

Nr. 14 • Januar 2008 • 9. årgang

Pilgrimmen

Billeder fra gravfundene fra den tidligere kirkegård i Sejet ved Horsens. Udgravningerne er foretaget af Horsens Museum. (Foto: Dorte H. Petersen, Horsens Museum)

Pilgrimmen

Udgives af:
Foreningen af Danske
Santiagopilgrimme

Pilgrimmen
c/o Bent Jul
Markmandsgade 8, 4.tv
2300 København S
Tlf.: 3254 8816
mail: redaktionen@santiagopilgrimme.dk

Pilgrimmens redaktion:
Bent Jul, ansvarshavende, tlf.: 3254 8816
bent.jul@privat.dk
Eva Andersen, tlf.: 3828 0804
eva-andersen@voldparken.dk
Henrik Friediger, tlf.: 4585 0088
Henrikfriediger@email.dk

ISSN 1603-2365
Pilgrimmen afleveres
til Nationalbibliografien
Opsætning og layout:
H.-P. Glunz, Køge, tlf.: 2040 1131
Tryk: Glumsø Bogtrykkeri

Foreningen

Foreningen af Danske
Santiagopilgrimme
Frederiksvej 94180 Sorø
Tlf.: 5782 1373
Fax: 5783 3765
Mail: info@santiagopilgrimme.dk
www.santiagopilgrimme.dk

Ved henvendelse til foreningen bedes
medlemsnummeret oplyses,

Bestyrelsen:

Henrik Tarp, formand,
tlf.: 5782 1373

William Arentved, næstformand
tlf.: 3969 5710

Carina Glunz, kasserer,
tlf.: 4042 9515

Bent Jul, redaktør,
tlf.: 3254 8816

Kaj Højland
Tlf.: 9781 0173

Nils Henrik Lieberkind
tlf.: 4731 5626

Vivi Tarp, sekretær
tlf.: 5782 1373

Copyright:

Enhver udnyttelse af bladets tekster er forbudt i henhold til loven. Undtaget herfra er korte uddrag af artikler til brug for anmeldelse samt til omtale der fremmer foreningens formål. Samtykke til at kopiere bladets tekster i øvrigt kan fremskaffes gennem bladets redaktion. Det er Redaktionens politik at artikler, der ikke er honoreret, tilhører de enkelte forfattere.

Side: Indhold:

2	Impressum
3	Inholdsfortegnelse
4 - 5	Kære Læser <i>af Bent Jul</i>
6	Pilgrismærke fra 1400-tallet fundet i grav ved Horsens <i>af Eva Andersen</i>
8 - 9	Foncebadon – en forladt by <i>af Niels Henrik Lieberkind</i>
10 - 11	10-års jubilæum for åbningen af ”pilegrimsledene” i Norge
12 - 13	Hvornår er det helligt år i Santiago? <i>af William Arentved</i>
13	Information om caminoen <i>af Henrik Friediger</i>
14 - 16	Indføring i de 7 pilgrimsord <i>af Jette Dahll</i>
17	Det åndelige og virkeligheden <i>af Niels Erik Søndergård</i>
18 - 23	Drømmeturen under Mælkevejen <i>af Ole Nordstrøm</i>
24	Tegn og symboler på Caminoen <i>af Ole Nordstrøm</i>
25	Pilgrimsvandringen i 2008 <i>af Kaj Højland</i>
26 - 27	Den kontemplative vandring <i>af Torsten Junge</i>
28 - 29	Episoder og refleksioner i marts - april på Camino Francése <i>af Torsten Junge</i>
30 - 38	Camí de Sant Jaume fra Montserrat til Logroño <i>af Patrick / Henrik Friediger</i>
39 - 42	Mennesker der gjorde indtryk <i>af Jytte Abrahamson</i>
43 - 44	Tilstandsrapport fra en hjemvendt pilgrim <i>af Steen Vedby</i>
45 - 50	Pilgrimsvandring gennem Danmark <i>af Kari Hilde Eriksen / Henrik Friediger</i>
51 - 53	Fra Ribe mod Viborg på Den Danske Klosterrute <i>af Karen-Marie Holst Jannerup</i>
54 - 55	Pamplona – Fisterra i stavgang <i>af Af Karin Mortensen</i>
56 - 57	Hensigten med Den Danske Klosterrute <i>af J. K. Krarup og Karen-Marie Jannerup</i>
58 - 61	Pilgrimsveje til Santiago og Nidaros fra Danmark <i>af Bent Jul</i>
62	Fra Santiago til Rom <i>Oversat af Birthe Clausen</i>
63 - 66	Ann's dagbog efter ankomsten til Rom <i>Oversat af Birthe Clausen</i>
67 - 69	Med Sankt Maria Magdalene på Via Lemovicensis - Voie de Vézelay <i>af Bent Jul</i>
70 - 87	Pilgrimsspor / Grød Vagabond / En väg med hjärta / Maria's lære <i>boganmeldelser</i>
88 - 91	Interview med Kaj Højland
92 - 93	Jakobsbøn <i>af Bent Jul</i>
94	Danske Santiagopilgrimmes aftensmåltid den 27. okt. 2007 <i>af Torsten Junge</i>
95	May the road rise to meet you – den danske pilgrimssang
96 - 97	Camino sangen fra generalforsamlingen 2007
98	Keltisk velsignelse
99	I solens lys, da sås et frø <i>Tekst: Henrik Finn Buhl</i>
100	Pilgrims sang – In the northern part of Spain <i>af Niels Henrik Lieberkind</i>
101	Nyt fra bestyrelsen <i>af Henrik Tarp</i>
102-103	Pilgrimsretræte for Santiagopilgrimme
104-105	Le Puy-en-Valey konferencen <i>af Kaj Højland</i>
106-107	Højskoleopholdt: Pilgrim på Fyn
108-109	Generalforsamling 2007 <i>af Henrik Tarp</i>
110	Workshop om danske pilgrimsveje
111	Pilgrimsgruppe til Santiago de Compostela
112-113	Inspiration hos Den Hellige Birgitta
114	Tarta de Santiago - igen <i>af Merete Groes</i>
115	Opskrift Tarta de Santiago <i>af Merete Groes</i>

Kære Læser

Du sidder nu med det hidtil største eksemplar af pilgrimmen nogensinde. Og det endda efter at vi sidste gang lancerede et layout med mindre skrift og flere linjer på siderne. Redaktionen stræber ikke efter at udsende så tykke blade som muligt. Artiklerne får vi tilsendt "frivilligt". I andre tilfælde opdager vi interessant stof fx på vores hjemmesides pilgrimsforum, som vi så får medlemmer til at omsætte til egentlige artikler. I de sidste par år har vi faktisk været i stand til at udgive 20 sider pr. måned.

Vi forsøger at ramme en bred målgruppe med bladet, så der er noget interessant både for den helt nye pilgrim og for den pilgrim, som har været medlem i mange år. Vi forsøger at samle op på de væsentligste hændelser i pilgrimsbevægelsen i Danmark og Norden. Og så bringer vi stof til feinschmeckere indenfor pilgrimsarbejdet.

Denne gang er der tre områder, der præger bladet. Foreningens egen aktiviteter, nye danske bøger og generalforsamlingen i oktober 2007

Foreningens aktiviteter kommer til udtryk i billeder fra generalforsamlingen og i omtale af de mange aktiviteter, der igangsæt-

tes i 2008. Pilgrimsvejen i Europa gennem Danmark omtales og foreningens medlemmer indbydes til en workshop, hvor man skal drøfte hvordan disse veje nærmere skal beskrives og offentliggøres. Der annonceres for et spændende samarbejde med Nordfyns folkehøjskole om et par arrangementer for både nye og erfarne pilgrimme. Der kommer således både et kursus til fordybelse af pilgrimsvandringen og også afsendelse af en gruppe til en mere tryk vandring på Cami-noen.

Pilgrimmen har som politik at anmelde samtlige danske bøger om pilgrimsvandring. Denne gang er det en stor glæde, at der er kommet mange nye bøger på markedet. De er alle skrevet af ildsjæle indenfor pilgrimsbevægelsen. De nye bøger spænder vidt fra guidebøger og beretninger over bøger med sjælfuldt stof til en antologi med mere teoretiske og teologisk stof. Det er netop et af vores forenings vigtigste opgaver at formidle sådant stof.

Generalforsamlingen har i 2007 udviklet sig til et egentlig årsmøde med sammenkomst, parallelle grupper, stjerneforedrag og et dejligt aftensmåltid med struktur og underholdning. Flere af de digte, sange og bønner

Forsidebillede

**Billeder fra gravfundene fra den tidligere kirke-gård i Sejset ved Horsens. Udgravningerne er foretaget af Horsens Museum.
(Foto: Dorte H. Petersen, Horsens Museum).**

som prægede aftensmåltidet er selvfølgelig gengivet her i bladet.

Som altid har vi artikler, der formidler pilgrimenes historier fra vejene til Santiago de Compostela. Mange pilgrimme opdeler deres liv i livet før og livet efter caminoen. Pilgrimsvandring giver impuls til radikale ændringer for den enkelte, og det indeholder også dette nummer af Pilgrimmen eksempler på.

Pilgrimmens artikler indgår også i den artikeldatabase, som findes på foreningens hjemmeside. Hermed har foreningen efterhånden opbygget en af Europas bedste kilder til information om pilgrimsbevægelsen. Den er tilgængelig for alle, medlemmer såvel

som ikke-medlemmer. Den besøges af pilgrimme, skoleelever, studerende, forskere, journalister og kulturformidlere.

Sædvanen tro vil jeg slutte med nogle linjer fra Jakobsbrevet (Kap. 2 vers 24 og 18):

Tro og gerning

Hvad nytter det, mine brødre, hvis et menneske siger, han har tro, men ikke har gerninger? Kan den tro måske frelse ham?Nogle vil indvende: "En har tro og en anden har gerninger." Vis mig da din tro uden gerninger, så skal jeg med mine gerninger vise dig min tro.

God læselyst!

Bent Jul, redaktør

Redaktion

Pilgrimmen 14 er et resultat af en vekselvirkning mellem medlemmerne og redaktionen. Vi har igen mærket en positiv interesse for at skrive til bladet. Somme tider kommer artiklerne efter opfordring i andre tilfælde kommer de heldigvis uopfordret. Artiklerne har været fordelt på redaktionens medlemmer, der hver især har forestået bearbejdelse, oversættelse, korrektur og billedredaktion. Tak til alle!

Opsætning og layout

Peter Glunz har nu gennem 4 numre stået for den grafiske videreudvikling af bladet. Vi er meget glade for at arbejde sammen med Peter. Peter har nu efter mange år i den grafiske branche startet en mindre virksomhed, hvor han professionelt leverer layout, opsætning og fotoarbejde til virksomheder og foreninger. Redaktionen er sikker på, at han vil give dig en fordelagtig pris, hvis du har brug for hans hjælp.

Pilgrimsmærke fra 1400-tallet fundet i grav ved Horsens

Ved arkæologiske udgravninger af en nedlagt kirkegård i Sejet ved Horsens fandt man en lbs-skal fra en hjemvendt Jakobs pilgrim

Af Eva Andersen

I sommeren 2007 har der i Horsens og omegn været arkæologiske udgravninger flere steder.

Blandt andet i Horsens bymidte, ved Bjerre og på en nedlagt kirkegård i Sejet. I Sejet har man udgravet 600 af omkring ca. 5000 grave fra sidst i Middelalderen (1400-1500). Skeletterne er ved at blive undersøgt af arkæologer og antropologer, for at man kan kortlægge, hvad middelalderens mennesker havde for sygdomme.

I gravene er der fundet en del mønter, men det mest bemærkelsesværdige fund er en muslingeskal – et pilgrimsmærke fra så fjernt et sted som Santiago de Compostela i Spanien. Ibs-skallen lå på brystet af en afdød. Den havde huller, så den kunne bæres i en snor om halsen. ”Af og til finder man pilgrimstegn, men sjældent fra så fjerne steder”, siger arkæolog Annemette Kjærgård.

Billeder fra gravfundene fra den tidligere kirkegård i Sejet ved Horsens. Udgravningerne er foretaget af Horsens Museum. (Foto: Dorte H. Petersen, Horsens Museum).

Pilgrimsretræte for Santiagopilgrimme

Hjemkomstretræte i Vejle

Træf årets pilgrimme. Har du lyst til at fordybe dine erfaringer fra din pilgrimsvandring, kan du melde dig til foreningens pilgrimsretræte i Vejle i weekenden d. 8. – 10. februar 2008.

Tilmelding

Tilmelding allersenest d. 6. februar 2008. Der er begrænset deltagerantal. Tilmeldingen skal ske med mail til bent.jul@privatxx.dk (fjern de to xx i mail-adressen) eller eventuelt tlf. 32548816. Program og andre praktiske informationer vil da blive tilsendt dig.

Foreningens hjemmeside www.santiagopilgrimme.dk

- Danmarks største artikeldatabase med seriøst pilgrimsstof
- Gamle numre af Pilgrimmen i PDF-format
- Et pilgrimsforum, hvor du kan finde masser af relevant information og hvor du kan stille spørgsmål samt diskutere med andre pilgrimme
- Få overblik over litteratur og links til andre hjemmesider
- Aktivitetskalenderen
- Links til andre hjemmesider

Foncebadon – en forladt by

Både Paulo Coellho, Jørgen Johansen og Shirley MacLaine omtaler i deres bøger hundene, man kan møde på Caminoen. Shirley MacLaine bekymrer sig specielt om hundene i Foncebadon, og hvad der kan ske, når hun skal gennem denne øde by. Men er hundene farlig? Er byen farlig?

Af Niels Henrik Lieberkind

Til kommende pilgrimme vil jeg dog straks berolige med, at (næsten) alle hunde, man møder på Caminoen, er så ligeglade med de forbipasserende, at de knapt åbner øjnene, hvis de ligger og daser i solen. De få, som reagerer, er normalt inde bag mure og hegn, så hunde er ikke en risiko, man skal ofre mange tanker. Når man ser en hyrde med sin fåreflok, som hans hunde jo vil passe på, så råb til ham så han bliver opmærksom på dig – og han vil kalde sine hunde til sig. Hyrdehunde er velafrettede – ellers kunde de slet ikke bruges til det formål, hyrderne har anskaffet sig dem til. Derfor ingen grund til angst!

Men hvad er der da med de hunde – og især dem i Foncebadon? Hundene er hyrdehunde, som tilhører de eneste to fastboende mennesker som er tilbage, efter at byens borgere forlod deres huse, señora Maria og hendes søn Angel.

Og hvorfor rejste befolkningen væk fra en by, der engang var driftig og et vigtigt centrum for uldhandel? Den lå endda ved pasvejen, som pilgrimme og alle andre vejfarende var nødt til at tage igennem, når de skulle fra Astorga til Ponferrada eller omvendt?

Om årsagerne fortalte Marian Glaser, en schweizisk hospitalero, til os pilgrimme, som en kold og regnfuld dag i oktober 2004 havde indlogeret os i herberget i Foncebadons kirke. Herberget er placeret der, fordi stort set alle andre huse ikke er vedligeholdt, men mere eller mindre ligger i ruiner. Hendes beretning kommer her:

Allerførst i starten af det 12. århundrede fik eremitten, Gaucelmo, kongelig tilladelse til at bygge en kirke her. Den er fra 1103, og dedikeret til Sankt Maria Magdalene. Gaucelmo grundlagde også et hospits på stedet, Hospital de Monte Irato, for at bistå pilgrimmene. Kongen stod som garant og beskytter af kirken og hospitet samt dets omgivelser helt til begyndelsen af det 19. årh. Indtil begyndelsen af 19-hundredetallet var der skattefrihed for byens indbyggere.

I sidste del af 1800-tallet begyndtes en tilplantning af bjergsiderne, og efterhånden som skovene voksede op, mindskedes græsningsarealerne for fåreflokkene, så disse langsomt reduceredes. Omkring 1880 gav en del af indbyggerne op og 'emigrerede' – de brugte selv det udtryk – ikke til de dengang mest populære udvandrelande som Australien, USA og Argentina – men såmænd blot til Madrid, hvor de slog sig ned i den samme bydel.

Der var dog stadig et par hundrede indbyggere tilbage ved århundredeskiftet, men så småt fortsatte befolkningen med at rejse væk, og hen mod 1930 skete den største og sidste flytning af landsbyens borgere, langt hovedparten igen til det samme kvarter i Madrid.

Nu var byens eksistensgrundlag nemlig ved at være helt væk, efter at jernbanen blev ført gennem bjergene i 1911, og nogle år senere byggedes en direkte landevej fra Astorga til Ponferrada, så det ikke mere var nødvendigt at skulle over passet gennem Irago-bjergene. Dermed havde landsbyen ved passet mistet sin betydning og sine indtægtskilder.

Siden 1975 har Señora Maria og Angel været de eneste fastboende. De forsvarede en gang med held kirkens klokker, som nogle tyve forsøgte at tilegne sig. I dag er nogle få af husene blevet renoveret af de oprindelige ejeres arvinger, så de kan benyttes som feriehuse, men ejerne bor stadig i Madrid.

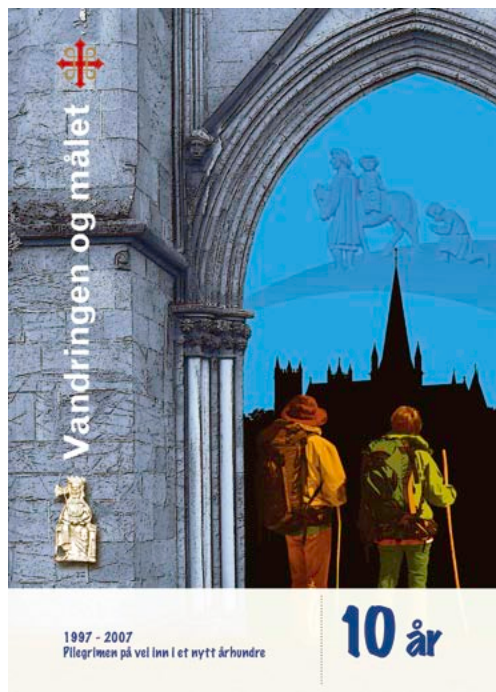
10-års jubilæum for åbningen af "pilegrimsledene" i Norge

I sommer fejrede man 10-året for åbningen af pilgrimsvejen i Norge. Det blev fejret i forbindelse med Sankt Jakobsdagen den 25 juli og den efterfølgende Sankt Olavs fest (Olsok) i Tronhjem. Ulla Kobberup deltog i begivenhederne. Foreningen af Danske Santiagopilgrimme havde bedt hende overrække vores hilsen, som er gengivet her:

Pilgrimsbevægelsen i Norden har stor fremgang. På det ydre plan giver det en tiltrængt fornyelse af formen i den kristne praksis. For tusindvis af nordiske pilgrimme giver det på de indre planer nødvendig fordybelse og eksistentielle forandringer.

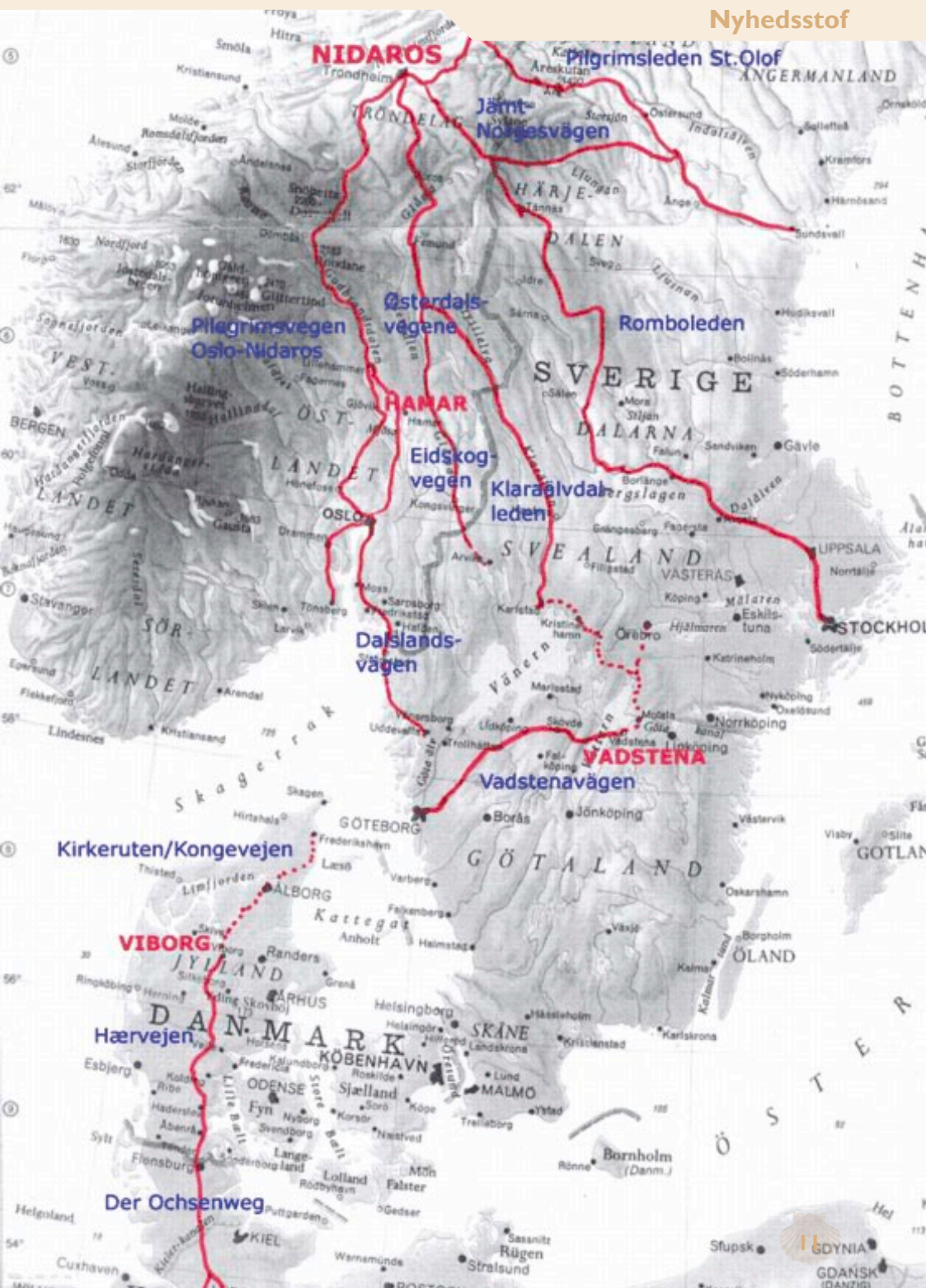
Vi har fra Danmark igennem snart 11 år fulgt pilgrimsarbejdet i Norge. Norge er det land, hvor den moderne pilgrimsbevægelse har fået størst tag i de brede masser. I er en stor inspiration for os i Danmark.

I ønskes hjerteligt tillykke med fejringen af Jubilæet.

*Til høyre:
Kort med Olavsvejene til Nidaros*

*Til venstre:
I forbindelse med Jubilæet udgav man en flot
plakat og et lille skrift.*

Hvornår er det helligt år i Santiago?

De fleste, der har gået ”el Camino de Santiago”, ved jo nok, at når apostlen Jakobs helgendag den 25. juli falder på en søndag, er det helligt år i Santiago de Compostela.

Af William Arentved

Af Codex Calixtinus, 3. bog kapitel III, der er en rundskrivelse fra pave Calixtus II (1119-1124), fremgår det, at apostlen Jakob blev henrettet i Jerusalem den 25. marts, og at Jakob efter sin underfulde sejlads fra Jaffa til Iria Flavia (nutidens Padrón) blev overført til Santiago den 25. juli, samt at han først blev gravsat den 30. december, da sarkofagen var færdig. Den 25. marts lå tæt på påske og faldt sammen med Mariæ Bebudelsesdag – 9 måneder før jul – og var derfor ikke velegnet som helgendag; derfor valgte man transitionsdagen den 25. juli som helgendag. Årstallet for henrettelsen af Jakob kendes ikke med sikkerhed. Nogle mener at det var år 42; andre hævder at det var år 44.

Man kan flere steder læse, at det hellige år indtræffer med faste, gentagne intervaller på 6, 5, 6 og 11 år. Dette holder stik, hvis vi ser på perioden 1909 til 2094, men går vi før eller efter denne periode, indtræffer der uregelmæssigheder. Der var således 12 år mellem de hellige år 1897 og 1909, og efter 2094 går der ikke 11 men kun 6 år til næste hellige år i år 2100.

Allerede de gamle babylonere og ægyptere havde for flere tusinde år siden ved at iagttage stjernehimlen beregnet, at årets længde var 365 dage og en kvart dag. Romerne havde en meget rodet kalender, og på Julius Cæsars tid var der hårdt brug for en kalenderreform. Derfor indførte Cæsar

med hjælp fra den aleksandrinske astronom Sosigenes den julianske kalender i år 46 f. Kr. Den ser ud som den kalender, vi kender i dag med 4 måneder på 30 dage, 7 måneder på 31 dage og 28 dage i februar. Hvert fjerde år indførtes en skuddag, således at februar fik 29 dage.

Jordens omdrejning omkring solen tager imidlertid ikke nøjagtig 365 dage og 6 timer; turen tager 11 min. og 14 sek. mindre. Dette summerer sig op, således at man på 128 år er kommet en dag forud for den sande tidsregning. Allerede på kirkemødet i Nikæa år 325 var man klar over dette, men man foretog sig intet.

Ikke før 1582 blev der gjort noget ved det, idet pave Gregor XIII (1572-85) indførte den gregorianske kalender. Den adskiller sig fra den julianske ved at springe 3 skudår over på 400 år. Kun århundredeskifter, der er delelige med 400, er skudår. Sidste gang var år 2000 og næste gang bliver år 2400. Dette forklarer, at den ovennævnte sekvens brydes, hver gang man springer et skudår over.

Den gregorianske kalender blev taget i brug i de romersk-katolske lande ved at man sprang 10 dage over i oktober 1582 ved i stedet for fredag den 5/10 at skrive fredag den 15/10.

Den gregorianske kalender blev indført på forskellig tid i de ikke-katolske lande.

I Danmark og Norge i februar 1700. I dag er den i brug overalt i verden, men de ortodokse kirker i Østeuropa, som aldrig har brudt sig om paverne, bruger stadig den julianske kalender som liturgisk kalender. Derfor fejrer de først jul i begyndelsen af januar.

Den gregorianske kalender er heller ikke

helt nøjagtig. Hvert gregoriansk år er ca. 26 sek. længere end det, der kaldes det tropiske år. Det betyder at man må springe yderligere 3 skudår over på 10.000 år. Første gang skulle efter sigende ske år 4048.

Det var helligt år i Santiago i 1993, 1999 og 2004. De næste gange bliver 2010, 2021, 2027 og 2032.

Information om caminoen

Af Henrik Friediger

De fleste kender vel efterhånden **www.mundicamino.com** som et rimeligt troværdigt sted at søge informationer om de forskellige caminoer. Et udmærket planlægningsværktøj, før man skal af sted, og lige til at skrive dagsmarcher ud fra, så man har et kort i lommen på sin camino. Mundicamino kan læses på flere sprog, bl.a. engelsk og tysk. Samme mundicamino udgiver tillige en lille handy guide over den franske vej inkl. Aragon-ruten – desværre kun på spansk, men med kort og billeder lige til at gå til. Kan købes mange steder på barer, i kiosker og boghandlere.

Nu er der dukket endnu en hjemmeside op: **www.infocamino.com** der virker som endnu et troværdigt værktøj både på spansk og engelsk. Her kan man klikke ind på forskellige ruter – ikke så mange som på mundicamino, der synes at dække stort set alle – med informationer om alt det væsentlige fra gastronomi til overnatningsmuligheder. Der er tillige forslag til weekendture, hvilket nok mere er af interesse for folk, der

har nemmere ved at komme til caminoen, end os fra det høje nord. Som noget ekstra er der en del baggrundsstof – historier og legender. Det er muligt gennem en google-oversættelsesmaskine at få automat-oversat teksterne til en slags engelsk. Jeg skriver en slags, fordi et par stikprøver viste nogle ret spøjse formuleringer – og hvis maskinen ikke genkender det engelske ord, skriver den bare det spanske.

Infocamino-hjemmesiden er let at klikke sig igennem og ganske pæn. Vil man imidlertid se noget virkelig flot grafik, vil jeg anbefale, at man kigger ind på **www.rencesvals.com** hvor der er al mulig historisk og religiøs information om Roncesvalles og omegn – både som pilgrimssted og i forbindelse med Karl den Store og Roland og andre herlige helte. Desværre kun på spansk.

Indføring i de 7 pilgrimsord

Langsomhed, bekymringsløshed, frihed, enkelhed, stilhed, spiritualitet og fællesskab. Med disse 7 nøgleord, beskriver en moderne pilgrims sjæl og identitet. Jette Dahl bidrager her med erfaringer til hvordan man kan se en moderne pilgrimsvandring. Jette kombinere pilgrimmens erfaringer med erfaringer fra retræter.

Af Jette Dahl

Jeg har fået til opgave at skrive om, hvad disse ord rummer og åbner for. Det gør jeg med stor glæde, for virkeligheden bag de ord har ændret mit liv.

Personlig erfaring og baggrund

Første gang jeg blev præsenteret for ordene, var på en pilgrimsvandring til Vadstena i Sverige i 2003. Pilgrimspræsten, Hans-Erik Lindström, som ledte vandringen, bad os den sidste aften om at vælge ét af de 7 ord. Han opfordrede os til at vælge det, ikke med hovedet, men indefra via intuitionen. Ordet frihed sprang i den grad i øjnene på mig og valgte mig. På skift, lyttende til hinanden uden at kommentere, fik vi nu mulighed for at fortælle gruppen, hvad vores valgte ord mon ville os. Det havde jeg svært ved, for jeg anede ikke på det tidspunkt, hvad det ord ville mig. Det blev jeg først for alvor bevidst om, efter jeg var vendt hjem igen. Det førte til, at jeg kort tid efter med et års virkning opsgav min stilling efter 25 år som travl sognepræst.

Jeg føler det som et stort privilegium, at jeg i dag kan arbejde med det, jeg brænder for som åndelig vejleder og freelance præst. På forskellig vis deler jeg ud af mine erfaringer og indsigt gennem personlige samtale-

forløb, foredrag, kursusforløb om kristen spiritualitet og meditation, retræter og pilgrimsvandring.

Den indre og ydre pilgrimsvandring

Værdien af de 7 pilgrimsord er en mangelvare i vores del af verden. De udtrykker en længsel efter en anden virkelighed end den, mange i dag er præget af i en travl hverdag. At arbejde med disse ord kræver derfor en bevidstgørelse og en viljestyrke, der er klar til at gå imod tidens strøm. De 7 pilgrimsord rummer en bevægelse imod nyt liv, der kommer nedefra. Når vi bryder op og bliver pilgrimsvandre-re, så bliver ordene en reel virkelighed. Men det forunderlige er, at vi også kan foretage os en indre vandring med refleksion over ordenes værdi hjemme, hvor vi bor. Ordene slipper os ikke efter endt pilgrimsvandring. Tværtimod. De tager bolig i os.

Langsomhed

At være pilgrim er at blive langsommelig, bogstavelig og i overført betydning. Det er at vandre i bevidstheden om at være som sneglen, der bærer sit hus på ryggen, indbegrebet af langsommelighed. Kun sådan får du din sjæl med dig. Det kan bl.a. komme til udtryk ved at holde pauser i løbet af en dag eller vandre langsommeligt.

Jesus var aldrig fortravlet, men helt og fuldt nærværende midt i blandt mennesker, der flokkedes om ham. Men han var bevidst om betydningen af pauser og hvile. Han trak sig jævnlige tilbage op i bjergene eller ud i ørkenen for at være alene eller sammen med sine disciple. Han kendte værdien af at være på retræte.

Meditationsbillede: Sneglen

Meditationstekst: Matthæus 6,31:

"Apostlene samledes igen hos Jesus og fortalte ham om alt det, de havde gjort, og alt det, de havde lært folk. Og han sagde til dem: "Kom med ud til et øde sted, hvor I kan hvile jer lidt." For der var mange, som kom og gik, så de ikke engang havde tid til at spise".

Bekymringsløshed

De gamle mystikere omskrev bekymringsløshed med: "Den hellige ligegyldighed". Det handler ikke om slaphed, ligegyldighed eller ansvarsløshed, men om "Carpe Diem", at gribe dagen og lade hver dag have nok i sit liv. Bekymringsløshed er udtryk for at gå med let bagage. Det kan ske ved at træde et skridt til side og lade Gud komme til. Så læg alt det, der vækker uro og bekymring over til Gud. Hver dag på ny. Han tilbyder dig at bære det ubærlige og tunge.

Meditationsbillede: Lad Gud give dig bekymringsløshedens himmelblå kappe på.

Meditationstekst: Matt.6,33-34:

"Søg først Guds rige og hans retfærdighed, så skal alt det andet gives jer i tilgift. Så vær da ikke bekymrede for dagen i morgen. Dagen i morgen skal bekymre sig om det, der hører den til. Hver dag har nok i sin plage."

Frihed

Der er meget i dag, der kan gøre både ufri og virker som et stressmoment. "Alt er til-ladt, men ikke alt er gavnlige"(Paulus). Hvad mon du længes efter at blive sat fri af og blive fri til, og hvad er du trælunden af? Det er refleksioner, der er gavnlige at blive bevidst om. Jesus taler om den brede vej, der fører til fortabelsen (tolket: der, hvor du taber din sjæl!) og om den smalle vej, der fører til livet. Det er dit ansvar, hvilken vej du vælger at vandre ad.

Meditationsbillede: Den smalle vej, der fører til livet.

Meditationstekst: Matt.7,13-14;

"Gå ind ad den snævre port, for vid er den port og bred er den vej, der fører til fortabelsen, og der er mange, der går ind ad den. Hvor snæver er ikke den port, og hvor trang er ikke den vej, der fører til livet, og der er få der finder den!"

Enkelhed

"Frivilligt at leve enkelt er som at få øje på en eksotisk orkide!" (Pilgrimspræst)

At være på pilgrimsvandring er et godt billede på enkelhed. En enkelt livsstil, "simple living", åbner næsten automatisk for større, indre råderum, når omsorgen for alt det ydre ikke længere tager så megen tid og plads. Det handler også om den enkelhed, det er at være Guds elskede barn.

Meditationsbillede: Teltet - bevægelsesfrihed – lethed.

Meditationstekst:Gal.2.20

"Jeg lever ikke mere selv, men Kristus lever i mig, og mit liv her på jorden lever jeg i troen på Guds søn, der elskede mig og gav sit liv hen for mig!"

Stilhed

At vandre i naturens stilhed er åbnende og helende i sig selv. Vi har brug for at lukke af for støj og et væld af informationer. "Gud er stilhedens ven" (M. Teresa). Det ordløse fællesskab under vandringen taler ofte mere end tusinde ord. Den, der har oplevet retræten stilhed ved, hvad det drejer sig om, nemlig en velsignet stilhed. Overfor Gud kan du også give dig selv lov til at være stille, ordløs og uden krav. Når du selv tier stille, kan du begynde at lytte til, hvad Gud vil dig.

Meditationsbillede: Hvil i Guds kærlige blik

Meditationstekst: Salme 23, 1-3

"Herren er min hyrde, jeg lider ingen nød. Han lader mig ligge i grønne enge. Han leder mig til det stille vand. Han giver mig kraft på ny."

Spiritualitet

Ordet kan oversættes med: inderlighed, åndelighed, et personligt, levende forhold til Gud.

Menneskelivet er mere end, hvad biologi, fysik og psykologi kan beskrive og kortlægge. Mennesket er også et åndeligt væsen. Det er enhver pilgrimsvandring et symbol på. Drivkraften er overgivelse til Gud – vandring med ham som sjæleven. Bøn er en uundværlig følgesvend. Fokus er her Kristus som Guds levendegørende og skabende Ord.

Jette Dahl er åndelig vejleder og tidligere sognepræst. Hun bor i Haderslev. Jette holder foredrag, bl.a. et om "Pilgrimsvandring – en bevægelse mod nyt liv", hvor hun tager udgangspunkt i sin egen pilgrimsvandring til Vadstena i Sverige og hvad denne vandring har ført med sig i hendes liv.

Meditationsbillede: Korset med de to linjer: en vandret linje ud mod verden og en lodret linje op mod Gud.

Meditationstekst: Matt.7,7;

"Bed, så skal der gives jer. Søg, skal I finde. Bank på, så skal der lukkes op for jer!"

Fællesskab

Fællesskab er en god og nødvendig modvægt overfor en individualiserende og selvcentreret kultur.

Dette pilgrimsord rummer både fællesskab med dit medmenneske og med Gud.

Vi er i verden, men vi er ikke af denne verden, siger Jesus i Johannesevangeliet (kap. 17,9-11)

Så vi hører både til i denne verden og hos Gud. Som grene på vintræets stamme er vi alle ét i Kristus.

Meditationsbillede: Nadveren.

Meditationstekst: Joh. 15,5:

"Jeg er vintræet. I er grenene. Den, der bliver i mig, og jeg i ham, han bærer megen frugt, for skilt fra mig kan I slet intet gøre."

Se www.jettedahl.dk

Det åndelige og virkeligheden

Nedenstående læserbrev kommenterer to artikler fra Pilgrimmen nr.

13 om pilgrimsteologi og er således et indlæg i denne løbende debat.

Af Niels Erik Søndergård

Henrik Friedigers artikel i Pilgrimmen nr. 13 er ikke skrevet med troens øjne, men med materialismens øjne. Friediger bemærker, at han i modsætning til middelaldermennesket har en direkte adgang til Gud. Dette er imidlertid ikke i overensstemmelse med virkeligheden. I modsætning til middelaldermennesket, så står hele materialismen imellem Friediger og Gud. De fleste mennesker kan i dag næppe fatte, hvor tæt middelaldermennesket stod Gud. Friedigers brug af protestantismen er karakteristisk ved at være et negativt fravalg, men ikke et positivt tilvalg.

Finn Buhl skriver i Pilgrimmen nr. 13, at "Han skal vokse, jeg blive mindre". Buhl skriver ud fra Luthers fobi imod det ka-

tolske, men han glemmer, at hans egen tro formentlig kun er en delvis tro, der kun eksisterer i dele af virkeligheden - og ikke i andre dele af virkeligheden. For de fleste gælder det, at troen i de sidste 500 år har tabt fodfæste på politikens, nationaløkonomiens, filosofiens, naturvidenskabens og teologiens osv områder. Så virkeligheden er altså den for næsten alle, at "Han er blevet mindre og jeg er blevet større".

Pilgrimsvandrere har formentlig ikke brug for at få gentaget materialismens propaganda eller brug for at få repeteret protestantiske fobier imod det katolske. De har formentlig mere brug for spirituel inspiration lidt ud over det, de møder i hverdagen.

Workshop om pilgrimsveje i Danmark

Interesserede medlemmer bedes melde sig til en workshop om pilgrimsvejen i Danmark. Foreningen er vært for workshoppen

Workshoppen afholdes på Sorø Akademi lørdag d. 1. marts 2008

kl. 10.00 til 16.00 under ledelse af Henrik Lieberkind og Kaj Højland.

Du bedes tilmelde dig til Henrik Lieberkind på

telefon 47315626 eller e-mail til nh.lieberkind@get2net.dk

Drømmeturen under Mælkevejen

Det ydre liv på vejen beforder det indre liv. Gamle drømme får pludselig ny mening. Ole kommer på vandringen ud for spændende møder og interessante oplevelser, som bringer ham gennem vigtige faser og erkendelser. Læs hans beretning om hvordan pilgrimslivet kan udfolde sig. Læs hans beretning for at se, hvordan man med åbenhed og enkle teknikker kan fordybe turen.

Af Ole Nordstrøm

Beslutningen

Da min ven Torsten Junge fortalte om sin tur på Caminoen til Santiago de Compostela i Spanien, tænkte jeg først, at det ikke var noget for mig med at sove i refugierne med så mange duftende mennesker, for jeg havde stadig noget duftoverfølsomhed, selv om helbredet var blevet en del bedre ved at vandre og overnatte meget i naturen. Min elskede datter, Thea var blevet psykisk syg, og to år tidligere havde hun taget sit eget liv. Jeg havde under en healing fået et syn af Kristus lyslegeme, hvorfra der strømmede lys til mit hjerte og nogle måneder senere havde jeg en klar-drøm om, at jeg befandt mig i Santiago:” Jeg så en masse mennesker og et kæmpe røgelseskar blive svunget frem og tilbage i katedralen.” Det med røgelsen var heller ikke noget for mig; men da jeg fik flere drømme om turen, besluttede jeg at følge drømmene og vandre turen på trods af alle forhindringer.

Indvielsen

Jeg var knap 64 år og på efterløn som lærer, og min kone arbejdede stadig, så jeg tog på denne tur alene. Den 3. april 2006 fløj jeg fra Kastrup til Madrid og tog toget samme dag til Pamplona, hvor jeg ankom kl. 23. Jeg gik hen i en park nær stationen og lagde

mig til at sove på min poncho og underlag. Senere vågnede jeg med et chok, da en gøende hund stod ved siden af mig. Jeg sendte den lys og den forsvandt, men jeg lå stadig vagtsom og oplevede, at jeg drømte videre med åbne øjne!

Næste morgen var jeg oppe kl. 5 og gik ind til byen for at tage bussen op i bjergene til Roncesvalles i Pyrenæerne. Jeg blev vist i forkert retning af en dame og ankom lidt over kl. 6, og bussen var lige gået. Jeg havde mest lyst til bare at starte vandringen, men huskede en drøm om turens start, hvor jeg fik velsignelsen til turen, så jeg besluttede at se byen og tage den senere bus kl. 18. Ved ankomsten til klosteret fik vi pilgrimspas og jeg deltog i messen. Selvom jeg er konfirmeret, har jeg aldrig modtaget nadveren

eller syndsforladelse; men nu hvor jeg havde følt Kristus-energien, syntes jeg, at jeg også kunne modtage velsignelsen fra hans legeme. Bagefter var vi ovre og spise aftensmad på den lokale kro.

Jeg havde medbragt nogle hjemmelavede musikinstrumenter: En lille banjo af min fars tobaksdåse (vægt 180 gram), en sækkepipe af en oppustelig legetøjsfodbold, saxofon-kazoo, penol-klarinet og fodrasler. Jeg har altid haft lyst til at rejse rundt og spille, og optrådte nu som musikalsk klovn, ligesom man havde gøglet i middelalderen. Folk var meget glade og her ved starten betalte en rig fyr fra Schweiz for ærtesuppe, forel og is samt drikke.

Opmærksomhed

Næste morgen efter ganske kort vandring startede jeg med at gå forkert, fordi en større sten og tavle viste til højre, så jeg kom til at gå i ring. Jeg var temmelig flov og lidt sur over, at de ikke afmærkede på en tydeligere måde. Jeg blev derfor klar over, at jeg skulle være meget opmærksom på min tur. Jeg havde besluttet at vandre alene; men jeg mødte og talte ofte med andre pilgrimme på vejen, og på et længere stykke gennem de smukke skove og enge fik jeg følgeskab af to fårehunde.

Da jeg var i temmelig dårlig form, fordi jeg havde haft en del influenza, tog jeg det med ro i starten og gik omkring 22 km. om dagen, men min grundform er god. Jeg lavede mit eget "mantra" efter Per Helge Kofods inspiration: "Vandrer i lys og kraft, ønsker lykke til alle".

Middelalderkirken

Efter Pamplona gik turen over et højt bjerg med en række vindmøller. Jeg ventede på en

spansk pige, som havde vrøvl med knæet. Det er helt almindeligt, at man hjælper og tager vare på hinanden på Caminoen. Hun havde gået turen før og ville besøge en særlig ottekantet middelalderkirke i Eunate to kilometer væk fra vejen. Det var noget, jeg ellers ikke ville have gjort, men det blev en stor spirituel oplevelse. Vi fik lov til at bo privat ved kirken hos Jan fra Holland og Mariluz fra Venezuela. Hun lavede ved ankomsten en fodbad-ceremoni med særlige urter i vandet. Ved kirken fulgte vi den gamle ceremoni fra 1100 tallet, og som stammede fra Moses. Gik barfodet og meget langsomt på de halvskarpe sildemønstrede sten tre gange rundt om kirken, og jeg der normalt er temmelig følsom under fødderne, gjorde det uden ubehag. Ved indgangen skulle man spørge sig selv, om det var i orden at gå ind, og gik så ind i midten af kirken under hvælvingen med front mod alteret og mediterede og følte den stærke energi. Værtsparreret tilberedte et dejligt vegetarisk måltid i deres smukke køkken. Jeg underholdt med mine instrumenter og Mariluz spillede på en speciel fire strenget guitar.

Et kvarter før jeg skulle af sted hjemmefra, var jeg kommet i tanker om en drøm, hvor jeg havde foræret en hjemmelavet fløjte til

en på turen, fordi jeg var meget taknemmelig, så det sidste jeg gjorde, var at lave en overtonefløjte i el-rør. Her genkendte jeg drømmen, og hun blev meget glad, da jeg forærede hende fløjten, for hun havde altid gerne ville spille fløjte. Da det blev mørkt gik vi sammen over i kirken bærende på tændte stearinlys, og de lavede en gammel ceremoni. Jeg skulle læse noget op fra bibelen på engelsk: "Se på markens fugle, som ikke bekymrer sig om morgendagen..." Det var godt at huske på vandringen. Værtsparet sang tostemmigt nogle middelaldersange, som klang smukt med den specielt gode akustik.

Før vi gik, fik jeg en lille folder skrevet af en amerikansk præst, James Hurlbert: "A page a Day for the Way of Saint James". Jeg bearbejdede stoffet og lavede på turen et lille hefte: "Tegn og symboler på Caminoen". Jeg noterede både oplevelser og drømme i min dagbog, og hver dag på min vandring, tog jeg en ny ting fra mit liv op til overvejelse i et begrænset tidsrum.

Næste morgen trak vi fra en kurv et ord-sprog, hvilket ville have særlig betydning. Mit drejede sig om at handle, så man kunne drømme godt om natten og dø med Guds navn på læberne. Så startede vi vandringen hver for sig, og så aldrig hinanden igen. Jeg følte at vandringen var ligesom livet, man mødes og skilles, og det kan være svært; men det har en betydning, og jeg tænkte på min datter og kneb en tåre; men vandringen og bearbejdningen gjorde mig godt.

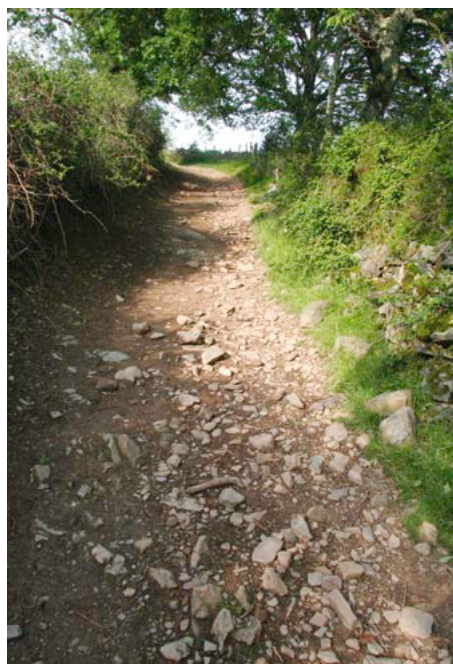
Mareridt

Søndag, den 9. april, natten derpå vågnede jeg kl. 3 ved en forfærdelig drøm: Jeg kom hjem fra turen og besøgte vores søn, Johan.

Jeg kunne mærke, at der var noget galt og spurgte "Hvor er Viola?" (vores barnebarn). "Hun er død". "Hvor er Kirsten, (min kone)? Hun er også død." Jeg vågnede ved drømmen og var meget ked af det, men sov igen til kl. 6, hvor vi blev vækket af lokale musikanter, der spillede klarinet, guitar og horn, som det var tradition. Efter lidt meditation og morgenmad, hvor jeg som sædvanlig lod nøddemysli trække i kogt vand og spiste den med yoghurt, kom jeg af sted kl. 7:15. Efter at have gået 10 minutter skulle jeg se efter noget i tasken og opdagede, at jeg lige havde tabt min lille bedekrans. Ved et tilfælde fik jeg den tilbage to dage efter.

Lægge bekymringerne....

Ved udkanten af Estella var der to haner, en med vand og en med vin. Senere talte jeg med en ung fyr som var temmelig fuld. Han prøvede at flygte fra sin ulykkelige

kærlighed, fordi hans pige havde slået op med ham, og jeg kunne se, at det ikke ville lykkes på denne måde. Der var temaer jeg flere gange stødte på: Om døden, om at miste, om at holde fast i kærlighed og troskab samt at lære at give afkald. Selvom jeg i alt kun havde 8 kg med og en bemærkelsesværdig lille rygsæk, blev jeg klar over, at meget af det man slæber med skyldes frygt for, hvad der kan ske. Jeg ville kun slæbe på det, jeg absolut havde brug for og sendte to kilo bagage poste restante til Santiago, idet det er billigere at sende det indenrigs.

Senere fik jeg at vide, at det tidligere var skik at samle nogle sten op, og så lægge dem på en varde. Det symboliser, at man lægger sine bekymringer. Og det hjalp virkelig, kun at tænke på denne dags bekymring. Jeg lagde efterhånden også andre ejendele på refugierne, som ikke var nødvendige at have med.

Bryllupsdag

Den 13. april, fuldmåne, skærtorsdag og vores 38 års bryllupsdag. Det var første gang vi ikke havde været sammen på den dag. På vejen stod de store pillestøtter, som var vejvisere i gamle dage, og i hvilke lovovertrædere blev hængt op, for det straffedes ekstra hårdt, hvis man forbrød sig mod pilgrimme.

I Santo Domingo de la Calzada var jeg inde i katedralen. Der var en statue af Jomfru Maria med pile i hjertet, og jeg følte med hende smerten ved et elsket barns død.

Langfredag i Belorado, mens jeg underholdt som musikalsk klovn, var der optog udenfor med folk der var udklædte, og vi gik alle ud og var tilskuere. Jeg stod der i

mit kostume, og nogle børn grinede; men det slog mig, at det egentlig var upassende og følte efterdønningerne af Muhammed-krisen.

Genkendelsen

Lørdag, den 22. april. Ankom til Mansilla kl. 15. Sidder og skriver dagbog i solen i den hyggelige gård efter et forfriskende bad. Er stadig godt forkølet og har fået endnu en vabel på højre fod. Gik rundt i byen og følte mig godt tilpas bag den omkransende bymur. Kl.17:50 stod jeg udenfor en mindre kirke. Pludselig rejste hårene sig på hele kroppen, og en drøm fra min ungdom stod helt klar for mig: "Maurerne havde erobret byen, og de ville som sædvanlig brænde den af og ødelægge murene; men de tilbød nu, at hvis der var en, der ville ofre sit liv og lade sig brænde på et bål, så ville de skåne byen. Jeg var byens præst og gik rundt og spurgte folk; men ingen ville melde sig, så til sidst meldte jeg mig selv. Maurer-lederen viste respekt for mig, og så blev jeg brændt." Jeg gik ind i kirken, mediterede og tændte lys. Jeg skulle ikke bevise noget om tidligere liv og lod være med at undersøge noget om fortiden.

Sct. Georgsdag

Søndag, den 23. april. Ankom til Leon kl. 12:30 og refugiet åbnede først kl. 13:30. Spiste på en bæk ved en fodboldbane. Nogle sigøjnere henvendte sig til mig; men vi forstod ikke hinanden. Derfor spillede jeg for dem, og to drenge lavede street-dance. Jeg gav dem nogle fløde-karameller og fik en nøgle af den ene dreng med ordet: Amigo.

Fotograferede en særlig flot Sct. Georg og dragen på et specielt hus, tænkte på sym-

bolet med at kæmpe med underbevidstheden og kom i tanker om, at det faktisk var Sct. Georgsdag i dag, hvilket jeg vidste fra min spejdertid. Jeg stødte gang på gang på denne synkronitet i mine oplevelser.

Da jeg hilste på én, gjorde jeg nu for fjerde gang helt ubevidst et specielt tegn med to fingre med hånden, og jeg så her i katedralen, at det var det tegn Jesus og nogle kardinaler brugte som velsignelse. Jeg blev meget flov, for jeg skulle jo ikke gå og velsigne folk. Jeg kom alligevel til at gøre det et par gange til.

Lørdag, den 29. april. Jeg havde drømt om at forsvare mig, havde sovet dårligt, svedte og havde feber. Gik de 28 km fra 200 – 1.500 meters højde, men det var en meget smuk tur her til Cebreiro. Oppe på bjerget var en smuk landsby af stenhouse med stråtag i middelalderstil. På en beværtning var jeg inde og høre en masse musikere, som var mødtes for deres egen skyld. Der var nok 15 musikanter og den ene sang tog den anden. Jeg var meget rørt, og jeg tænkte, at jeg ville lave en sang på melodien, Guantanamera, som de sang i meget lang tid. Jeg fik senere lavet en Camino-sang på 17 vers, og vi sang den til min fødselsdag den 5. juni.

Advarsel

Mandag, den 1. maj. Jeg gik den lange og smukke tur over Sivil og spiste tortilla og salat i Magarda. Da jeg var temmelig træt, ville jeg have overnattet der på det lille hostel. Da jeg så den unge pige og hendes mor, huskede jeg pludselig en drøm, jeg havde haft hjemmefra: "Moderen var om natten kommet op på mit værelse og ville være sammen med mig, men jeg smed hende ud. Da jeg var faldet i søvn, kom hendes datter og lagde sig i sengen, og vi lå i ské og kæ-

lede, men havde ikke samleje. Der var også en dansk pige, men jeg havde slet ikke mødt nogle danskere. I drømmen fik jeg brev, da jeg kom hjem, at pigen var gravid, og at hun forlangte børnebidrag. Jeg førte sag og forlangte en test og vandt sagen; men jeg blev uvenner med Kirsten." Jeg tydede drømmen som en advarsel og vandrede videre den lange tur til Portomarin, i alt 36 km.

Næste dag går jeg videre og gør holdt i Casanova, på et lille hyggeligt refugium. Der er også to friske gamle irske damer på 76. Jeg vasker bukser og lader dem tørre i solen. Der er ikke så langt til Santiago, så det er en form for renselse. Da jeg senere vil hjælpe en pige med at åbne en dåse tun, sprøjter olien ud på knæet på mine nyvaskede bukser. Næste morgen byder de irske damer mig på en frisk ost fra den lokale gård, og vollen drypper lige ned på samme sted på knæet. Lige meget hvor meget du renser dig, så vil samspillet med andre have indflydelse.

Santiago

Fredag, den 5. maj. Gik de sidste 5 km. til katedralen i Santiago og fik diplom for turen. Kl. 12 var ceremonien i katedralen, men de svingede ikke røgelseskarret som i drømmen. Bagefter gik man på en lang række hen til apostelen Jacobs figur og omfavner den.

Efter vandringen på tre dage til Finisterre var jeg igen i Santiago.

Onsdag, den 10. maj. Satte mig at meditere i en universitetsgård nær katedralen og læste i en lille bog af Meister Eckhart, som jeg havde fået foræret. Han skrev, at det han først talte om, var om tilknytning. To gange efter hinanden kom der nogle og satte sig ved siden af mig og røg. Mon der også er røgelse i katedralen i dag? Der var rigtig mange mennesker og præster, og

der var lige en halv plads ved siden af en tyk dame, hvor jeg pressede mig ned. Hun stank af parfume. Der var vist lige noget jeg skulle igennem. Skal jeg virkelig blive ved med at lide af denne sygdom, der adskiller mig fra samvær med andre. Det er jo samvær, der har været noget af det dejligste på denne tur. Til sidst tog 8 præster det store røgelseskar ned og svingede det frem og tilbage som i min drøm. Jeg bad inderligt om, at velsignelsen ved røgelsen måtte kurere mig for min duftoverfølsomhed.

Ved Jacobsfiguren fik jeg et billede af Sct. Jacob. Nede ved skrinet med relikvierne ville jeg lægge billedet med Jacob ned i mit plastichylster, og da faldt billedet af Thea ud, og jeg huskede, at det jo især var her, at jeg skulle bede for hende. Mon hun har fulgt mig på hele turen? Mine sorger og bekymringer havde jeg lagt bag mig!

Tegn og symboler på Caminoen

En indgang til spirituel vandring med inspiration fra "A page a Day....."

Af Ole Nordstrøm

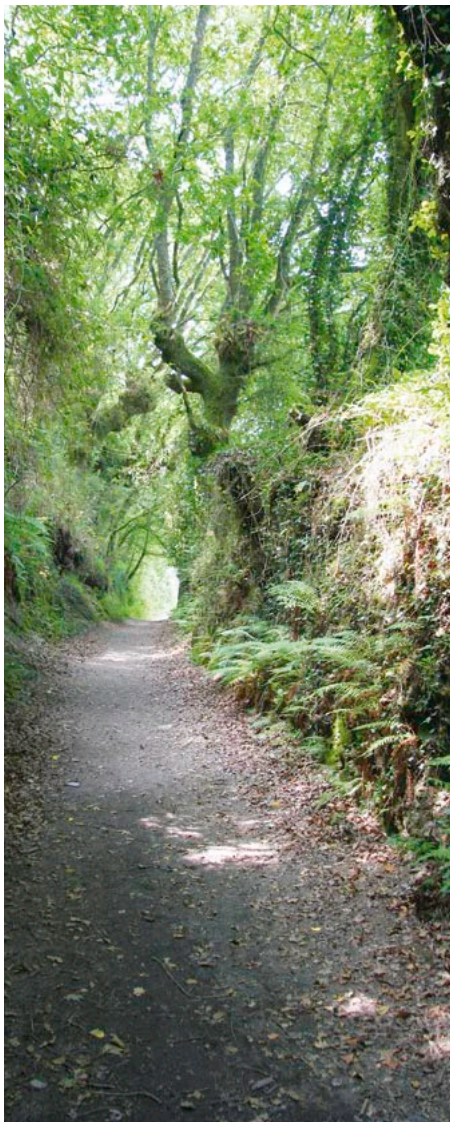
Caminoen var for mig både en ydre og spirituel vandring. Jeg fik inspiration gennem en lille bog af en amerikansk præst, James Hurlbert: "A Page a Day for the Way of Saint James". James Hurlbert's bog har undertitlen: "Inhabiting the Signs and Totems of the Camino". Der er ingen ISBN nr. eller forlag, og det er et hæfte på 68 sider lavet som en kopibog (den jeg fik). Der er en email adresse: JHurlbert@aol.com

Bogen giver en daglig anvisning på, hvordan man kan bearbejde forskellige emner. Jeg bearbejdede bogens emner ud fra mine egne erfaringer fra mit arbejde med sindet. Jeg forholdt mig til både det jeg så, det jeg drømte og det der skete på turen.

For mig virkede det meget inspirerende hver dag at tage en ny ting op i et begrænset tidsrum. Når jeg således skrev dagbog, virkede det meget befordrende, at notere nogle af de tanker og drømme, der kom op.

Emnerne i bogen er taget ud fra de tegn og symboler, man møder på Caminoen, og du kan selv finde andre som dukker op, og som har betydning for dig.

Da vi alle er meget forskellige, kan man vandre på mange forskellige måder, men måske kan James Hurlberts bog give inspiration til, at du selv går videre med tanken.

Pilgrimsvandringen i 2008

Vores årlige pilgrimsvandring bliver lidt anderledes i 2008. Vi har lagt den i forbindelse med indvielsen af ti herberger langs Hærvejen. Så kan vi som forening være med og støtte op om arrangementet.

Af Kaj Højland

Reserver allerede nu lørdag den 31. maj 2008. Ruten er endnu ikke lagt fast, men vi forestiller os, at vi går fra Vammen, Rødding og langs Nørresø til Viborg. En tur på ca. 20 km. Det er ikke en vandrevej, men en cykelvej ad lidt befærdede veje. Vi prøver at lægge ruten, så den følger den naturlige vej, som pilgrimmene fulgte i middelalderen. Mads Lidegårds bog om Hærvejen i Himmerland giver en god forklaring på, hvor vejen gik. Viborg Pilgrimscenter hjælper med at få ruten til at følge den smukkeste og mest spændende vej. Start og slut i middelalderkirker. Ved 18 tiden er vores årlige pilgrimsvandring slut, men man kan også vælge at deltage i åbningen af Herbergerne den næste dag.

Søndag den 1. juni er der kl. 10 gudstjenester i Viborg Domkirke og byens øvrige kirker med en speciel pilgrimsliturgi i dagens festlige anledning. Efter gudstjenesterne vandrer pilgrimmene og andre interesserede ud til Hærvejens startsted i Viborg og derefter er der fælles vandring til Hald Hovedgård. En tur på ca. 10 km. Kl. 15 er der officiel åbning af Herbergerne. Alle fra foreningen er velkommen. Tag chancen og deltag i en begivenhed, som gør Hærvejen til en bedre pilgrimsvej med moderne herberger. Det bliver en stor dag med pilgrime, cyklister, heste og vandrere, som gennem deres respektive foreninger har støttet op om projekt "Herberger langs Hærvejen".

Og nu er målet nået.

Men du kan deltage i endnu mere. De følgende 14 dage er der vandring fra Hald Hovedgård og videre til de 9 øvrige herberger, som så åbnes officielt efterhånden som vandringen skrider frem. Hver aften sit lokale åbningsarrangement. Du kan deltage i hele vandringen eller bare en dag eller to. På herbergerne er plads til ca. 35 overnattende, så her skal der reserveres plads. Hver af de deltagende foreninger har fået stillet 7 pladser til rådighed. Lad os håbe, at vi får brug for alle vores pladser.

I foråret sender foreningen et brev til alle medlemmer med programmet for tre arrangementer:

1. **Den årlige pilgrimsvandring lørdag den 31. maj**
2. **Åbning af Herberger langs Hærvejen den 1. juni**
3. **Vandringen langs Hærvejen fra Viborg til Grænsen primo juni.**

I brevet vil du også finde praktiske oplysninger og hvordan du tilmelder dig.

Følg også med på www.santagopilgrimme.dk under Kalenderen

Den kontemplative vandring

Caminoen er en kirke under åben himmel - en pilgrimskirke, en universel, almindelig kirke – skabt og dannet af pilgrimmens søgen og længsel og Guds svar derpå. Dette har Torsten fundet ud af ved gennem flere år at have afprøvet forskellige former for kontemplativ vandring. Læs her om hans måde at vandre på.

Af Torsten Junge

Caminoen er en overvældende mulighed for vandring i kontemplation og lovsang - et kraftfelt, der kaster lys over den du virkelig er og giver dig smerten, glæden og freden tilbage.

Jeg har arbejdet på en vandringsliturgi i 5 år i et forsøg på at lytte - ved stilhed, bøn og chanting til Gud i naturen, og til Gud inde i de kirkerum som de få åbne kirker giver mulighed for.

Jeg giver mig god tid ved floderne, kilderne – de gamle steder. Her bliver der tyndt ind til den anden virkelighed – naturens skønhed eller en særlig meditativ mulighed – et prayerhole, som de gamle keltere kaldte det.

Tidebønnen

Jeg har brugt tidenbønnen som grundpille - med de valfartsprægede Davidssalmer samt små sammenhæftede, udvalgte tekster relateret til de søn- og helligdage, som er indeholdt i min vandringsperiode.

Sange og salmer

Med mig bærer jeg de for mig mest levende danske salmer, klippet ud af en gammel salmebog og samlet i små hæfter. På samme måde et udvalg af Taizésange og nogle få

af Torsten Borbys lovsange, og Kim Thinggaards udmærkede småhefter indeholdende ugens tidebønner - hæfter som kan bruges til at ramme ind med og skabe struktur: Indgang, udgang, afslutning, Benedictus, Simeons Lovsang, Zacharias lovsang, Magnificat.

Hertil kommer et særligt udvalg af Spirituals, Folksongs, Blues, Dylan, Beatles, Stones m.fl. - essencen af min sangskat fra 60'erne og 70'erne også nedfotograferet og sammenhæftet. Der opstår sammenhæng og genkendelse for mig selv og andre (i alle aldre) også fordi de er del af en global sangskat, når jeg synger dem (alene eller i fællesskab med andre pilgrimme).

På vej op fra Puente La Reina efter skybruddet – et tegn en pagt!

Rosenkransen

At bede rosenkransen er en magtfuld og nænsom måde at binde væsentlige tekster i evangelierne sammen på, og den er fleksibel og let håndterlig. Den bæres og bedes i højre hånd og er nem at putte i lommen, når jeg går ind i landsbyen og pausen. Nu og da bliver bønnen afbrudt af et møde og en ofte frugtbar udveksling af erfaringer med en medvandrer og rosenkransen bliver så taget frem igen bagefter i ensomheden.

Det hele opbevares i en plasticpose i bukselomme eller højre hånd – indtil videre stedfortræder for vandrestaven. Hvad der anvendes kan tages op og lægges ned efter behov.

Vægt: 475 gram.

*Påskeprocession i Leon – Jesus Kristus på sin bære
- helt tæt på!*

Kirkerummet

Jeg træder ind i kirkerummet, hvor Gudsmoderen viser hen til Jesu blottede hjerte og hvisker: mediter på Jesu hjerte! - eller Maria kommer mig i møde helt nede fra den dybe middelalder i skikkelse af en sund bondepige fra den lokale landsby. I fuldendt menneskelighed sidder hun på skødet af sin egen mor, Anna, mens Jesusbarnet næsten hopper på hendes knæ af glæde og Gudsekstase.

I kirkernes indre og ydre lever hele den gløddende fortælling om profeter og profetier, dommedag, himmel og helvede i søjler og portaler i stenmestrenes yndefulde skrift.

Caminoen er gennemmarkeret – jeg skal ikke finde vej i topografien – det er gjort for mig. Jeg kan hengive mig til at søge Gud og møde min næste.

Af kirkens skatte bruger jeg dem, der taler til mig – er autentiske. Gør dem pilgrimsvenlige og bærbare i små uanselige hæfter. I gode stunder er de som små perler, der lyser i solskinnet og ændrer sig for hver dag de bruges. De er frugtbare – sætter nye perler – og jeg har tid nok til det hele. For her på vejen, lige nu – lever jeg det enkle, ubekymrede liv, og glæden og freden er ofte dyb og mærkbar.

Pax et Bonum
Torsten

En svulmende Rio Arga under Puente la Reina

Torsten leder ofte vandringer for Betlehemskirken i København. Han er optaget af benediktinsk tidebøn og kommer jævnligt på retræter på Östanbäcks kloster i Sverige. Denne artikel er et bidrag til den debat, som Pilgrimmen har kørende under begrebet pilgrimsteologi. Hvis du vil fornemme, hvor stærk en kontemplativ pilgrimsvandring kan virke, kan du under pilgrimslivet læse artiklen ”Episoder og refleksioner”.

Episoder og refleksioner i marts - april på Camino Francése

En pilgrimsvandring fra Pamplona mod Santiago i marts -april 2007 foregik i slud, sne og regn og medførte en alvorlig svækkelse. Påskeprocessionen i Leon lørdagen før påskens nat var en foreløbig kulmination på turen, som var præget af bøn og kontemplation.

Af Torsten Junge

Alto del Pardon

Lander i Bilbao 21. marts - tager straks til busterminalen for at nå bussen derfra til Pamplona, som er udgangspunkt for vandringen. Alle busser aflyst pga. sne og is i bjergområderne. Må blive i Bilbao - finder et 8 etagers højt vandreghjem 100 m fra motorvejen - billigste mulighed. Når vinduerne er lukkede, og jeg har iført mig høreværn, er det ikke så slemt. Det regner skomagerdrengene.

Næste dag lykkes det - min bus kommer igennem til Pamplona på et par timer - sneen ligger tyk og skinnende i bjergene. Når Cizor Menor 4, 5 km vest for Pamplona - overnatter i albergue Maribel Roncal hos the grand old Lady. Næste dag skal jeg så krydse bjergkammen Alto del Pardon i 735 m højde - kammen er smykket med en jernfrise af gående og ridende pilgrimme og en stor flok vindmøller. Jeg nærmer mig toppen, da alt indhylles i tåge. Sigbarheden er lig nul. Overvejer at vende om - men måske er det blot værre bagude. Kæmper mig igen - ca. 60 cm dyb tung tøsne - det river søm ud. Jeg hiver efter vejret - støvlerne kan ikke holde den våde sne ude og Goretex giver op. De næste dage vil blive en vandring med konstant våde fødder, som skal blive årsag til en mega forkølelse.

Jeg er ved at nå udmattelsesgrænsen og begyndende panik - stopper et øjeblik får kontakt med vejtrækningen - og bønner.

Da ser jeg 2 meter fremme et sæt fodspor - større end normalt pga. tø-frysesituationen. De virker friske - nogen er gået videre mod alle odds. Fører de op til bjergkammen, er jeg frelst. Da jeg uden vanskeligheder kan sætte mine fødder i de dybe fodaftryk, og således undgå kampen med den massive sne, går det meget lettere. Pludselig dukker frisen op - ud af tågen rider og går de jernbårne pilgrimme - og lidt længere borte træder en række buskede vindmøller ind i mit synsfelt.

Jeg er over kammen på vej ned ad vestskråningen - alt er rindende, pludrende vand over rød jord i skarpt sollys - en leret, vandpytte-perforeret sti tager mig ned til byen ved bjergets fod - jeg er fremme.

Terradillos de los Templaries

Forkølelsen har nået et punkt, hvor det er et spørgsmål om kort tid før den går over i en lungebetændelse. Jeg er indlogeret i et venligt og imødekommende refugium. Værelset rummer - i stedet for etagesenge - kun 5 enkeltsenge og nogle rolige, milde franske pilgrimme deri. Jeg har høj feber - er

ved at indstille mig på et længere sygeleje, hospitalsophold - hvad ved jeg, men håber og ber.

Endnu en pilgrim træder ind - spanier, Anna. Taler flere sprog - hun fornemmer og kommenterer min tilstand - jeg forklarer min situation. Hun kommer i tanke om nogle piller hun har fået med sig i sækken. Måske kan de bruges - hun tilbyder mig hvad hun har - hun klarer sig nok. Jeg tager en og sveder flere liter vand i løbet af natten. Næste morgen har jeg det bedre - vrider undertøjet og tager det andet sæt på, inden jeg går videre.

Leon, Castilliens hovedstad - lørdagen før påskemat.

Tre processioner skal ende og forløses her på pladsen foran Iglesia San Juan.

Den smertetyngede Madonna med tydelige, knivskarpe sværd gennem hjertet vil blive frembåret her - sammen med Jesu tomme ligleje og den korsfæstede frelser på sit træ. Her vil processionerne om et øjeblik mødes - og under moderens hjerteskræende sorg og smerte vil de nedtage Kristus fra sit kors - lægge arme og ben pænt sammen (Han er foldbar) og anbringe det sårede hoved ømt på en pude. Alt dette gennemføres og udføres af hætteklædte bærere og hjælpere - alle fra samme by og samme familier, som har stået for det i århundreder. Alle er anonymiseret i spidse hætter med huller til øjnene. I den fælles smerte og lidenskabelige indlevelse i Frelserens lidelser er de som én krop under de tunge træværk, der bærer processionens hovedfigurer. Langsomt drives de frem svajende fra side til side under trompetens skingre signal og det dumpe drøn fra trommerne. Det er sørgemarch det

Vor Frue i plastikkåbe - påskeprocession i Leon.

går gennem marv og ben. De små børn er der også - hånd i hånd med de voksne lærer de rytmen - ser frem gennem deres huller i kutten - fornemmer det ufattelige - konkret og sanseligt.

Det lykkes ikke denne gang. Skyerne samles og regnen falder tæt og tungt. Det årlige påskeritual bliver ikke fuldbyrdet. Af hensyn til figurernes skrøbelighed vælger man at lade de tre processioner forlade kirkepladsen. At bære dem videre og bort. Regnen har gennemblødt liglejet. Det drypper fra Kristi hår og skæg. Maria er indhyllet i gennemsigtig plastik.

Langsomt opløses og forsvinder processionerne - den tusindtallige skare af tilskuere er tavse - man hører blot regnens trommen mod paraplyerne.

Torsten har også skrevet artiklen "Den kontemplative vandring". De her nævnte episoder udspandt sig under en sådan vandring. Det skal bemærkes, at vejret blev bedre og at Torsten kom godt og velbeholden frem til Santiago. Hans skildring af oplevelsen i Leon viser, at det blev en stærk tur!

Camí de Sant Jaume fra Montserrat til Logroño

Artikel af Patrick
Tilrettelagt af Henrik Friediger

Nedenstående beretning om caminoen fra Montserrat til Logroño er skrevet af en irsk pilgrim, Patrick, som jeg mødte på den primitive camino fra Oviedo til Santiago i efteråret 2007. Patrick er en speciel pilgrim. Han har langt, nærmest hvidt hår og skæg og vandrer med over tredive kilo på ryggen. Det er alt, hvad han ejer. Han har vandret på caminoerne til Santiago de sidste tretten år og har ingen andre planer med sit liv end at fortsætte hermed. Altså et yderst specielt karrierevalg, men han er også en yderst speciel mand.

Oprindeligt er han uddannet ingeniør, men en krise omkring trediveårsalderen, psykisk og åndelig, fik ham til at opgive livet i normaliteten. Efter et par år i et buddhistisk kloster i England tog han til Grækenland, hvor han de næste syv år rejste omkring og ernærede sig ved at arbejde et par dage om ugen i landbruget. EU-regler gjorde denne livsform umulig, og han besluttede sig derfor til at vandre til Santiago. Hvilket han har gjort siden. De senere år med vinterhi i Fatima i Portugal, hvor han slår sit telt op for vinteren.

Jeg tilbragte nogle dage i hans selskab. Da han ingen penge har, var han glad for mine middagsinvitationer, og der opstod efterhånden en sådan åbenhed i vores relation, at han tilbød mig at læse noget, han havde skrevet sidste vinter i Fatima. Det var skrevet i hånden på kvadreret papir med en tynd, sirlig stejlskrift. Jeg syntes, det var fornøjeligt at læse. På en måde upersonligt, men også meget billeddannende. Hans formål var at gøre opmærksom på netop denne camino, som han havde syntes specielt godt om. Efter et par dage spurgte jeg ham, om han ikke kunne sende mig en kopi, som jeg kunne oversætte og publicere i Pilgrimmen. Den var han helt med på.

(Man kan finde mere information om caminoen fra Montserrat på Mundicaminos hjemmeside. Her består den af to dele: Camino Catalán og Ruta del Ebro.)

Nogle få hundrede meter fra bjergklostret Montserrat og med udsigt til den hellige grotte på en bjergskråning mod skoven, hvor den originale sorte madonnastatue blev fundet på en lørdag i året 880, begynder caminoen til Santiago: "Cami de Sant Jaume" på catalansk. Stien fortsætter mod vest, falder ned mod en asfaltvej og når klostret Santa Cecilia, som er langt ældre end det benediktinske Montserrat-kloster, men i modsætning til dette ikke længere beboet. De gule pile viser vej opad og mod vest. Fra et udsigtspunkt er der et farvel-kig til det hellige bjerg, hvor der, højt oppe, er en enorm ligesidet trekant, hvorigennem himlen er synlig. Caminoen bugter sig nedad, sommetider stejlt, på en snæver gangsti. Sant Pau de la Guardia er landsbyen med de voldsomt gøende hunde, som jeg endnu har mødt, alle hunde indenfor hegnene omkring moderne menneskelige boliger. En kvinde, begejstret over at se en pilgrim, spurgte, om hun måtte give mig en almisse.

Caminoen gik nedad, sommetider gennem skov, hvor der lå en mængde faldne træer og spærrede vejen, og nåede landsbyen Castelloli. 24 kilometer fra Montserrat når caminoen den store by, Igualada, der er et vej- og jernbaneknudepunkt med en nylig istandsat, bred, central boulevard flankeret med træer. Der er to hovedkirker, én i den ældre del af byen og en anden på en bakke i den nyere del. Den sidste er viet til den Hellige Familie, og der er mange trapper op til den.

På den anden side af byen når caminoen snart en fjernt beliggende eremitage, hvorfra der er udsigt til det catalanske landskab: græsgange, skove, intensivt landbrug i form af aflange svinefarme, frugtplantager og en landsby ved navn Sant Martin af Tours. Langs caminoen i Catalonien er en stor del af landskabet ens: lave bjerge, grønne plantager, svinefarme, få landsbyer ofte med en betydelig afstand imellem. Tilsyneladende er den overvejende del af befolkningen flyt-

tet væk. Om sommeren kan det blive meget varmt. En frugtavlser gav mig en masse frugt og bad mig tænke på ham i Santiago de Compostela.

Fra Montserrat til Lleida er der omkring 120 kilometer ad caminoen. Lleida er en fortryllende by med mange højhuse og en katedral. I virkeligheden er der to katedraler. Den ældste, som ikke længere er i brug, ligger på byens højeste bakke og kan ses langt væk. På en travl indkøbsgade, nær den nye katedral fra det attende århundrede, er der et kapel indviet til Santiago. Det er indhegnet og altid lukket.

Der er mange industriområder uden for byen, og efter dem passerer caminoen overrislede frugtmarker og når højere beliggende områder, hvorfra der er panoramaudsigt, før caminoen igen går ned ad en landevej med udsigt til en motorvej og grænsen mellem Catalonien og Aragón.

Efter at have gået nedad gennem urtehaver når caminoen et højere beliggende område seks kilometer fra grænsen, og efter yderligere fem kilometer går den ind i byen Fraga, der ligger langs

bredderne af en stor flod. En santiagopilgrim kan tilbringe natten i en træhytte på en lejrplads, hvorfra der er udsigt over byen, hvis man først opsøger sognepræsten. Turistkontoret inde på politistationen giver informationer om caminoen.

Efter byen snor caminoen sig opad indtil den når højderne seks kilometer fra Fraga, hvorfra der i nærheden af en nedlagt benzintank er en flot udsigt østover. Derfra krydser caminoen et ørkenagtigt landskab, der dog er tilsået med korn. For det meste kan man se hovedvejen med dens endeløse

række af lastbiler og få andre køretøjer. Sommetider kan man også se en motorvej, mere eller mindre parallel med hovedvejen. Motorvejen har imidlertid betalingsanlæg, og da hovedvejen for det meste går i lige linje gennem landskabet, bruger flertallet af lastbilchaufførerne denne. Drikkevand kan fås på servicestationerne.

Et udstrakt vandingssystem er under konstruktion: kornmarkerne er ikke vandede og deres vækst er forkroblet. Med kunstvanding vil kornets højde og kvalitet blive forbedret betydeligt. I nogle områder er der allerede kunstvanding med vand fra Ebrofloden og der dyrkes kløver til dyrefoder, og der høstes og efterbehandles med høj mekaniseringsgrad. Der dyrkes tillige majs. Landskabet er ikke helt jævnt, der er bakker og kurver; kornmarkerne, udstrakte og uden hegn, styrker indtrykket af ørken. Der er meget få isolerede huse og få landsbyer. Det myldrer med kaniner. I en lavning

mellem bakkerne ligger landsbyen Penalba, og på en bakke, hvorfra der er udsigt over landsbyen, ligger en nylig renoveret fjortenhundredetals eremitage viet til Santa Quiteria, som er ældre end landsbykirken. Bujaraloz ligner en by.

Efter mange dage nåede jeg San Gregios eremitage på en bakke med udsigt til Ebro. Indtil to kilometer fra floden er landskabet forskelligt fra ørkenen: alt er grønt og alle former for afgrøder dyrkes. Fra eremitagen kan man tydeligt se tårnet i mudejar-stil på det tidligere franciskanske kloster i landsbyen Pina de Ebro. Alle mudejar-tårne i Aragón er af UNESCO erklæret verdensarv. Solen gik ned i en flammekrans bag et plateau, set gennem den romanske bue i eremitagens anselige, overdækkede indgangsparti.

Der var myg om natten. Solen stod op i disen bag motorvejen og den endnu nærmere og mere trafikerede hovedvej og oplyste halvt den grønne og frugtbare Ebro-dal. En jordvej førte ned fra eremitagen, ramte caminoen før landsbyen og krydsede den mægtige og mudrede Ebro-flod i nærheden af en lille ø. Der var hvirvler under broen og hejrer på den grønne skrænt på den anden side. Morgen blev varmere og tre kilometer fra broen blev caminoen en jordvej, der snoede sig langs en ensporet elektrificeret jernbane, før den passerede under en moderne højhastighedsjernbane i et industrikvarter nær byen Fuentes de Ebro omkring middag. Om eftermiddagen krydsede caminoen dyrkede marker nær floden, passerede en enorm fabrik som åbenbart kunne producere nok varer til at laste en femogtredive tons lastbil hvert andet eller tredje minut, før den smeltede sammen med GR 99 i form af en bred

grusvej. En flok geder og klippede får passede forbi i tæt formation fulgt af en enorm spansk fårehund. Øjeblikke senere passede to cyklister, formentlig på vej til Santiago. Omkring en kilometer længere nede af caminoen kom hyrden vandrende med en radio i hånden, fulgt af to små hunde og en kolossal fårehund. Caminoen fortsatte langs kunstvandede og dyrkede marker og om aftenen nåede jeg helligdommen for Vor Frue af Zaragoza Vieja i periferien af et moderne beboelsesområde med skue til en by længere fremme på en bakke.

På St. Mattæus' festdag fulgte caminoen GR 99 ind i byen Borgo de Ebro og fortsatte mellem floden og en befærdet vej ind til Zaragoza, hvor jeg ankom midt om eftermiddagen. Navnet Zaragoza er en islamisk fortolkning af navnet Augustus Cæsar. Det er både en gammel og en moderne by. Den første dokumenterede tilsynekomst af Jomfru Maria skete her, da hun viste sig for St. Jakob den Store (Santiago o.a.) stående på toppen af en hedensk søjle. Det var faktisk en dobbelttilstedeværelse, da hun levede på jorden på det tidspunkt, enten i Jerusalem eller i Efesus. Søjlen er bevaret i en kolossal basilika, og mange pilgrimme rejser hertil for at ære den. Da jeg ankom, var kun en del af basilikaen åben for offentligheden, den åbnede helt 16:30. Rosenkransbønnen bliver bedt tre gange om dagen i et tempo, der ville bekymre den præst, der almindeligvis beder middags-rosenkransbønnen i helligdommen i Fatima. I sakramente-kapellet er der en fin statue af Santiago som pilgrim. Katedralen San Salvador ligger også på Plaza de Pilar: når der ikke er messe lukker hovedindgangen og besøgende skal benytte en sideindgang og betale to euro for at komme ind.

Den nat, jeg overnattede i byen, var det torden, lyn og regn i strømme. Et ur slog hvert kvarter hele natten: en, to, tre, fire; men ikke timeslaget. Morgenens var kold og skyet. Jeg fandt de gule pile på en af basilikaens døre. De førte ind i en offentlig park nær floden, før caminoen snoede sig gennem et rigmandskvarter, ud i en forstad, helt ud af byen og videre gennem landbrugsland. Caminoen sluttede sig til GR 99 og passerende langs vandingskanaler og marker med majs og kløver. Dagen blev varmere, og når man så tilbage, kunne man se byen med basilikaens tårne, der stadig dominerede, selvom et par højhuse under opførelse rager højere i vejret. På den anden side af en mængde krydsende motorveje passerende caminoen gennem nogle af byens yderområder, krydsede en motorvej og nåede mere fredelige omgivelser midt på eftermiddagen.

På grund af den intense varme om sommeren, havde jeg efterladt min to kilo tunge sovepose hos en præst i en landsby, hvor kirken er viet til Santiago. Da jeg kom tilbage fra Montserrat fik jeg soveposen tilbage, og præsten forsynede mig med alle de fødevarer, jeg havde brug for.

I slutningen af september står solen op ved ottetiden. Caminoen var en jordvej, der bugtede sig gennem kunstvandede marker, der for det meste var beplantet med majs; passerende gennem landsbyer, krydsede en motorvej og ved middagstid gik jeg ind i Alagon, en stor by med adskillige kirker og en eremitage: Jomfruen af Slottet. Kirkerne var præget af mudejar-stilen. I byens centrum er gaderne snævre. På den anden side af byen gik caminoen sammen med GR99 og passerede mere opdyrket land, før den nåede en landsby med en kirke, der var

under restaurering, viet til St. Ildenfonso. I landsbyen var der et kig til den mudrede Ebro. I løbet af morgenen var der torden og en byge; om eftermiddagen var det overskyet. Efter landsbyen gik caminoen igen sammen med GR99 nogle kilometer og fortsatte derefter fladt ad en bivej gennem majs og kornmarker, hvor ingen af majsmarkerne endnu var høstet, i modsætning til de fleste kornmarker, hvor næste års afgrøde allerede kunne anes i form af spæde, grønne skud. I det fjerne, syd for floden, er der en række vindmøller, det største antal, jeg endnu har set på én gang. Nord for floden er der en bjergkæde, der er nedbrudt af Ebro: der er mange klipper nær den trægrænsede flod.

Næste landsby lå nær ved. Dens kirke er viet til den hellige treenighed. Øst for landsbyen er der på caminoen en bronzestatue af Sancho Panza. Den større landsby Luceni tilbyder et tættere kig til vindmøllerne og har en kirke viet til St. Peter og et interiør, der er sædvanligt i regionens landsbykirker: et midterskib med et enkelt sideskib, mange statuer og adskillige malerier, heriblandt Jomfruen af Pilar, St. Roche og St. Isidor, bonden. Udenfor er der en kilde, der løber konstant. Der var, ligesom de foregående dage, en overflod af fluer ved solnedgang.

Den følgende dag var caminoen en asfaltvej gennem kløvermarker, små majsmarker og tomatmarker, hvor tomaterne voksede op ad flettet bambus. Vejen førte til en stor by og en gennemskæring af den Kejserlige Aragón-kanal. Søndagsmessen blev holdt midt på dagen i sognekirken, der ligger på en bakketop og er viet til St. Peter. Det er en stor kirke, der er påvirket af mudejar-stilen og bygget af gule mursten. Adskillige storkereder kunne ses på klokketårnet. Der er

en stenstatue af St. Peter, der sidder og holder nøglerne, i en niche oven over sideindgangen. Morgenens var varm og overskyet, og om eftermiddagen var vinden taget til. Udenfor byen var der en glimrende udsigt mod syd, vest og nord med Ebro lige neden for. Caminoen fortsatte ad en jordvej gennem marker og frugtplantager – der var ingen huse langs vejen – og krydsede en kanal et par kilometer før Mallen, den sidste by i Aragón. Bjergkæden på den anden side af floden endte hen ad vejen. Ved broen kom en bygge. I byen er der en stor sognekirke med mudejar-indflydelse, viet til Vor Frue af Englene, på Avienda Zaragoza, hvor temperaturen om eftermiddagen nåede 25°. Byen synes at være et sted, hvor lastbilchauffører tilbringer weekenden. Fra Mallen er der fire kilometer til Cortes, en stor landsby med et slot og en offentlig park nær kirken, der er viet til St. Johannes. De centrale gader var indhegnet med tyrehegn og de fleste mennesker bar judodragter med røde bælt og tørklæder. Caminoen blev en jordvej langs dobbeltsporene på en elektrificeret jernbane og passerede kvæg- og svinestalder og majsmarker. Himlen blev mørkere og inden aften begyndte det at regne.

Solen stod op bag en fjern bjergkæde nord for en række af moderne vindmøller og opvarmede snart den kolde morgen. Nedenunder den mestendels blå himmel var der et panorama af sletten med bjerge i det fjerne mod øst, nordøst og vest. Caminoen gik gennem et industrikvarter, og jeg nåede landsbyen Ribaforada på bredden af den Kejserlige Kanal før middag. Landsbyen er præget af tempelridderne. Nær kanalen dyrkes majs og grøntsager. Der var stadig masser af fluer.

Den følgende morgen var det 16° klokken otte. Caminoen fulgte kanalen. Der var både markeringer for hver kilometer og for hver 100 meter på venstre side af kanalen. Mellem kanalen og floden er der rektangulære marker med majs og grøntsager. På den anden side af kanalen ligger jorden højere og er uopdyrket med pinjetræer i nærheden. Vindmøller roterer på bjergkammen på den anden side af floden. Der var fluer, men ingen myg, og på jorden en mængde små snegle med hvide sneglehuse. Morgenens var overskyet og uden fuglesang. Tudela kom til syne. Den Kejserlige Kanal, der blev bygget efter ordre fra kejser Carlos V, får

sit vand fra Ebro, sydøst for Tudela. Caminoen fortsatte gennem udstrakte frugtplantager, krydsede en motorvej under bygning og kom ind i en lille by, hvor Jesus og Maria står på hver sin sokkel to forskellige steder og kigger ned på byen. Inde i katedralen, som ligger i det historiske centrum, var der en udstilling. En bro krydser floden og sammenkæder byen med resten af Navarra.

Solen stod op som inde i en blå kuppel set fra en pinjeskov nær en fiskefarm i byens udkant. Der var myg, men ingen fluer og et par fugle sang. Tudelas silhuet virkede nærmest orientalsk i det tidlige morgenlys med Jesus-figuren allerhøjest oppe med åbne arme, som om han prædikede for byen. Caminoen fortsatte mod strømmen over den røde jord, hvor den stenede mark var nyplojet. I Tudela er der teglværker og de mange moderne bygninger er bygget af mursten. Adskillige pinjetræer flankerede landevejen.

Om eftermiddagen kom jeg ind i det auto-

nome område, La Rioja, og om aftenen nåede jeg Alfaro, som er lidt af en nybyggerby med meget blandet bebyggelse, men med et historisk centrum med mange monumentale bygninger, herunder en klosterkirke viet til St. Michael, et franciscanerkloster og kirken Vor Frue af Burgo. Klosterkirkens tag er dækket af storkereder og er kendt for at være verdens største storkekoloni i en by. Der er et refugium for pilgrimme i en central park ved siden af politistationen, og overnatningen er gratis.

Den følgende morgen var det 15° klokken ni. I byens udkant ved landevejen og caminoen er der en eremitage viet til jomfruen af Pilar, hvorfra der er udsigt til majs- og frugtmarker. Set derfra stod solen op i kumulus i den blå himmelkuppel, der hævede sig over byen. Caminoen fulgte landevejen og en enkeltsporet jernbane som en velafmærket sti over majs- og frugtmarker til Ricon de Soto, en by med en kirke viet til St. Michael, Ærkeenglen, der ligger i cen-

trum, hvor der var tyrehegn bygget af solide træplanker i fire rækker. I nærheden af byen blev der høstet vin. Sidst på eftermiddagen var temperaturen 35°, men den sank hurtigt, da solen gik ned.

Undertiden som en jordvej, undertiden som en brostensvej krydsede caminoen en slette nær Ebro med motorvej, hovedvej, jernbane, frugthaver, vinmarker og dyrkede rektangulære marker. Langs små vandingskanaler snoede den sig mod en række vindmøller og bjergby, Calahorra. Bjerge kunne ses på den anden side af floden. Efter at have krydset et industrikvarter nåede caminoen til et karmelitterkloster i byens udkant. Klostret blev grundlagt i 1603 og indeholder en berømt statue af jomfruen af Carmel, som er regionens skytshelgen. To hundrede meter fra klostret er der et berømt pilgrimsmonument. Caminoen gik over en romansk bro og kom ind i byen. Den første bygning er Santa Marias katedral med relikvier ad St. Ermeterio og St. Celedonio, to martyrer, der bliver æret på højaltret. Katedralens indre bliver oplyst gennem høje, slanke farvede glasvinduer. Der er en koromgang bag højaltret og mange sidekapeller. Pilgrimsrefugiet er placeret i en bygning ved franciscanerkirken, som er bygget på toppen af en bakke nær St. Andreas-kirken. Der er mange monumentale kirker i den lille by og femtenhundredetals-kirken viet til Santiago ligger i centrum, hvor den gamle og den nye by mødes. Jeg førte en samtale med to politibetjente, mest på engelsk.

På en skyet dag krydsede caminoen den enkeltsporede elektriske jernbane via en bro og blev til en bred, lige landevej, der passerede gennem olivenlunde, vinmarker, kornmarker, artiskok- og kålmarker, hvor kaniner

havde ædt løs af afgrøderne. Derfra krydsede jeg Ebro og kom ind i en højt beliggende landsby ved middagstid. Vinden var nærmest en brise, og der var en overflod af fluer, men ingen myg. Fire kilometer længere oppe i byen Lodosa er der en stor bunke mursten i form af en sognekirke viet til St. Michael. Interiøret er romansk skønt kirken er gotisk i højden, og der er en pyknisk Jesus i pietaen i altertavlen på højaltret under statuen af ærkeenglen. Byen er berømt for produktion af rød peber og mange af dem hænger i ranker på husenes facader. Der er en aflang park nær floden, hvorfra man kan se den næsten stillestående, mudrede Ebro. Skyerne samlede sig sidst på dagen, uden at det blev til regn, og ved solnedgangstid var himlen atter klar. Der stod en hejre på flodens modsatte bred.

Om morgenen kom en byge. Brune blade faldt fra kastanietræerne, hvor de fleste blade stadig var grønne. Hejren stod stadig på flodbredden. Floden strømmede let under broen. Det blæste. Der var marker med røde peberfrugter på begge sider af floden. En del af vestbredden ligger i Navarra, hvor der er en stor, tilbagetrukket fabrik ved siden af den ensporede elektriske jernbane med en konstant strøm af godstog, der kommer og går. På en bakketop fik jeg igen kontakt med caminoen, og der var en ødsel udsigt til en snæver, opdyrket dalstrækning med uopdyrkede bakker og bjerge rundt om. Høje bjerge i det fjerne mod nord. Byer og landsbyer kunne skimtes i dalen og direkte neden for lå landsbyen Alcanadre med en stor rødstenskirke viet til Bebudelsen. Landsbyen var engang et opholdssted for tempelriddere. Efter solnedgang var der lydløse lynblink på østhimlen over Navarra. Det var jævndøgn.

Endnu en morgen; det blæste. Vingerne på tre vindmøller på den anden bred rote-rede. Jeg havde slået teltet op på en nyan-lagt hvileplads med en kilde, omkranset af små eukalyptustræer. Caminoen krydsede et landskab med delvist opdyrkede bakker med oliven- og mandeltræer, vinmarker og græsgange til får. Fra højderne var der udsigt til bjerge i det fjerne. En landevej snoede sig ned til en eremitage oven over jernbanen og floden. Herfra var der et begrænset kig til vinmarker og delvist opdyrkede bakker. Udsigten blev begrænset af to lagdelte klip-petoppe. Eremitagen var stor og enten ny-bygget eller grundigt renoveret for nyligt. På himlen flød kumulusskyer med strøm-men på den anden side af floden. Det var en kold dag. Caminoen krydsede en jernbane, og på den snævre stribe land mellem klip-perne og floden dyrkedes vin og grøntsager. Gribbe svævede oven over.

Caminoen gik opad mod en landsby med en femtenhundredetalskirke, fortrinsvis bygget af tilhuggede sten og viet til Frel-seren. Kirkegårdshaven tilbød et langt kig nordpå mod et industrianlæg i udkanten af byen langs hovedvejen og motorvejen. So-len skinnede på de fjerne bjergtinder, der syntes dækket af sne. Der var mørke skyer mod vest, masser af fluer, men ingen myg. Caminoen gik nedad fra bakken og nåede den næste landsby gennem små kunstvan-dede marker. Landsbyen havde et velholdt slot og en stor kirke på det centrale torv. Kirken har et usædvanligt interiør: roman-ske buer og gotisk stil i højden og årede hvælvinger med en yderst ornamenteret altertavle bag højaltret. Præsten inviterede mig på aftensmad, og jeg tilbragte natten på hans loftskammer, hvor der fra det lille, nærmest kvadratiske, vindue, var udsigt

over landsbyen ned ad gaden, industriom-rådet og klipperanden langs Ebro; de sorte skyer var forsvundet.

Om morgen var der støj fra hovedvejen og motorvejen og fra tog, der var uden for syns-vidde. Neden for vinduet kunne landsbyen ses, og neden under gadebelysningen kunne der anes regn. I det første dagslys passerede caminoen en eremitage viet til Vor Frue af Sorgen i landsbyens udkant, og på den an-den side af en stor militær lufthavn jævnedes landskabet ud, hvor en vinhøstmaskine var i gang. Efter nogen tid krydsede caminoen Ebro ad en anden bro end den berømte stenbro på den franske camino og gik ind i Logroño.

Mennesker der gjorde indtryk

Jeg var klar over, at jeg ville møde mange forskellige mennesker på Caminoen. De fleste smilede eller nikkede jeg til, nogle talte jeg med, og andre gjorde et større indtryk end de fleste. Her skrives om dem jeg altid vil huske.

Af Jytte Abrahamson

I maj-juni 2007 gik jeg caminoen sammen med syv andre. Vi havde fundet hinanden i starten af året via anbefalinger eller internettet. Turen startede i Zamora, hvor det var meningen vi skulle gå nordpå for til sidst at ende i Santiago de Compostela, ligesom alle andre pilgrimsvandrere.

Efter et par anstrengende dage i regn og søle, besluttede jeg og en anden deltager, Helle, at fortsætte alene uden de andre seks i vores gruppe. Vi kunne simpelthen ikke klare de 35 – 37 km., der var planlagt som dagsmarch. I stedet gik vi to videre et par dage, indtil vi besluttede os for at tage en bus op til den franske Camino. Og det var der, vi begyndte at møde mennesker, efter at have gået mutters alene i dagevis.

Vi havde fået at vide, at den franske Camino var lige så fuld af mennesker som Strøget i København var søndagen før jul. Det passede slet ikke. Af og til blev vi overhalet af en enkelt vandrers, det var alt. Vi blev også overhalet af spanske mænd på mountainbikes, der råbte "Bon Camino" og hujede af os. Nogle gange var jeg ikke i stand til at svare, så forpustet var jeg. Men det meste af tiden gik vi alene, i ro og fred i de smukke omgivelser.

En dag stødte vi på Christina, en tysk pige, der var gået fra sit hjem ved Bodensee, gennem Frankrig og gennem det meste af Spa-

nien. Hun havde vandret i et år, og gik afslappet med sin vandrestav i hånden og sin bagage på ryggen. Hun fortalte os, at hun kun gik omkring otte kilometer om dagen. Det var lige vand på min mølle. Man behøvede altså ikke at slå sin egen rekord hver dag! Hun fortalte os også, at det ikke var Santiago, der var målet. Det var selve vejen, der var målet!

Christina udstrålede en glæde og en ro, der virkede stærkt på os. Et par gange undervejs stødte vi på hende igen, og det var hendes søde smil og store interesse for vores tur, der gjorde hende til noget særligt for os.

Mens vi stred os op ad et bjerg i støvregn, så vi foran os to små, fuldstændig ens klædte kvinder. Deres vandrestave klirrede i takt med deres gang. De var præcis lige høje og havde begge den samme hat og det samme mørkeblå regnslag på. På en udendørs cafe, kom vi i snak med dem. Deres ansigter var ikke ens, selv om jeg havde troet, de var

tvillinger. Jeg fandt aldrig ud af hvordan de hang sammen, om de var søstre eller venner, men de fortalte, at de var gået over Pyernærerne i begyndelsen af maj – i sne-storm. Flot klarer af et par damer højt oppe i 70-erne.

I det hele taget mødte vi utrolig mange ældre mennesker og meget få helt unge. Det kunne skyldes, at de ældre ikke havde noget arbejde at tage hensyn til, det fandt jeg imidlertid aldrig ud af, da jeg indså, at det var vanskeligt at spørge direkte, hvorfor folk egentlig gik denne pilgrimsvandring. Det ville have været at overtræde deres tærskel, følte jeg.

Da vi var kommet vel ned ad bjerget, skulle vi have vores sædvanlige gode café con leche. Overfor mig sad en høj tynd mand med hestehale og et varmt smil om munden. Først troede jeg, at der var noget galt

med ham, man sidder da ikke bare og smiler ud i luften! Efter et stykke tid, hvor han blev ved med at smile, gik det op for mig, at han udstrålede en indre fred, jeg aldrig havde mødt før. I det øjeblik han så mig ind i øjnene og smilede ekstra stort, forelskede jeg mig omgående i ham. Desværre varede dette salige øjeblik kun ca. fem minutter, så måtte vi videre for at nå et herberg inden det blev alt for sent.

Et par dage senere kom vi i snak med et tysk ægtepar. De hed Martin og Isolde (ja det hed hun faktisk) og stammede fra det sydligste Tyskland. Vi mødte dem flere gange undervejs, men vi spiste aldrig sammen, mødtes kun til kaffe eller et glas vin. Martin var forfatter og sendt ud af sit forlag for at tage billeder af pilgrimsruten. Isolde var lærerinde og havde det kæreste, smilende ansigt. De fortalte, at de helst undgik deres landsmænd – de var lidt for støjende,

syntes de. Vi talte sammen både på engelsk, som de begge to beherskede perfekt, og på tysk. Vi udvekslede erfaringer fra vores liv og gav hinanden praktiske råd hvad angik herberger og spisesteder.

Sidste gang vi så Isolde, var på gaden i Santiago. Hun havde en stor indkøbspose i hånden og fortalte, at hendes mand var gået totalt i coma og lå på hotelværelset ude af stand til at gå længere. Så nu måtte hun sørge for ham, sagde hun med et stort grin. Næste dag skulle de køre med tog til deres hjem i Sydtykland, en tur der ville tage ca. 37 timer. Vi gav hinanden et stort knus til afsked.

Flere steder på rutens fortovscafeer havde vi set et par yderst elegant klædte kvinder. Hver gang vi så dem, var de iført lyserøde bukser og jakker og fine hvide skjortebluser og hvide højhælede sko. De lignede et par rigtige bymennesker til sammenligning med os andre, der lignede jeg ved ikke hvad. Kvinderne var tyske, og de så glade og fornøjede ud, mens vi undrede os over, hvordan de bar sig ad med at bære alt det tøj i deres rygsække. Vi blev enige om, at de sikkert hørte de til en flok, der fik bagagen transporteret, og derfor var i stand til at have mere tøj med end os, der skulle slæbe det hele selv?

Den sidste station inden Santiago hedder Casa Porta de Santiago. Døren til Santiago. Her fik vi vores næstsidste stempel i Caminopasset, hvorefter vi satte os på et stengærde og så på de mennesker, der kom forbi. En kvinde i 50-erne kom vaklende hen imod os. Hun havde bind om knæ og ankler og et tomatrødt anstrengt ansigt. "Du skal da hvile dig", sagde vi til hende, men nej, ti-

den var ved at løbe fra hende, fortalte hun. Hun var Canadier og havde besluttet sig én gang for alle, for at gennemføre Caminoen, uanset forhindringer og lidelser. Hun gik altså lidelsens vej, og ville have haft godt af at høre Christinas ord om, at det var selve vejen, der var målet, og ikke Santiago de Compostela.

I Santiago fik vi et par beundrere. Det var vores allersidste dag. Vi gik rundt i gaderne for at se på vinduer og få tiden til at gå, inden vi skulle køre til lufthavnen. Pludselig blev vi standset af et ægtepar der havde hørt, vi talte dansk. De spurgte os ud om turen og var ved at falde bagover af benovelse over, at vi virkelig havde gået på Caminoen. Jeg hev mit caminopas frem og viste dem ruten, som de absolut måtte tage et foto af. I det samme troppede fem japanere op og de ville også fotografere mit caminopas med streger under de byer, vi havde været igennem. Det hele endte i latter og smil, og vi sagde farvel til det danske ægtepar og begav os ned på torvet, hvor taxierne holdt.

Vi nåede lufthavnen, vi nåede flyet og vi nåede hjem efter en fantastisk stor oplevelse. En oplevelse der foregår både på det ydre plan gennem anstrengelserne og den smukke natur man bevæger sig rundt i, men også på det indre plan, der hvor man møder og taler med mennesker, man ellers aldrig ville have mødt.

Vi havde fået at vide, at den franske Camino var lige så fuld af mennesker som Strøget i København søndagen før jul. Det passede slet ikke. Af og til blev vi overhalet af en enkelt vandrers, det var alt.

Jytte Abrahamson har skrevet et par camino-digte. Det første blev skrevet inden pilgrimsturen. Jytte var ved forskellige tilfældigheder havnet i en gruppe med syv kvinder og en mand. Det mødtes nogle gange i foråret for at gå en rask tur og så spiste sammen. D. 23. maj 2007 tog de samlet af sted på caminoen.

Jytte siger: "Vi var to, der skiltes os ud fra gruppen den tredje dag. Vi kunne simpelthen ikke klare de mange kilometer, der var planlagt. Vi to fulgtes ad i vores eget tempo med ca. 20 km om dagen. Vi holdt kontakt med resten af gruppen via sms'er, og på den måde kunne vi følge hinandens glæder og besværligheder. Vi mødtes alle otte i Santiago, hvor vi gik til messe i katedralen og derefter så på byen et par dage."

Det andet digt skrev Jytte, da hun var kommet hjem. Jytte siger: "Der gik dog lidt tid inden jeg fik skrevet det, alle indtryk skulle lige på plads først. Men essensen af min caminovandring er den fantastiske følelse det er, at lægge dagen i dag fra sig og begynde på en helt ny dag, man ikke ved noget som helst om."

INDEN CAMINOEN

Det ukendte
det der altid giver kriller i maven
og tanker om dengang, jeg blev væk
fra min mor i Magasin.
Alene i universet.

Det kendte
min egen styrke og formåen.
Selvfølgelig kan jeg det, hvorfor ikke
jeg ved, jeg får den hjælp
jeg har brug for.

EFTER CAMINOEN

Hele min verden
findes i min rygsæk.
Dagen i dag lægger jeg fra mig
i underste køje.
Livskraften vågner lige så stille
mens aftenvinden hvisker, godt gået.
Dagen i morgen er ukendt for mig
den er ny og helt uden kendte rutiner.

Jytte Abrahamson

Tilstandsrapport fra en hjemvendt pilgrim

De fleste pilgrimme kender godt den følelse af fremmedhed, som kan melde sig, når man kommer hjem fra en pilgrimsrejse. Man føler sig forandret inden i, men udadtil ligner man jo sig selv og ser ikke spor forandret ud. Steen Vedby beskriver denne følelse i sin dagbog en lille uge, efter han vendte hjem fra sin lange camino i 2006.

Af Steen Vedby

Ja, nu er der snart gået en uge siden jeg landede som en vingeskudt and efter en lidt for voldsom landing.

Det er så underligt at vandre rundt i byen og bare kikke på mennesker. Kigger i det små nok ubevist efter ligesindede, læs: pilgrimme. Kigger forgæves, for folk har bare så travlt. De jager af sted efter nye forretninger, hysser på ungerne og ser helt forvildede og stressede ud.

Steen Vedby på vej til Santiago. (Foto: Steen Vedby)

Sætter mig på torvet og ser op mod den tunge efterårshimmel. Skyerne og vinden kender jeg da, endelig noget jeg er fortrolig med. Der er vist ingen pilgrimme her. Ser nok lidt længere, end de fleste. Går lidt tættere på folk, sludrer med de jeg møder, siger hvad jeg mener, med et smil. Folk lurar lidt, - er ikke vandt til at andre taler lige ud af posen. Jamen, jeg gør jo bare, hvad jeg har gjort som en naturlig ting i så lang tid.

Folk syntes, det var så spændende, da jeg vandrede på de små stier væk fra verdens vrimmel, i det fremmede. Nu, hvor jeg er hjemme igen, er det som om, jeg straks skal

falde ind i mine gamle “masker” og “roller”.

Det hverken vil eller kan jeg. De gamle masker er for længst smidt rundt omkring på de små stier. Det er jo bare mig - Steen - kan I slet ikke kende mig mere?

Folk kan nok se, jeg har berørt evigheden en kort stund - eller set lidt for mange horisonter. Mit blik er da smilende og mine øjne prøver at fange deres, men jeg kan se forvirringen over at kunne se, at jeg ser lidt længere, ser lidt mere lys - er fortrolig med horisonten, kender den blå himmel. Selvom jeg forsøger at få den ned på jorden, hos

dem. Tror folk bliver forvirrede og måske lidt angst. Jeg passer ikke rigtig mere i nogen skuffer, folk kan ikke passe mig ind, foruroligende...

Steen Vedby ankommet til katedralen i Santiago.

Tja – nu er jeg ligesom glemt. Ingen skriver mere, ingen ønsker mig til lykke og velkommen hjem. Det er bare ok, (smiler) nu er vandringen vel overstået. Og jeg falder vel tilbage og bliver en almindelig bedsteborger, - intet ondt om dem (griner).

Tror nu ikke det er lige mig mere, - her er godt at være i min by, - men jeg går ligesom lidt ved siden af. Er ikke rigtig tilstede, hører ikke rigtigt til, er lidt for væk (smiler vemodigt, men smiler dog).

Føler at jeg allerede nu efter knap en uge herhjemme savner de åbne vidder, der hvor afstandene er fri og ens tanker og udtalelser bliver taget for hvad de er. Simple ting, ja det simple liv under himmelens bue.

Jeg holder af jer alle sammen, det gør jeg sgu. Dette brev er ingen beklagelse eller nogen anklage.

Jeg vil bare, at I alle har det godt, jeg skal nok skrive igen næste gang, jeg drager af sted under himmelens bue.

Foredragsholdere

Find en foredragsholder under "Hvem er vi?"

på www.santiagopilgrimme.dk

Artikler

Send artikler til Pilgrimmen på adressen

redaktionen@santiagopilgrimme.dk

Pilgrimsvandring gennem Danmark

Den norske pilgrim Kari Hilde Eriksen vandrede i 2004 og 2005 fra Le Puy i Frankrig til Santiago de Compostela. Sommeren 2006 stod turen fra Oslo til Nidaros for tur, og et projekt voksede frem i hendes hoved: Hun ville tilbagelægge hele strækningen fra Nidaros til Santiago de Compostela. Altså manglede hun strækningen mellem Norge og Le Puy, som hun besluttede at ville tage i mindre etaper i løbet af nogle år.

I sommeren 2007 vandrede hun fra Frederikshavn til Rendsburg, og det er denne vandring, hun fortæller om i sin artikel.

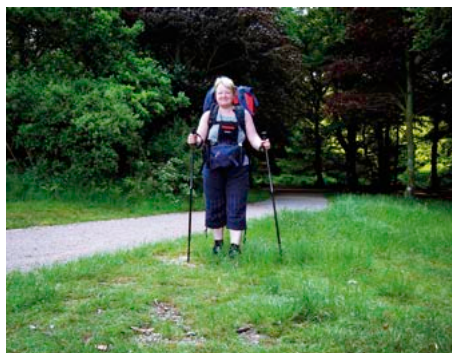
Af Kari Hilde Eriksen

Oversat fra norsk af Henrik Friediger

13. juni i 2007 stod jeg på kajen i Frederikshavn klar til at begynde en vandring gennem Danmark og et stykke ned i Tyskland. Jeg vandrede stort set ad Kongevejen fra Frederikshavn til Viborg, derefter ad Hærvejen ned mod grænsen, hvorfra jeg fortsatte ad Oksevejen ned til Rendsburg, hvor jeg ankom 13. juli.

Mine fysiske forberedelser havde været lidt for dårlige. Jeg havde ikke fået trænet så meget, som jeg burde, og det hævner sig altid. Og med en rygsæk på ca. 12 kg og for lidt træning, blev ankler og fødder mine svage punkter.

Jeg er vant til at vandre alene og trives med det. Det giver stor frihed og uafhængighed, jeg bliver nødt til at stole på mine egne vurderinger og kræfter. Ofte starter jeg dagen ved 7-8 tiden og er fremme en gang mellem kl. 13 og 15. Tre praktiske ting, som er vigtige for mig at have tjek på, er: Gode

Den norske pilgrim i Rold Skov på vej gennem Danmark (Foto: Kari Hilde Eriksen)

kort og/eller god mærkning af ruten, overnatning og indkøb af mad. Eiler Prytz og Runa Kristensen hjalp mig på forhånd med vejbeskrivelser og gode råd.

Så at sige alle overnatningerne i Danmark bestilte jeg hjemmefra. Det at vide, hvor jeg skulle overnatte næste nat, gjorde at jeg fik ro over vandringen.

Selv om der ikke er den store forskel på dansk og norsk, opdagede jeg hurtigt, at mange af de danskere jeg mødte, ikke forstod hvad jeg sagde, når jeg spurgte: "Kan du si meg hvor nærmeste matforretning er?" De fleste så ud som et spørgsmålstegn. Jeg lærte mig, at jeg skulle spørge efter "brugsen", og fandt ud af at der var både lokalbrugs, dagligbrugs og superbrugs – og i sidstnævnte fandt jeg altid en frisk middagsret til en person; frikadeller, kartoffelsalat og grøntsager smager godt!

Mod Viborg

Første dag gik jeg stort set på stranden helt til Sæby – meget af dagen fulgte jeg mærkerne til Nordsøstien. Det blev en nydelig dag med blå himmel og blåt hav, og jeg kunne også vandre barbenet nogle steder. En god start på vandringsen. Jeg vidste, at jeg måtte tage det med ro de første dage for at vænne kroppen til både rygsæk og det at gå mange kilometer hver dag. Vejen videre gik via Dybvad, Dronninglund, Hjallerup, Aalborg, Rebild og Aalestrup til Viborg. Første del gik langs stille, flade asfaltveje gennem øde områder, og vinden tog godt fat i mig. Der var ikke mange mennesker at se, så jeg var glad for, at jeg havde gode kort. I Dronninglund vandrede jeg gennem byen og ind i et boligområde, hvorefter jeg kom gennem en lille skov og frem til den skønneste, gamle bondegård, hvor jeg skulle overnatte. En stor velholdt have kunne benyttes, og klatvasken hængte jeg ude i det fine vejr.

Det skal indrømmes at der blev megen asfaltvandring frem mod Viborg – noget mine ben ikke havde godt af. Vandringsen gennem Hammer Bakker og Rold Skov med deres grusveje og skovstier gav en kærkommen afveksling fra asfalten. Min

plan var at gå hele vejen og bære min egen bagage. Men efter at have startet fra Rebild – først 2 timer gennem Rold Skov frem til Arden – og derefter asfaltveje mod Vebbestrup, samtidig med at skridttælleren bare viste 15 km, og kortet fortalte mig at der endnu manglede ca. 25 km til Aalestrup, da besluttede jeg at fire på principperne. Det blev simpelthen for langt for mig. Det var en lettelse, men føltes samtidig som snyd, da jeg tog bussen via Hobro til Aalestrup.

I Viborg havde jeg en aftale med Ulla i Viborg Pilgrimscentrum. Hun hjalp mig med bestillingen af nogen overnatninger og kom med gode råd for den videre vandring.

Ad Hærvejen

*Dollerup Bakker ved Viborg
(Foto: Kari Hilde Eriksen)*

Jeg fulgte så stort set Hærvejens vandrestier. De går på kryds og tværs gennem plantager, langs mose og lyng, langs åer og søer, langs stille asfalter, gennem kulturlandskaber, langs nedlagte jernbanestækninger og gennem små landsbyer og lidt større byer. Man ser køer på græs, yndige gårde med deres karakteristiske stråtag, og kan også støde på nogle af skovens dyr. Afmærkningen er stort set god, men nogle steder glippede den. Ved Perbøl havnede jeg midt ude på en mark – fuld af ukrudt – og uden vej videre frem. Der måtte jeg vende om og i stedet gå ad landevejen.

Jeg er vant til de store norske skove, hvor man kan færdes når som helst på døgnet, og blev derfor lidt overrasket når jeg engang imellem så opslag om, at det kun var tilladt at opholde sig i skoven fra solopgang til solnedgang! Det er muligt at fare vild i en dansk plantage: På et sted i Havredal plantage viste afmærkningen retning midt mellem to stier, og dér tog jeg fejl af vejen. Efter lang tid forstod jeg, at jeg var på vilde veje. Ikke flere afmærkninger og ingen mennesker at spørge. Jeg vil indrømme, at jeg lige dér blev lidt urolig. Jeg havde ikke lyst til at vende om og gå tilbage og tog chancen ved at følge en skovvej som gik stik øst, da jeg vidste, at jeg skulle krydse en hovedvej. Det var et lykkeligt valg – for pludselig dukkede hærvejsmærkerne op igen.

Når jeg vandrer, er naturoplevelsen meget vigtig for mig. Vejr og vind og vekslende natur fascinerer mig. Bagefter er minderne imidlertid knyttet til de personer, jeg mødte undervejs.

Jeg mødte mange hyggelige og hjælpsomme mennesker i Danmark. De fleste bliver

både lidt nysgerrige og lidt fascinerede af, at nogen vandrer i dagevis – i sol og regn – med tung rygsæk. I Rebild fik jeg lov til at overnatte på værtsparrets arbejdsværelse, da de to værelser, de lejede ud, var optaget. Jeg fik et kort over Rold skov – og gode råd om hvordan jeg skulle finde videre frem. Og jeg glemmer aldrig morgenmaden: Jeg skulle starte rigtig tidligt, da distancen frem til Aalestrup var lang. Jeg havde derfor sagt, at de ikke behøvede at sørge for morgenmad til mig. Jeg ville nemlig være til besvær. Men manden i huset insisterede på, at morgenmad skulle jeg have! Så kl. 6 næste morgen var der dækket et nydelig morgenbord i stuen med varme rundstykker og blødkogt æg og andet pålæg, frugt og juice. Jeg følte mig som en hædersgæst.

Hos Karen i Jelling blev alt mit tøj vasket, tørret og lagt pænt sammen – uden at jeg behøvede at løfte en finger.

Nørreå i Oksenvad Hede

(Foto: Kari Hilde Eriksen)

I Bække overraskede værtinden mig med nybagte kanelboller, og i Nørhoved – på Hærvejens Bondegårdsferie – kom værtinden med fodbad, plaster og gode råd om, hvordan jeg skulle pleje på mine sårede fødder.

Små mirakler – eller bare held?

Ind imellem har man held - eller er det noget mere end bare held? Jeg er en meget jordnær kvinde, men enkelte oplevelser har sat sig i erindringen – og i bagefter har jeg tænkt, at timingen næsten var utrolig.

Jeg begynder med en oplevelse jeg havde i Ponferrada, en mindre by i Nordspanien – små 200 km fra Santiago de Compostela. Jeg havde vandret omkring 15 dage, og havde fået gnavsår under begge hælene. Jeg klarede knapt at gå – var nær ved at give helt op - og gik med små skridt gennem mørke sidegader – langt fra Norge. Da så jeg en skikkelse længere nede ad gaden som vinkede med begge hænderne og råbte Kari. Jeg troede næsten, jeg drømte – for hvem kendte vel mig her? Det viste sig at være Anke fra Tyskland, som jeg havde mødt ti dage tidligere. Hun kom springende og gav mig et godt knus. Hun var ude for at finde en telefonkiosk, da hun så mig. Anke hjalp mig med at finde et apotek, hvor jeg fik købt nogle såler til at lægge under hælene. Både den psykiske opmuntring og de nye såler hjalp mig gennem den lille krise, sådan at jeg klarede at fortsætte vandringen.

I Danmark havde jeg to lignende oplevelser, hvor timingen var perfekt: Jeg overnattede i Aabenraa, og bestemte mig for at vandre en anden vej end Hærvejen ned til Kliplev, da det så kortere ud på kortet. På den måde kom jeg til at gå forbi den vej, jeg skulle have taget, og havnede nede ved en motorvej, hvor det selvsagt var forbudt at gå. Jeg stod og ventede på grønt lys og var i vildrede om, hvad jeg skulle gøre. Akkurat da kom der en ældre mand på cykel. Han sagde: "Du kan ikke gå her." Jeg forkla-

rede mit lille problem, og da han var kendt i området, kunne han vise mig en sti ved siden af hovedvejen – og den førte op til et skovområde, hvorfra jeg ad fine skovveje kunne fortsætte til Røllum. Jeg takkede og sagde farvel. Etter nogen tid hørte jeg en cykelklokke bag mig. Det var den samme mand, som ville sikre sig, at jeg var på rette vej. Egentlig ville han have fulgt mig helt frem til Røllum, men han havde en aftale, så han var forhindret.

*Pension Lindely med pilgrimsherberg
(Foto: Kari Hilde Eriksen)*

Senere samme dag fandt jeg ikke pension Lindely, hvor jeg skulle overnatte. Jeg var kommet til Bernstrup – som var adressen – og troede jeg ville finde Lindely her. En familie steg ud af deres bil og var på vej ind i deres hus. Var jeg ankommet et halvt minut senere, så havde jeg ikke set dem. Og de var de eneste mennesker, jeg så der. Heller ikke de var helt sikre på, hvor Lindely lå. Mine ben var ret ømme, så jeg spurgte, om de havde mulighed for at køre mig. Det var sønnen i huset villig til, og efter lidt kørsel frem og tilbage og en telefonsamtale – fandt vi frem. Sønnen ville ikke høre tale om betaling. Han syntes bare det var morsomt at hjælpe en vildfaren pilgrim og ville kun have et knus som tak for hjælpen!

Pension Lindely var for øvrig en smuk gammel gård, med et nydeligt stråtag og et imponerende træ. I sidebygningen var der indrettet et flot pilgrimsherberg.

Tillid er et ord, jeg forbinder med overnatningerne i Danmark. Flere steder, hvor værterne ikke var hjemme, når jeg ankom, hang der en lap med: Velkommen Kari, gå bare gå ind, vi kommer senere. Dørene stod åbne, og jeg kunne gå ind og føle mig som hjemme.

*Dagligstue for pilgrimme 2007 på Lindely
(Foto: Kari Hilde Eriksen)*

Man kommer ikke uden om vejret, og i sommer var det næsten ekstremt; megen regn og også en del torden. Engang imellem kunne jeg ikke lade være med at tænke: Hvad i al verden bestiller jeg her! - med ømme ben, våd til skindet, slidt og sulten - når jeg kunne have ligget på en solbadet sandstrand i Grækenland og nydt det!

En dag husker jeg specielt godt; Det styrtregnede hele dagen, der var ingen steder at sætte sig ned og spise madpakken, og selv med regntøj på var jeg gennemblødt fra inderside til yderside, da jeg ankom til Vingstedcentret. Det at komme ind i den store, lyse og tørre forhal var næsten som at komme i paradisi! Et flot værelse ventede på mig, jeg tog alle de våde klæder af, tog mig et langt

varmt brusebad og krøb op i en varm seng. Kontrasten mellem det at være udmattet, våd og kold – og lettelsen over at komme indendørs til brusebad, afslapning og god mad fik både glæde og taknemmelighed frem i mig. Man må kende både til smerte og udmattelse for at kunne sætte pris på de enkle nære ting, som vi til daglig tager som en selvfølge

Mindesmærker

Hærvejen som i tidligere tider var et netværk af parallelle landeveje blev benyttet af både pilgrimme, tiggere, håndværkere, armeer og ikke mindst stude drivere som drev deres okser ned til kødmarkederne i Tyskland. Længs vejen er der mange minder om tidligere tider bl.a. i form af gamle stenbroer, gamle kroer og gravhøje. Jeg kunne nævne mange, men specielt Jellingmonumenterne gjorde et stort indtryk. Kirken i Jelling er omgivet af to store gravhøje – den ene antages at have været gravkammeret for Gorm den Gamle. De to store runestene udenfor kirken kaldes Danmarks navneattest og Danmarks dødsattest - og disse monumenter er på UNESCOs verdensarvliste.

Et andet mindesmærke, som gjorde indtryk, var Dannevirke:

I Tyskland, på vej ud af Schleswig og Friedrichsberg blev jeg stående lidt ubeslutsom et øjeblik; Oksevejen var mærket i to forskellige retninger. En dame med hund stoppede og spurgte, om hun kunne hjælpe mig

Pilgrimsstatue ved Imervad (Foto:Eriksen)

med noget. Dette resulterede i, at hun fulgte mig en halv times tid langs en sti i skoven. Hun fortalte, at nu gik vi faktisk på Dannevirke – som er et gammelt forsvarsværk med volde, som kan være op til 30 meter brede og 6 meter høje. Det var Danmarks sydligste forsvarsbarriere og blev opført i årene mellem ca. 650 og 1200. I dag er forsvarsvolden fredet.

At vandre gennem et land er lærerigt; man ser og oplever naturen og menneskene i deres daglige virke, man får gennem mindesmærkerne noget at vide om en del af landets historie, man bliver bekendt med folkets madvaner. Et kært minde knytter sig til Vedsted, hvor en gammel kro var åben. Jeg havde vandret længe, var sulten og så frem til et lille hvil, og så havde jeg det held, at den gamle kro var åben: Jeg fik serveret det lækreste høje danske smørrebrød – et kongemåltid – til en billig penge!

Kirkerne i Danmark er, som kirkerne i Norge og Spanien, stort set lukkede. I Frankrig oplevede jeg, at de små kirker langs vejen stod åbne. For mange betyder det meget undervejs at gå ind i kirken og tænde et lys. Jeg skal ikke overdrive den religiøse motivation for min pilgrimsvandring, men jeg plejer at gå hen til kirkerne i håb om, at de er åbne. Ved kirken i Vebbestrup traf jeg den eneste vandrer, jeg så på hele min færd gennem Danmark; Peter havde gået fra Aalborg – og skulle indenom alle kirkerne på sin vej frem til Hobro. I Schleswig overværede jeg en kirkekoncert: Vokalensemblet Anima fra Rusland holdt en strålende koncert i den flotte St. Petri-domkirke.

Pilgrimsvandringen har beriget mit liv på mange måder. Jeg har gennem vandringen

lært mennesker fra mange lande i Europa at kende, og flere af dem har jeg stadig kontakt med. Mange ukendte mennesker har taget kontakt med mig via min hjemmeside – en del af dem ønsker råd om, hvordan de kan komme i gang med en pilgrimsvandring.

Jeg er ofte blevet imponeret over den stærke vilje enkelte på trods af problemer med helbredet har til at gennemføre deres vandring. En af dem var Luzette, en 64 år gammel fransk dame. Hun havde haft et hjerteslag, havde mistet evnen til at tale og havde været delvist lammet i den ene side. Hun trænede sig op igen og gik hele den lange vej fra Le Puy til Santiago de Compostela – i ét stræk – 1500 km. Jeg havde den glæde at lære hende godt at kende sommeren 2005.

Det glæder mig at der både i Danmark og Norge er ildsjæle, som ofrer tid og kræfter på pilgrimssagen. Om nogle år vil vi måske også her i Norden kunne opleve det unikke sammenhold, som opstår mellem fremmede mennesker – sådan som vi i dag kan opleve det på pilgrimsvejene i Frankrig og Spanien.

Du kan læse mere om Kari Hilde Eriksens pilgrimsvandring på <http://home.online.no/~kari-er>. Der kan du bl.a. se dagbogen, etapebeskrivelser og fotos.

Immervad gamle hærvejsbro (Foto: Eriksen)

Fra Ribe mod Viborg på Den Danske Klosterrute sommeren 2007

”Nu er det bare at gå” – sagde forfatteren Jens Kristian Krarup til mig, da den anden bog om Den Danske Klosterrute var afleveret til forlaget – og det er det!

Af Karen-Marie Holst Jannerup

I 19 dage vandrede jeg på Klosterruten fra Ribe mod Viborg. En lørdag midt i juli blev jeg i Sankt Catharinæ Kloster i Ribe modtaget af et menighedsrådsmedlem, som viste rundt og fortalte levende og engageret om Kloster og kirke. Min pilgrimsvandring var planlagt til at starte med søndagens højmesse i Ribe Domkirke. Fællesskabet i søndagens højmesser de næste tre søndage blev noget særligt. Jeg vandrede alene og oplevede fællessangen, fællesskabet i gudstjenesten som god ”rejsekost”, energi for ugens vandring.

Det blev en fantastisk naturoplevelse, at vandre på tværs af Jylland og langs den jyske højderyg ad Den Danske Klosterrute. Jeg fik en fornemmelse af et storladent landskab med store åer, ådale, bakke- og kildespring, lange øde strækninger og fredfyldt natur til meditative vandring. Klostrene og kirkerne er placeret unikt og højt i landskabet og blev for mig rastepladser og steder at søge hvile og fred.

Ydre vandring

Jeg vandrede ca. 20 km om dagen, i alt ca. 300 km, fra Ribe over Vejen, Bække, Egteved, Hover (Vejle), Jelling, Nørre Snede,

Bryrup, Gl. Ry, Øm, Ry og Silkeborg. Én gang gik jeg 200 m forkert, i Hemstok Skov øst for Ry, hvor der var 5 forskellige små skovveje. Men jeg gik bare tilbage og fandt den rigtige vej! Ellers vandrede jeg med guidebogen i hånden eller i højre bukselomme.

Ruten er godt nok ikke afmærket som Klosterrute, men for en dels vedkommende dog på anden måde. Jeg fandt sikkert vej fra kirke til kirke, fra veikryds til næste skillevej, rundt til spændende kultur- og naturoplevelser og fra overnatningssted til næste rasteplads. Jeg vandrede med en oplevelse af, at Jens Kristian Krarup har været inde omkring alle små veje og stier, måske flere gange, over alle broer og gen- og omveje. Han har gået og beskrevet ruten, så jeg uden besvær bare kunne vandre.

Pilgrimsvandring er også fællesskabsvandring, og selv om jeg vandrede alene oplevede jeg ved at læse bogen afsnit for afsnit, at mit sind var fyldt af forventning for det jeg denne dag skulle opleve og specielt lægge mærke til. Jeg overnattede 16 forskellige steder, ringede i forvejen og aftalte overnatning, ringede til enkelte kirker, præster, for at sikre mig at kirken var åben og samtlige

oplysninger, telefonnummer, adresser, åbningstider, og indkøbsmuligheder, samt alle oplysninger er taget med i guidebogen!

Jeg kan varmt anbefale, at man begiver sig ud på en kortere eller længere vandring på Den Danske Klosterrute.

Indre vandring.

Hvad vil det sige at vandre som pilgrim? For mig er det at vandre langsomt i naturen, fra kirke til kirke, mellem helligsteder, vandre med bøn og daglige bibellæsninger at vandre og vide, at Kristus går foran og bagved, ved min venstre og højre side, kort sagt: følgeskab med Gud. ”Gå med Gud for han går med dig”, det var afskedsordene til mig engang fra en svensk præst, og sådan oplevede jeg mine 3 ugers vandring på Den Danske Klosterrute.

Alle kirker, på nær én var åbne, og det var dejligt at være i kirkerne, opleve lyset og mærke den fred og ro, som jeg ofte følte. Da jeg ved middagstid, en overskyet dag, kom ind i den smukke Veng Klosterkirke følte jeg mig hjemme i en sjælden grad. Straks følte jeg mig hensat til mine tidligere pilgrimsvandringer på den svenske Klosterleden, Vreta klosterkirke, nord for Linköping, som også er en benediktinerklosterkirke. Det var fantastisk at synge salmer og bare være i dette skønne rum.

Som regel sang jeg en salme, læste en salme fra Det gamle Testamente og én af den foregående søndags tekster fra Det nye Testamente, to til tre gange om dagen, som inspiration for meditation og til ”at tygge drøv på” under vandringen.

I guidebogen til Den Danske Klosterrute er hver kirke beskrevet med det som er særligt

for den, og der var altid noget nyt at se og opleve, indsigt at tage med på de næste times vandring.

Fra afsnit 6, om idé og spiritualitet, hentede jeg megen hjælp til at finde relevante salmer, bibeltekster, bønner og velsignelser. Alle pilgrimmes skytshelgen, den hellige Birgitta af Vadstenas bøn betyder meget for mig: O Herre, vis mig vejen og gør mig villig til at vandre den.

Kilderne og vandet.

Kilderne og vandets betydning i mit liv blev endnu tydeligere for mig på denne pilgrimsvandring. Jens Kristian Krarup har med stor flid fundet frem til næsten glemte kilder og kildesteder på ruten fra Ribe mod Viborg. En regnfuld dag vandrede jeg fra Koldemorten til Nørre Snede. Først kom jeg til Sankt Peders Kirke, Øster Nykirke, med Sankt Peders helligkilde tæt ved. På dette centrale sted på Hærvejen har mennesker søgt kilden allerede i førkristen tid. Mellem Gudenåens og Skjernåens udspring holdt jeg middagshvil. Da jeg kom til Gudenåens udspring begyndte jeg spontant at synge: Alle mine kilder skal være hos dig (D.D.S. nr. 441). Jeg kunne ikke huske alle versene, og først da jeg kom til Nørre Snede kirke, med én af Danmarks fornemste romanske døbefonte med løverrelieffer, sang jeg salmen færdig. Sammenhængen mellem min dåb, at være et Guds barn og kilderne, det livgivende vand, livsnødvendigheden af at kunne fylde min vandflaske op blev tydelig for mig. Af guidebogens kort og meget grundige rutebeskrivelser kan man direkte og indirekte læse, hvor man kan fylde sin vandflaske op, og hvor der er øde strækninger.

Ønsker til fremtiden.

Jeg ser frem til min næste vandring på Den Danske Klosterrute. Fællesskab er et vigtigt begreb for pilgrimsbevægelsen og jeg ser frem til, at der ved kirkerne og andre centrale steder bliver etableret pilgrimsherberger, overnatningssteder og rastepladser, hvor det er muligt for vandrere at overnatte og mødes. Jeg har en drøm om, at lokale menigheder og pilgrimme mødes til gudstjenester og andagter. Jeg håber at mennesker, både de som vandrer og de som bor langs pilgrimsruterne, vil være åbne og imødekomende og se de muligheder og chancer der er for nye fællesskaber.

Ved mine 3 ugers vandring, gennem bønner og meditationer undervejs, gennem drømme og indsigter oplevede jeg, at min livsvandring indtil nu, 59 år, blev tydeligere for mig. Jeg fik hjælp til at acceptere og takke for mit liv og mine muligheder.

Min længsel, min fremtidige livsvandring, hvilke fællesskaber jeg længes efter blev tydeligere for mig, og det var svært at vende hjem. Pilgrimsvandring hører med til min livsstil og at være pilgrim er en del af min identitet.

Fakta om Karen-Marie Holst Jannerup

Karen-Marie Holst Jannerup
Hovangsvej 23 A, st. tv.
9500 Hobro
E-post: holstjannerup@privat.dk
Tlf. 98 13 28 60; Mobil 61 61 00 44

Kordeg. Pilgrimsvandring siden 1999 i Sverige, Vadstena, hvor den svenske kirke har et Pilgrimscentrum. Volontør og pilgrimslederuddannelse fra Vadstena Pilgrimscentrum. Danske leder af den nordiske pilgrimsvandring til Vadstena 2004. Leder af pilgrimsvandring i Nordjylland og foredrag om pilgrimsvandring. Medstifter af Pilgrimsfællesskab-Nordjylland. Se www.pilgrim-nordjylland.dk. Bestyrelsesmedlem i Støtteforeningen til Den Danske Klosterrute. Se www.kloster-ruten.dk Med i gruppen bag hjemmesiden: www.pilgrimsvandring.dk

Hospitaleros

Medlemmer,

der har lyst til

at være hospitaleros, bedes henvende

sig til foreningens formand.

Pamplona – Fisterra i stavgang

En bustur fra Pamplona til Santiago inspirerede artiklens forfatter til at vandre på egen hånd med vandrestave og god tid til at nyde vejen, ensomheden og de andre.

Af Karin Mortensen

Jeg påbegyndte min vandretur den 15. maj 2007 midt i Pamplona. Vejret var fint med høj himmel, solskin og temperatur på 36°.

Selvfølgelig er det godt med selskab, men i løbet af få dage mødte jeg flere dejlige mennesker, som jeg fulgtes med i kortere eller længere tid. Det kunne være timer, dage eller uger. Så vejen blev ikke ensom for mig. Hvis man er åben for selskab, er det let at finde venner på Caminoen. Jeg mødte flere kvinder undervejs, som jeg slog følge med. Det var helt fantastisk at høre om deres liv og deres historie. Man møder jo ofte nogle af de samme mennesker om aftenen, når man kommer til refugiet. Så der er ofte genkendelse og glæde over at se hinanden. Man taler sammen om mangt og meget, og man får råd af hinanden. Måske laver man mad eller går ud for at spise sammen. Det er op til én selv, om man vil være selskabelig.

Da vejen er ca. 700 km lang, er der tid til at gå alene og fordybe sig. Det var nødvendigt for mig at gå alene noget af vejen, og det nød jeg, at jeg kunne gøre. Oplevelser kan kræve tid alene, så man kan bearbejde dem. Desuden er man tættere på naturen og det spirituelle og kan stoppe, når man har brug for vand, mad, hvile eller kulturelle oplevelser. Det var for mig en stor oplevelse at gå Caminoen alene. Det er eventyrligt at gå på en gammel vej som Caminoen med broer, hulleveje, romerveje med stenbelægning og jord i mange forskellige farver. Kirker, broer og

byer afløste hinanden i forskellig rækkefølge foruden den pragtfulde natur.

Turen blev tilbagelagt med stavgang. Jeg havde stor fornøjelse af mine stave. Inden turen havde jeg øvet mig i stavgang. Min bopæl er Mols Bjerger, så naturen dér blev gennemløjet på kryds og tværs inden turens start.

Refugierne var af meget forskellig standard. Men er man træt nok, er det ok blot med en seng. Hvis man en gang imellem er utilfreds, kigger man sig lidt bedre for den næste gang. Ofte er der flere refugier at vælge imellem. Men hvor finder man en vej med så mange steder at overnatte! Det i sig selv er fantastisk. Og alle de små barer, hvor man kan få kaffe eller andet som hjertet begærer.

Mange vælger at gå turen over flere år. Ofte ca. 200 km ad gangen. Det er slet ikke nogen dårlig idé. Første gang har man måske valgt forkert i udstyr, det kan så rettes til næste gang, man kommer til Caminoen. Andre tager bussen noget af vejen, hvis de har gået turen før; der er mange måder at gøre det på. Selvom det at gå hele vejen er noget specielt. Hvilket jeg ikke ville undvære.

Man går bedst, hvis ens vægt af bagage ikke overstiger 10% af ens egen vægt. Og det er inklusive drikke og mad til forbrug i løbet af dagen. Mange pilgrimme, der bærer

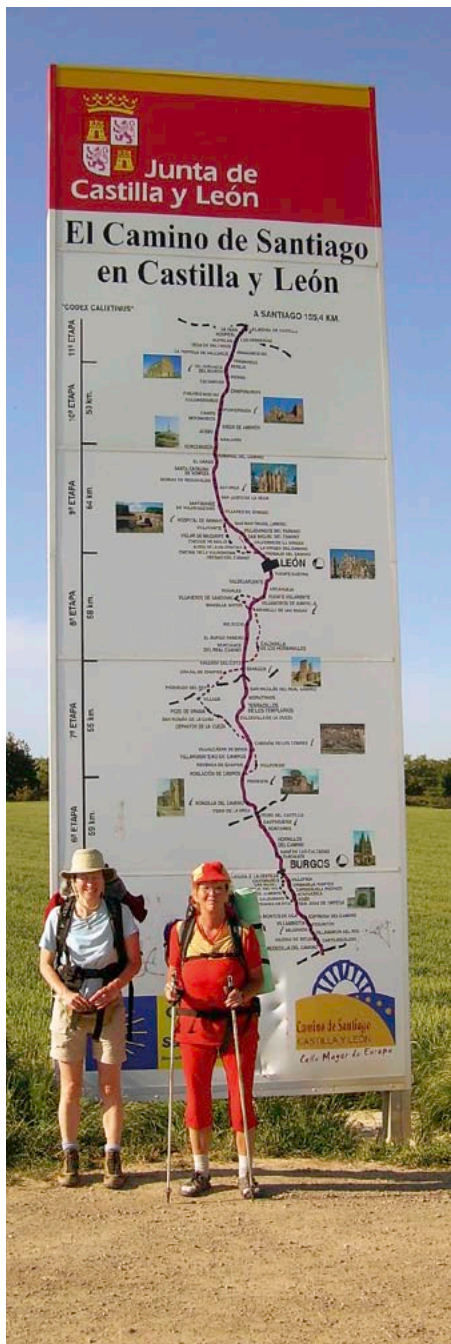
for meget, har problemer med vabler, ben og ryg. Jo mere man bærer, des flere smerter får man. Det er jo muligt at købe ting undervejs, hvis man har brug for noget mere. Det kan være svært at vælge, når man pakker rygsæk derhjemme.

De otte uger, jeg gik på vejen, kostede mig 10.000 kr. Det er med alt, både rejse, mad og overnatning. For det meste købte jeg ind i supermarkeder, eller hvor der var en butik. Maden indtog jeg ofte i det grønne eller lavede mad på refugiet. Det kan være en fordel at vide lidt om prisen, inden man begiver sig af sted. Hvis man indtager alle måltider på restauration er det en helt anden pris. Jeg overnattede altid på refugier. Her svinger prisen for en overnatning mellem 3 og 10 euro – i Galicien betaler man efter lyst og evne.

Det kan næsten ikke beskrives, hvilken glæde det var at ankomme til katedralen i Santiago. Pilgrimsmessen var meget stemningsfuld, det var et af mit livs store øjeblikke. Katedralen var fuld af mennesker. Jeg ankom fem minutter før messen og var så heldig at få anvist en plads på gulvet i første række, helt oppe ved alteret. Alle præsterne var klædt i rødt, og røgelseskaret var klar til svingning.

Jeg opholdt mig i byen i to dage, før jeg gik videre til Fisterra, en tur jeg ikke ville undvære. Den var meget smuk. Der er længere mellem refugierne, men træning efter en lang vej gør det lettere.

Jeg tror bestemt, at jeg kommer tilbage for at gå på Caminoen. Der er mange veje til Santiago. Måske bliver det en af de andre veje næste gang

Hensigten med Den Danske Klosterrute

Jens Kristian Krarup ser pilgrimsvandring som en måde at skabe sammenhæng mellem det indre og det ydre liv. Dette kan vindes på en frugtbar og udogmatisk måde på pilgrimsvejene. Dette har motiveret ham til at arbejde med pilgrimsvejen, klosterruten.

Af Jens Kristian Krarup, Løgumkloster og Karen-Marie Jannerup

Med sin brede vifte af temaer og med en ruteføring gennem afvekslende og smuk natur kan Klosterruten bruges på flere måder.

For den almindelige turist er der indhold nok i ruten til, at man kan udvælge det, der særligt interesserer én. Det gælder for den, der lægger hovedvægten på det vandsportslige element, og der er rigeligt at opleve både for kulturturisten og naturskeren.

Ved at lade klostre og kirker bestemme vej og mål åbner Klosterruteprojektet en særlig mulighed for at genoplive en gammel tradition for meditative vandringer, men tilpasset nutidens betingelser og moderne menneskers behov.

I en verden domineret af tidspres, præstationsræs og jagen efter materielle goder har vi brug for tider og steder, hvor enkelhed, langsomhed og autencitet er sagen. Derfor går mange mennesker i dag på pilgrimsvandring. De trækker sig tilbage nogle timer, dage eller uger - tager på "vandringsretræte" - for at få nye kræfter til dagligdagen.

At blive fornyet ved at rejse er en grundlægg-

gende menneskelig erfaring. Pilgrimsvandringen er en variation af det at rejse, men her udvides perspektivet, så det ikke bare kommer til at handle om en ydre rejse, men også om en indre rejse. På en pilgrimsvandring er det ikke hensigten at opleve så meget som muligt på kortest mulig tid, men at få lejlighed til eftertanke, fordybelse, selvbesindelse, nærvær.

De senere års nye pilgrimsbevægelse er ikke en kopi af middelalderens valfarter. Den er et forsøg på at skabe sammenhæng mellem vores ydre og indre liv, at finde frem til en ny "spiritualitet", dvs. en helhed mellem krop og ånd, en livsform, der er båret af en åndelig vision.

I dette forsøg indgår både alment menneskelige livserfaringer og specielle kristne

erkendelser. Derfor viser det sig også, at nutidens pilgrimsvandring foregår på meget forskelligt grundlag og i vidt forskellige former.

Klosterruten bygger på den hovedtanke, at den indre rejse ikke skal foregå i et tomrum eller skabes af ens egen indre bevidsthed. Den indre rejse forudsætter en ydre rejse med et tydeligt indhold. På den ydre rejse ad Klosterruten møder man den kristne kirkes åndelige og kulturelle arv. Den er en hovedbestanddel af den nationale og fælleseuropæiske identitet. Den er også grundlaget for levende fællesskaber, der samles i kirkehusene til gudstjeneste og andagt året igennem og på livets store mærkedage.

I forhold til kristendom og kirke skal ingen Klosterrutefarer føle sig lokket ind i et snærende dogmatisk system eller et tvingende meningsfællesskab. Her er det alene åbenhed og frihed, der gælder. Den Danske Klosterrute er tilrettelagt med respekt for, at det altid er op til hver enkelt selv at vælge sin rejses hvorfor og hvordan

Artikler

Send artikler til

Pilgrimmen

på adressen

redaktionen@

santiagopilgrimme.dk

Pilgrimsgruppe til Santiago de Compostela

Introkursus og 8 dages vandring i efteråret 2008 i Spanien

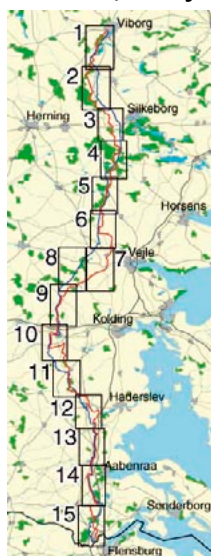
Nordfyns Højskole planlægger i efteråret 2008 i samarbejde med Foreningen af Danske Santiagopilgrimme at afholde et forberedelseskursus med en efterfølgende rejse til Spanien, hvor der i godt 1 uge vandres til Santiago de Compostela. Kurset og vandring er tilrettelagt for dem, der er lidt utrygge ved at skulle af sted på egen hånd.

Læs mere på www.nfhs.dk og på www.santiagopilgrimme.dk

Pilgrimsveje til Santiago og Nidaros fra Danmark

Der er ikke noget mere spændende end at læse kort. Sådan har nogen af os det i hvert fald. Derfor har Pilgrimmen samlet en række relevante kort af nyere dato. Disse vises til inspiration. Foreningen er jo i gang med at beskrive vejene i Danmark.

Af Bent Jul

Hærvejen er også pilgrimsvej. Den er nu forbundet med de netop indviede veje i Sydslesvig. Den kaldes Via Jutlandia

I 2007 blev de første strækninger af Via Selandia indviet. Den går over Sjælland og er planlagt at skulle få fat i de Nordtyske jakobsveje i hhv. Lübeck og Rostock.

Foreningen har flere gange været involveret i at beskrive en forbindelse fra Frederikshavn til Viborg. Herfra kan man så følge hærvejen sydpå. Et mere grundlæggende arbejde udestår.

Klosterruten, som pt. er ved at blive beskrevet af Jens Kristian Krarup, er en vej rundt i Danmark. Den vil enkelte steder slå følge med andre danske pilgrimsveje.

Faktisk er Via Selandia den første etape, af hvad vi kalder Via Scandinavia. Den er tænkt som forbindelsesvej for nordiske pilgrimme, der vil vandre hhv. sydpå mod Santiago de Compostela og nordpå til Nidaros i Tronhjem.

Fjernvandrevej E6

Sjælland

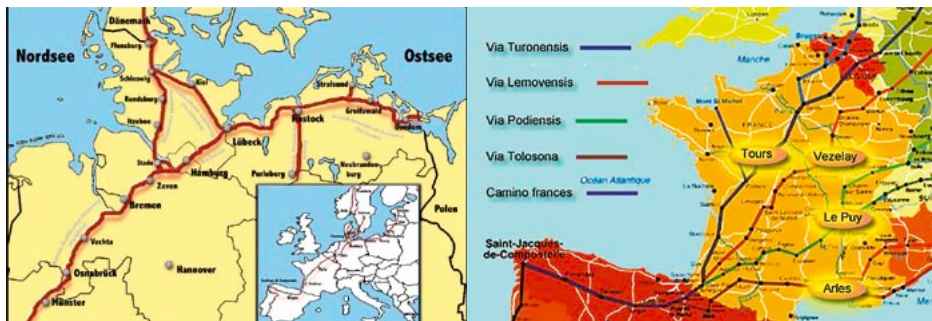

1. Korsør - Slagelse
2. Slagelse - Kongskilde
3. Kongskilde - Ringsted
4. Ringsted - Skjoldenæsholm
5. Skjoldenæsholm - Roskilde
6. Roskilde - Albertslund
7. Albertslund - Kastrup

Dansk Vandrelaug

Dansk Vandrelaug har etableret en vej over Sjælland fra Kastrup til Korsør. Det er en del af den Europæiske Fjernvandrevej E6. Dette system af autoriserede fjernvandreveje forbinder Vesteuropa på kryds og tværs. Foreningen af Danske Santiagopilgrimme må se at få fastlagt en pilgrimsrute over Fyn med forbindelse til Hærvejen og Via Jutlandia.

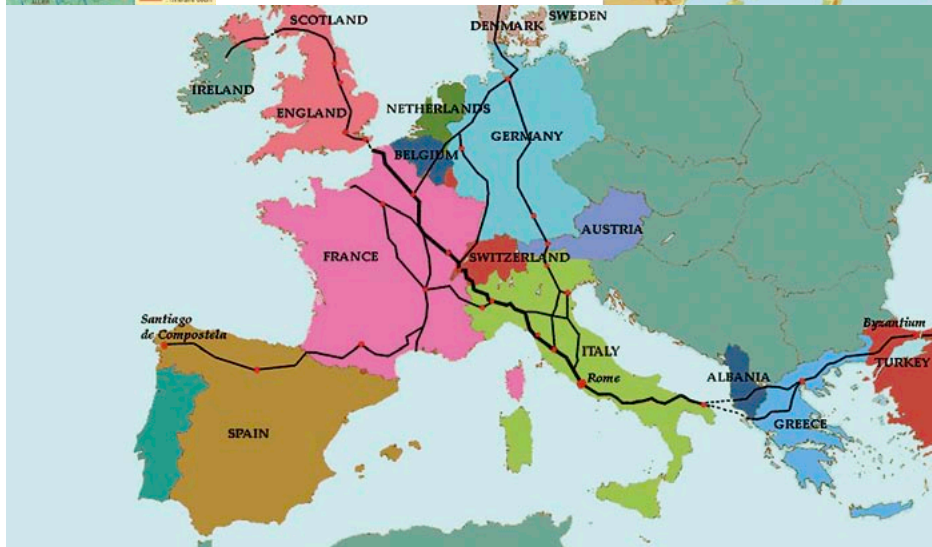
Via Jutlandia går gennem Sydslesvig til Stade syd for Elben. Her er den forbundet med veje fra Lübeck og Rostock. Det er gamle skrifter fra et kloster i Stade, der har inspireret til det videre forløb sydpå. Den fører nu til Osnabrück og Köln og videre til Aachen.

Fra Aachen er der flere forbindelser igennem Frankrig

Også i Belgien er der vandreveje (GR654b), der har forbindelse med de franske pilgrimsveje.

Vi kender alle vejene til Santiago. Men også Via Francigena er en europæisk pilgrimsvej og kulturvej, som trækker en del opmærksomhed, ikke mindst i Italien. Den forbinder Canterbury i England med Rom i Italien

Fra Santiago til Rom

Der findes også pilgrimsveje til Rom. Kun få har vandret dem fra Santiago. En af dem er en engelsk dame ved navn Ann. Her er en kort beskrivelse af hendes vandrerute

Oversat af Birthe Clausen

Størstedelen af min vandring går ad den gamle pilgrimsvej til Santiago de Compostela, dog vandrer jeg i den modsatte retning! Fra Santiago følger jeg Camino Frances til Puente la Reina.

Her deler Caminoen sig. Den ene gren fortsætter som Camino Frances til Roncesvalles og den anden gren bliver til Camino Aragones. Jeg tager den sidstnævnte til Pyrenæerne ved Somport. Her forlader jeg midlertidigt Jacobsvejen, krydser Pyrenæerne ind i Frankrig og tager en omvej til Lourdes. Ved Maubourguet støder jeg til Caminoen igen, som nu hedder Via Tolosana, som jeg følger til Arles.

Ved Arles mødes to gamle romerske veje: Via Domitia, som går mod nordøst til Montgenevre og Via Aurelia, som går sydøst til Menton. Jeg vælger den sydøstlige, kommer til Alperne og går ind i Italien ved kysten lige efter Menton. I Genova forlader jeg Via Aurelia, går ind i landet

og stiler mod Pontremoli, hvor jeg til dels går på Via dei Monti Liguri, som er en langdistance vandrerute.

Når jeg når til Pontremoli, støder jeg til Via Francigena, en meget gammel pilgrimsvej, som starter i Canterbury i England. Den vil føre mig til min endelige destination – Rom.

Link til en hjemmeside for engelske pilgrimme med interesse for pilgrimsvandring til Rom www.pilgrimstorome.org.uk

Ann's hjemmeside findes også på nettet. I den ser du hendes dagbog: www.walk2rome.com.btinternet.co.uk/page2.html

Anns rute fra Santiago til Rom

Portræt af Ann, som har vandret i 5 måneder fra Santiago til Rom

Ann's dagbog efter ankomsten til Rom efter 5 måneders vandring fra Santiago

Oversat af Birthe Clausen

12. september 2006 – Roscoff

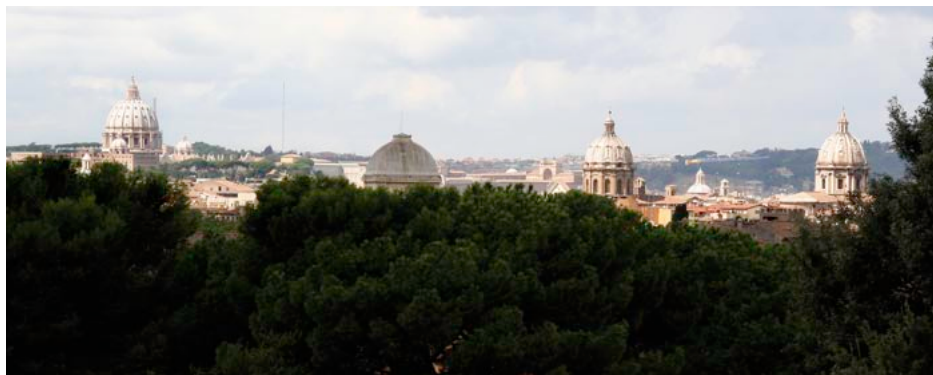
**"I'm sitting in a railway station,
with a ticket to my destination"**

Sådan begynder en sang af Simon & Garfunkel indspillet i 60'erne (hvor gamle var det nu de var den gang?). Nå, men jeg sidder på en "boat station" med en billet til min destination. I ovennævnte sang synger duoen om at ønske at være på vej hjem. Jeg er på vej hjem, om end ad en omvej via Cornwall!

Jeg sagde, at jeg ville skrive en rigtig posting efter min ankomst til Rom, så her er den.

Efter Viterbo sagde jeg farvel til den italienske pige. Hun ville gå en anden vej end mig, og jeg vidste, at hun ville ankomme før mig. Derefter mødte jeg en slovakisk fyr, men vi skiltes også, og også han ankom til Rom dagen før mig. Endelig kom jeg til

La Storta, sidste stop før Rom. Det havde været en varm og relativt lang tur. Guidebogen sagde, at man ikke skulle tage den skitede rute, eftersom en bro var blevet skyllet væk af et jordskred. Den alternative rute var ikke skiltet og – gæt engang! – jeg endte i en eller andens forhave igen! Denne gang var porten åben, og der var en stor hvid hund, som advarede mig om ikke at gå længere. Jeg sludrede med den et øjeblik, bare for at sige, at jeg ikke var farlig. Så vendte jeg rundt og begyndte at gå tilbage. Hunden besluttede også at tage en tur ned ad Via F. og fulgte med mig. Jeg troede, den ville vende om efter en kilometer eller sådan, men nej – den nød det åbenbart. Af og til stoppede den for at vente på mig. Efterhånden så jeg mig selv komme til byen med hunden på slæb så at sige og være nødt til at gå på politistationen og sige 'vær rar at bringe den her hund tilbage til dens ejer'. Hvordan mon jeg ville være blevet modta-

get! Til sidst måtte jeg sige til den, at den skulle gå hjem. Den så virkelig såret ud!

Jeg fortsatte, og efter at være kommet ind på en gårdsplads og vist hen til den rigtige vej af en landmand, kom jeg tilbage på Via F. og kom til La Storta.

Portræt af Ann, som vandrede 5 måneder ril Rom

Jeg var nu – igen – besat af at skulle vaske tøj; jeg havde virkelig brug for at få mit tøj vasket. Jeg kiggede i min guidebog og opdagede, at overnatningen i La Storta var et par kilometer tilbage ad Cassia (SS2). Jeg havde ikke lyst til at gå i retning væk fra Rom, så jeg gik videre og så pludselig et hotelskilt. "Jeg ta'r det", tænkte jeg ved mig selv. Desværre var det et 3-stjernet hotel, men faktisk ikke vildt dyrt. Så jeg fik vasket mit tøj, men gjorde også noget, som jeg havde tænkt på at gøre i månedsvis. Jeg tror, jeg nævnte i en af mine allerførste postings, at jeg havde mødt en amerikansk dame, som havde givet mig en lille hvid hjerteformet knap. Jeg har villet sy den på min langærmede trøje, men så havde jeg ikke brugt den trøje siden Spanien, da det var for varmt. Jeg havde besluttet at sy knappen på ydersiden af min 'rumpetaske', men af en eller anden grund har jeg aldrig fået det gjort. Jeg kunne under ingen omstændigheder vandre ind i Rom uden at have den fremme

fuldt synlig, så jeg sad og syede den på (ja, jeg havde et lille sæt sygrej med!).

Næste morgen var jeg ude kl. 6.20 og traskede af sted for det meste på fortovet. Lyttede til musik. Med bøjet hoved missede jeg næsten byskiltet, der sagde 'Roma'. Da jeg så det, tænkte jeg, "Åh Gud, nu er jeg her", selv om jeg vidste, at der var flere kilometers vandring endnu. Jeg var kun i forstæderne. Men stadig var det et følelsesladet øjeblik. Jeg gik videre, og af en eller anden grund begyndte mine fødder og hofter at gøre vrøvl. Jeg besluttede at stoppe ved næste café. Kort efter så jeg en kirke med døren åben. Jeg tøvede et øjeblik, men normalt går jeg ikke forbi en åben kirke uden at besøge den, så jeg gik ind. Der var en del mennesker, så der skulle sandsynligvis være messe. Jeg sagde mine bønner og skulle lige til at gå ud, da præsterne kom ud. Igen tøvede jeg. Så tænkte jeg ved mig selv, "Hvad er det her for noget? Jeg stopper gerne for en kop kaffe, men ikke for messe?" Så jeg blev til messen. Jeg var ikke sikker på, at jeg kunne nå til Rom og blive registreret samme dag, så jeg bad om et stempel i mit pilgrimspas. Det gør jeg, fordi da jeg kom til Santiago i 2004, gik jeg ikke på pilgrimskontoret i tide, og mit Compostele bærer derfor den forkerte dato!

Jeg var rigtig glad for, at jeg gik til messe. Det var en dejlig måde at starte mit ophold i Rom på. Det havde en mærkelig beroligende virkning på mig. Jeg fortsatte og ankom til sidst til Peterspladsen.

Jeg stod der og missede med øjnene i solskinnet. Der var roligere, end jeg havde forventet, og det var jeg taknemmelig for. "Nu er jeg her", tænkte jeg. "Jeg er fri. Jeg kan gå, hvorhen jeg vil".

Der var en lang kø for at komme ind i Basilikaen, og jeg har hørt, at man kan ikke komme ind med rygsæk, så jeg besluttede at prøve at få mit Testimonium. Jeg ville ankomme som pilgrim, med skal, stav og rygsæk. Så jeg gik af sted. Jeg vidste, at det var svært for mange, men forbavsende nok blev jeg lukket ind i Vatikanet og ført til et kontor, hvor jeg mødte en dame, som spurgte om mine grunde til pilgrimsfærden. Vi talte sammen et stykke tid, og hun stemplede mit pilgrimspas og gav mig mit Testimonium. Derefter begav jeg mig derhen, hvor jeg skulle sove de næste 5 nætter.

De næste par dage gik hurtigt. Min største opgave var at indfri det løfte, jeg havde givet mange mennesker, nemlig at tænde lys for dem. Til min forbitrelse opdagede jeg, at det ikke var tilladt at tænde lys i Sankt Peterskirken. Faktisk var det et hestearbejde at finde en kirke overhovedet, hvor man kunne tænde lys. Til sidst 'ringede jeg til en ven' igen, i dette tilfælde en præst, som jeg vidste kendte Rom godt. Hans råd gav bonus, og den næste dag, da jeg igen prøvede indfri mine forpligtelser, havde alle kirker,

jeg gik ind i, et stativ med stearinlys. Jeg sendte ham senere et postkort og spurgte, om han på mine vegne havde rådført sig med 'ham deroppe'! Det lykkedes mig at tænde alle lysene og bede en bøn. Mange af dem, jeg bad for, vil modtage et postkort fra mig, men der var nogle, som jeg ikke havde adresser på, så de næste par dage vil jeg skrive endnu en posting og håbe, at de læser mine ord.

I løbet af mit ophold i Rom var jeg så heldig at møde og personligt tale med den dame, som er præsident for Association of Via Francigena, og som gør et stort stykke arbejde for sagen. Jeg fik også en guide til det bedste af Rom af et andet medlem og tilhænger af organisationen. Men først og fremmest fik jeg lejlighed til at møde den præst, som normalt tager imod pilgrimme, som vandrer til Rom. Han var der ikke, da jeg fik mit Testimonium. Vi talte lidt om turen, og han opfordrede mig til at skrive et par ord i pilgrimsregistret, som han fører. Jeg skrev:

"Jeg er en irsk pilgrim, som har vandret i 5 måneder fra Santiago de Compostela til

Rom. Jeg ankom til Rom ikke i kraft af mig selv, men i kraft af Gud og alle de mennesker, som har bedt for mig og ønsket mig alt godt.”

Det mener jeg af hele mit hjerte. Det er ikke min sejr. Hvis det ikke havde været for Ashleigh, der har vedligeholdt webstedet, ville du ikke have kunnet læse mine postings. Hvis du ikke havde læst dem, ville du ikke have skrevet til mig. Hvis du ikke havde skrevet til mig, og hvis jeg ikke havde mødt alle de venlige mennesker på min vej, og hvis de venner, jeg lod tilbage, ikke havde bedt for mig, er jeg sikker på, at jeg ville have opgivet. Det er måske kedsommeligt at høre på, men det kan ikke siges for tit, hvor hårdt det nogle gange var, hvor ensom jeg var, hvor meget mine fødder gjorde ondt, hvor træt jeg var. Men der var altid hjælp, når jeg var nede. Som jeg før har skrevet, kunne det være en SMS, en e-mail, et venligt ord fra en fremmed, et menneskes løfte om at bede for mig. Det var sådan jeg kom til Rom, og dokumentationen for det findes i pilgrimsregistret i Vatikanet.

Rom er en meget stor by, og jeg havde et akut behov for at være et stille og roligt sted, så efter at have tændt lys og bedt en bøn, og efter at havde skrevet nogle postkort, begav jeg mig af sted til Trappistklostret i Bretagne for at være der et par dage. Det var lige, hvad jeg havde behov for. Nu venter jeg på båden til Plymouth, hvorefter jeg skal til St. Piran's Oratory i Perranporth i Cornwall, hvorfra min allerførste pilgrims-tur startede.

Og hvad nu? Jeg ved det ikke. Jeg forlod mit arbejde for at foretage denne pilgrimsfærd, så jeg skal til at finde et nyt arbejde.

Og endnu en pilgrimstur? Igen jeg ved det ikke. Jeg tvivler på, at jeg nogensinde vil gøre noget i den målestok igen – og dog - efter at have vandret på Camino del Norte, sagde jeg, at jeg aldrig ville gå nogen steder hen igen! Jeg ved, at jeg vil på pilgrimsvandring til Santiago (måske bare et par uger og ikke nødvendigvis hele vejen fra den franske grænse), fordi jeg har behov for at takke Gud og St. Jacob for at have beskyttet mig. Mange har på min tur spurgt, om min næste vandring ikke skal være til Jerusalem. Jeg har tænkt meget over det og har besluttet, at det vil være for farligt at gøre alene.

Læs mere på Ann's hjemmeside
www.walk2rome.com.btinternet.co.uk

Med Sankt Maria Magdalene på Via Lemovicensis - Voie de Vézelay

I Pilgrimmen nr. 13 var der faldet et afsnit ud i beskrivelsen af den gamle pilgrimsvej, Via Lemovicensis, der igennem århundreder er benyttet af pilgrimme fra Tyskland og det østlige Frankrig på valfart til Santiago. Da Via Lemovicensis gennem de seneste 7 år har fået en opblomstring, kommer det manglende afsnit om seværdighederne på turen her. Den har sit navn fra byen Limoges.

Af Bent Jul

Limoges

Ruten har sit navn efter byen Limoges i regionen Limousin i departementet Haut Vienne. Byen blev grundlagt af Romerne år 10 før vores tidsregning. Den havde amfiteater og templer for Venus, Diana, Minerva og ikke mindst Jupiter. Byen blev anlagt som en typisk romersk by omkring 2 hovedakser, der krydser hinanden i centrum. Byen blev evangeliseret af Saint Martial, som kom til byen omkring år 250 sammen med sine disciple Alpinianus and Austriclinienus. Man mærker denne tidlige kristning.

Saint-Léonard-de Noblad

Saint Léonard var en berømt helgenfra midt i 500-tallet om hvem man siger, han befriede mange fanger og senere blev eremit. I den lille landsby findes en meget interessant kirke, som i middelalderen var et ikke ubetydeligt valfartssted i Frankrig.

Landskaber i Juni 2006 fra Voie Historique de Vézelay. (Foto Bent Jul)

Tempelridderkirken La Basilique de Neuvy-Saint-Sépulchre

Jeg blev meget betaget af La Basilique de Neuvy-Saint-Sépulchre, som er en kopi af tempelriddernes gravkirke i Jerusalem. Rundkirken havde i det 11. og 12. århundrede en særlig tilknytning til Saint Jacques (Sankt Jakob). Søndagsmessen blev derfor en enestående oplevelse, idet det var som at være både i Santiago og Jerusalem på en og samme tid tilbage i middelalderen. Oplevelsen blev forstærket af et sælsomt relikvieskrin i et sideskib. Det indeholder ikke mindre end et fragment af Kristi grav samt 3 dråber af hans hellige blod.

Neuvy Saint-Sepulchere er en kopi af Tempelriddernes Gravkirke i Jerusalem. Relikvieskrinet i kirken indeholder et fragment af Kristi grav samt 3 dråber af det hellige blod.

Neveres med Bernadettes kiste

Længe vil jeg huske de 3 dage, hvor jeg gik nede i Loiredalen til storbyen Nevers og siden fulgte den til La Charité-sur-Loire. Det var dage med storslåede langstrakte landskaber og en hede, der nær havde taget pipet fra mig.

Saint Bernadette i glaskisten i klosteret Saint-Gildard i Nevers i Frankrig. Hvem kan sidde der uden at spekulere på hvad et godt liv og en god død er for noget ?

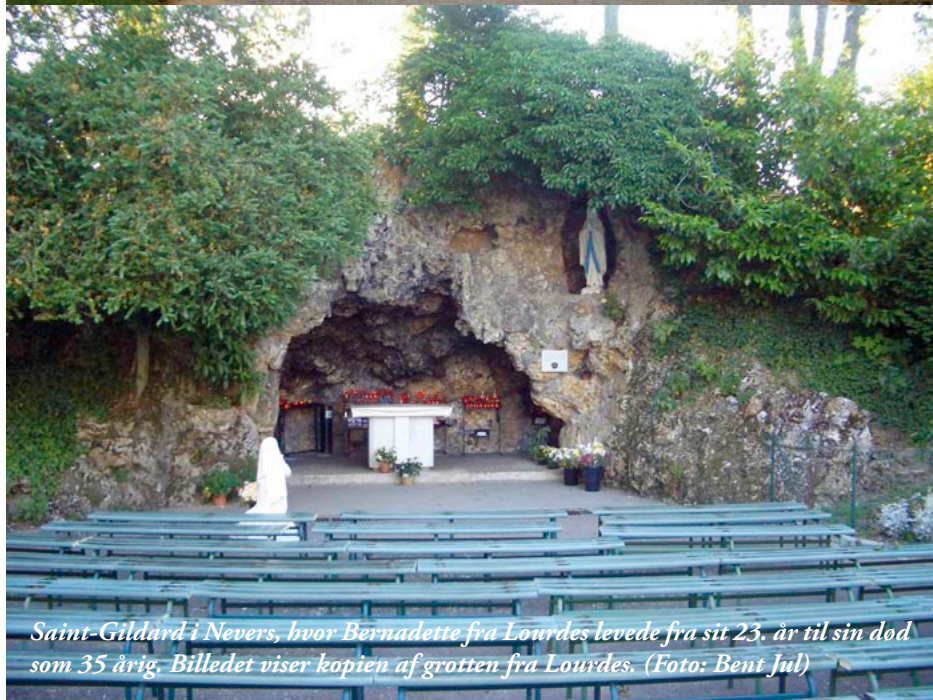
Neveres bød på en overraskelse. Bernadette fra Lourdes, der blev født i 1844, blev nemlig i 1866 optaget i Conventet Saint-Gildards i Nevers. Pilgrimme søger til Lourdes i stort tal, men en hel del kommer også til Nevers, hvor der bl.a. er en kopi af den grotte i Lourdes, hvor Jomfru Maria viste sig for Bernadette. Hun døde i 1879 35 år gammel i conventet (nonneklostret) i Nevers. Hun er siden sin første gravlæggelse flere gange blevet gravet op og inspiceret. Da hun ikke var gået i opløsning og stort set uskadt, er hun siden blevet lagt i en glaskiste, som står fremme i kirken. I weekenderne kommer der busser med pilgrimme fra Frankrig og Tyskland. Jeg boede 2 nætter i en af gæstefløjene på dette kæmpe store convent. Den sidste nat var jeg mutters alene i dette kæmpe store kloster. Jeg læste hele natten om Bernadettes liv med de store

Maria-åbenbaringer hun havde som barn og ung i Lourdes. Med tårerne trillende læste jeg også om hendes meget rørende dødsproces i klostret i Nevers.

Charité-sur-Loire

Også Charité-sur-Loire er en gammel middelalderby. Kirken er under restaurering, idet den i 1998 blev optaget som Verdens kulturarv af UNESCO. For mig er der intet som disse franske middelalderbyer med smalle gader og af tiden stærkt hærgede klostre og kirker. Det giver middelalderstemning og styrker følelsen af at være pilgrim – en af mange.

Saint-Gildard i Nevers, hvor Bernadette fra Lourdes levede fra sit 23. år til sin død som 35 årig. Billedet viser kopten af grotten fra Lourdes. (Foto: Bent Jul)

Pilgrimsspor

Før jul udkom en antologi med artikler om pilgrimsvandringens eksistentielle udtryk, om pilgrimsvandringens form i middelalderen og nu samt om pilgrimsbevægelsens udvikling i Danmark. Pilgrimmens læsere skal ikke gå glip af en kort omtale af bogen, men må desværre vente på en egentlig anmeldelse i næste nummer.

af Bent Jul

Redaktøren af antologien, mag.art. i kultursociologi Elizabeth Knox-Seith skriver i sit forord til den nyudkomne pilgrimsantologi:

At tage tid ud af kalenderen og vandre som pilgrim er i dag ved at finde en ny opblomstring, næsten en "renaissance". Flere og flere vandrer Europa tyndt, og den gamle middelalderlige pilgrimsrute til Santiago de Compostela er ligefrem blevet et "hit", med flere hundredetusinde vandrende hvert år. Også i Skandinavien er der sket en gryende udvikling i pilgrimsaktiviteterne, ikke mindst som en fornyende impuls ind i kirkelige sammenhænge.

At være pilgrim er et universelt begreb og findes inden for alle religioner. Det er ikke noget, der er forbeholdt europæere eller mennesker, der identificerer sig med den kristne tradition. En pilgrim er på vej ind i troens og eksistensens midte, og i mange religiøse sammenhænge får pilgrimsspiritualiteten udtryk i form af rejser til hellige steder.

Om indholdet i Pilgrimsspor siger Elizabeth:

I "Pilgrimsspor" vil vi se på konturerne af den udvikling, der er sket i europæisk og kristen sammenhæng – ikke mindst i dansk og skandinavisk kontekst. Vores fokus er hoved-

sageligt de nedslag, pilgrimsspiritualiteten har fået i protestantisk sammenhæng – netop fordi det er her, et afgørende nybrud er ved at ske. Men vi gør dog en enkelt undtagelse, nemlig artiklen af franciskaneren Pater Mizzi, der beskriver et par eksempler på, hvordan pilgrimsvandringen i Assisi bruges som redskab til brobygning i moderne inter-religiøs dialog.

Spørger man Elizabeth hvad der sker, siden en ældgammel, universel religiøs tradition bliver vakt til live igen, svarer hun:

Måske noget af forklaringen skal hentes i den mangeltilstand, som tilsyneladende findes i det postmoderne samfund – noget, som den svenske pilgrimspræst Hans-Erik Lindström gør opmærksom på i sin artikel Det synger under skosålerne. Vi lever i en verden, hvor hurtighed, overfladiskhed og fremmedgørelse præger livet i alt for høj grad. Et alt for opskruet tempo i hverdagen skaber stress, og en stadigt mere påtrængende følelse af mangel på livssammenhæng får det enkelte menneske til at søge og længes efter noget dybere.

Længslen efter at være pilgrim er, på mange måder, et bevidst eller ubevidst opgør med den narcissistiske tendens. Pilgrimmen søger dybere, søger sammenhæng, søger sandheden bag ved de overfladiske simulationer, søger netop

tilværelsens "urgrund", hvis man overhovedet kan sige, at en sådan findes.

Pilgrimmen er et modbillede på den postmoderne "flanør" eller "simulator", der i evigt flimmer altid søger nye og stadigt mere "spændende" oplevelser for at kunne promovere sig selv. Pilgrimmen søger i stedet hengivelse, søger det, som er større end én selv, søger helhed i livet, gennem det at give slip på alt, som forhindrer denne søgen. I den forstand er pilgrimmen religiøs, selvom pilgrimmen ikke altid behøver at være religiøs på en bestemt måde. Men pilgrimmen søger de store gåder i tilværelsen, ønsker at finde og gøre sig til ét med det numinøse, det særligt hellige, det, som giver livet kraft og mening. Pilgrimmen sætter ikke sig selv, men det "større" i centrum. "Ikke jeg, men du i mig", som man med et udtryk fra den kristne mystik kunne formulere det.

Pilgrimmen ønsker ikke altid at søge bort fra hverdagslivet, men vandrer ofte ud for på ny at finde hverdagen igen, se den med nye øjne, i et forvandlet lys. En impuls til at drage af sted er ofte en krise, måske et brud i en kærlighedsrelation, en nær, som man har mistet, en sygdom, man er ved at komme over, eller en udbrændthed, som ligger lige om hjørnet og lur, fordi kræfterne til at klare det, der før var let, nu er ved at løbe ud. At vandre ud som pilgrim er ofte at søge en ny livsorientering, en ny bane i sit liv, fordi de spor, man før gik af, er ved at være for slidte.

Titel: Pilgrimsspor

Antologi, Redaktør: Elizabeth Knox-Seith
Forlaget Univers

Antal sider: 144

Udsalgspris: 249 Kr.

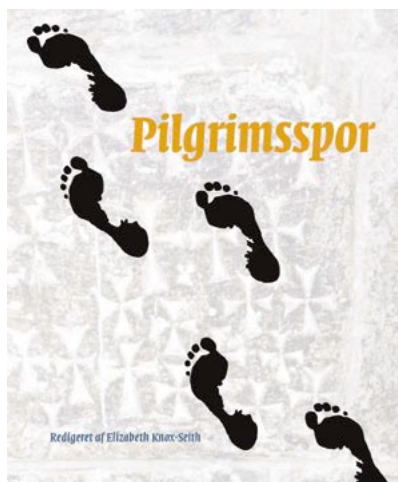
ISBN: 978-87-91668-18-0

Stort format

Bag *Pilgrimsspor* står en række skribenter, som er dybt involverede i pilgrimsbevægelsen. En del deltager selv i eller faciliterer pilgrimsvandring, og andre forsker i fænomenet. Der er i alt 15 forfattere til antologien. Derfor er artiklerne også meget forskellige. Alle forfatterne til *Pilgrimsspor* forsøger at gå bag om fænomenet og spørger, hvad der gør, at en gammel religiøs tradition bliver vakt til live igen. Pilgrimmen nr 14. har ikke haft mulighed for at lade bogen anmelde; det må vente til næste nummer. Nedenfor kan du dog se en liste med navnene og emnerne på forfatterne. Listen taler vist for sig selv.

Bogen kan købes af medlemmer af Foreningen af Danske Santiagopilgrimme med 20 pct. rabat. Rabatten opnås ved at meddele medlemsnummeret til forlaget, når man bestiller bogen gennem forlagets hjemmeside www.forlagetunivers.dk eller pr. telefon på tlf. 70 20 60 63. Bogens normalpris er 249 kr. + porto.

Pilgrimsspor – Indhold og forfattere:
(fortsættes næste side)

Pilgrimsspor – Indhold og forfattere:

Bag Pilgrimsspor står en række skribenter, som er dybt involverede i pilgrimsbevægelsen. En del deltager selv i eller faciliterer pilgrimsvandring, og andre forsker i fænomenet. Nedenfor kan du dog se en liste med navnene og emnerne på forfatterne. Listen taler vist for sig selv.

1. Indledning: Pilgrimsspiritualitetens fremvækst i postmoderne tid
af Elizabeth Knox-Seith

DEL 1: Pilgrimsvandringens eksistentielle udtryk

2. En bevægelse mod nyt liv
af Anette Foged Schultz
3. Det synger under skosålerne
af Hans-Erik Lindström
4. Når troen får ben
af Marcus A. Friedrich
5. Pilgrimsveje i verden og hverdagen
af Anders Laugesen
6. Vejen til fred
af Pater Max Mizzi

DEL 2: Fra middelalder til modernitet

7. Pilgrimsfærd fra senantikken til højmiddelalderen
af Brian Patrick McGuire
8. I de andres fodspor? Om moderne selvopfattelse på Caminoen
af Martin Fog-Nielsen
9. Det religiøse ritual: En vej til kontakt med guderne
af Jesper Østergaard
10. Vandringens former og fænomener: En pilgrimsarkitektur
af Bent Jul

DEL 3: Udviklingen af pilgrimsbevægelsen i Danmark

11. Pilgrimsvandring som nyt fænomen i folkekirken – med udblik til resten af Norden
af Elisabeth Lidell
12. Hærvejen som pilgrimsrute
af Andreas Blinkenberg
13. Den danske Klosterrute som moderne pilgrimsvej
af Jens Kristian Krarup
14. Efterskrift: ”Dig vandrer jeg så gerne med”
af Henrik Christiansen

Græd vagabond – når din sol går bag en sky

Det er en glæde at kunne anmelde endnu en dansk bog, der omhandler vandring på Caminoen. Bogen fortæller historien om en mand, forfatteren Ole Petersen, der går ad helvede til på en gammel pilgrimsrute. Efter smadrede fødder, 1400 km, besat, tavs konkurrence med andre pilgrimme og mareridtsagtig kollaps på et pænt spansk hotel opdager han, at turen er mislykkedes, og at han må tage endnu 800 km. Historien om en mand, som i bogstaveligste forstand går i sig selv og til ro.

Boganmeldelse af Gitta Bechshøft

Flaptekst

Græd Vagabond – når din sol går bag en sky er ikke en sådan-redder-man-sit-liv-koncept-&-hurra-jeg-gjorde-det-OGSÅ-bog. Den er helt anderledes moden og selvstændig og maner ikke til efterligning, men til personlig eftertanke og personligt valg. Og bogen tør godt være stilfærdig. Det er stærkt og smukt.

Bagsidetekst

Ole Petersen er født i Løserup på Tuse-næs. Svajer, flaskedreng, messedreng, tjenerlev, elektrikerlærling, skralde-mand, opvasker, postbud, klubmedarbejder, vicevært, jord-og betonarbejder, minør, bygge- og landmålings-tekniker, tivolivagt, erhvervsdykker, bygge- og projektleder, restauratør, pilgrim, forfatter og senest forlægger er hvad som pryder CV'et. Dette er hans første bog.

Anmeldelse

Ole Petersens bog er en veritabel TOUR DE COMPOSTELLE på små 3.500 km inklusive hoved- bi og af-

veje, stikveje, omveje samt adskillige vild-veje. Beretningen er baseret på forfatterens notater, hvor ruten følges dag for dag. Hver etape bærer en overskrift, navn på start og slutsted, antal kilometer og den samlede di-

stance tilbagelagt. Husk også lige at bladde om til kortet over Spaniens land på side 204. Her findes ruterne markeret med etaperne i nummerorden. Enkelt og overskueligt, lige til at tage med i rygsækken, hvis man skulle få lyst til at gå i forfatterens fodspor!

So far so good....

Men tro nu ikke at det her drejer sig om en simpel guidebog. Ole Petersens camino-beretning er snarere det stik modsatte. I de første par kapitler skal han lige spore sig ind på, hvad det vil sige at være pilgrim. Stilen er rå og usleben, men læseren vænner sig hurtigt til bogens mangel på "form" og sammen traver man så derudaf med blikket rettet mod vandringens endnu fjerne mål - Santiago de Compostela ved Verdens Ende.

Dagligdagen på ruten er levende fortalt. Af og til griber man sig i at tænke, at det her er ligegodt en tand for harskt, men man hænger alligevel med et par kapitler endnu. Så længe vor helt bliver på den klassiske pilgrimsvej, Via Frances (rød rute no. 1-17), går det endda. Man lader sig suge med ind i camino-energien og tilgiver ham, at han ikke kan lade være med at gå kapgang med de andre (mænd) i et tempo der gør, at inden han får set sig om er han forbi den sidste kilometersten og står foran Jacobskatedralen. I mål. Og dog...

Efter en sviptur til fyrtårnet ved Verdens Ende vender den nyslåede pilgrim tilbage til København. Men Via Frances har ikke givet ham den fred i sjælen han søger. Han har det som en kapsvømmer, der er kommet for hurtigt i land efter at have været ude på de 1000 favne. Han må af sted igen, og denne gang vælger han at udfordre Via de

la Plata med tilnavnet de tusind ensomme kilometer...

Som en sammenbidt viking på langtoget sydover, trodsende alle velmente advarsler, begiver han sig i vej på endnu et månedlangt vandreeventyr af den slags der slider nerver og støvlesåler pergament-tynde.

I den spanske sommerhede, hvor termometeret sniger sig op på 40 grader i skyggen, slår han ind på den grønne rute (no. 18-43) fra syd til nord, tværs gennem Spanien. Ingen andre pilgrimme er at se så langt øjet rækker. Dag efter endeløs dag vandrer han, kilometer efter kilometer, gennem et øde, næsten bibelsk landskab bestående af knastør jord, afbarkede korkege og endeløse rækker af forvredne oliventræer, på støvede veje hvor horisonten går i et med solflimmeret. Læseren aner Don Quijote og Sancho Panzas silhouetter som et fatamorgana mod aftenskumringens orangerøde himmel, mens han humper efter pilgrimmen. Sammen forsøger de at fastholde vandringens "røde tråd", hvilket er lettere sagt end gjort, forholdene taget i betragtning.

Landsbyen, han skimter ude i horisonten, åbenbarer sig som en flække bestående af et dusin skæve stenhuse og en halvgal køter med fråde om munden. En larmende stilhed slår ham i møde fra de tilskoddede døre og vinduer. Det lokale herberge er naturligvis lukket (der har ikke været en pilgrim forbi de sidste tre måneder), så han snupper lige ti kilometer mere oven i hatten, før han totalt udslidt rykker ind på et nusset hotelværelse i næste by. Efter en halv time i et koldt bad for at holde sammen på stumperne af det, der engang var en ganske almindelig dansk mand i midtvejskrise, kommer han så me-

get til hægterne, at han kan vakle ned i barren. Her indtager han den faste dagsration af smertestillende piller og skyller efter med øl, rødvin, cognac, dåsecola eller lunkent klor-postevand med gamle isterninger i.

Sammenbidt takler forfatteren Andalusiens flammende uendelighed. Henover tusinde solstegte mil med væskende vabler, forstrakte, forpinte muskler og galopperende solstik lægges hans værkende lemmer i stræk på landskabets flade, solsprukne marterbænk. Han vil ikke give op. Som en anden Jacob kæmper han med englen og vil ikke slippe, før han får en velsignelse med på vejen. (2 forskellige hændelser i Første Mosebog, red.) Via de la Plata ruten kender ikke til nåde. Som i et middelalderligt ridder-ritual lutres og renses bejlerne, før de er værdige til at betræde det store camino-rum, hvor egoet ikke længere kræver sin ret, selv et er blevet stille, og tid og afstand for længst er ophørt med at eksisterer som forhindringer, der skal overvindes.

I tredje forsøg lykkes det endelig pilgrimmen at finde den røde tråd. Vandrestaven er knækket, læderhatten er grøn af ælde og sved, men viljen og Sct. Jacobs velsignelse leder ham frelst igennem.

Puh ha, for en tur. I mig lever driften mod det yderste Thule kun en svag skygge-tilværelse i mit køns urdyb. Jeg var helt sikkert stået af længe før jeg gik i knæ i febevildelse et sted i Extremadura. Og for øvrigt - hvad forstår en kvinde sig på den slags riter der kun lader sig gennemføre af rigtige mænd i flammende syvmilestøvler.... HOLA!

Titel: Græd vagabond – når din sol går bag en sky

Forfatter: Ole Petersen

Forlaget: Herodaman (I kommission hos Forlaget Underskoven)

ISBN: 978-87-92032-77-5

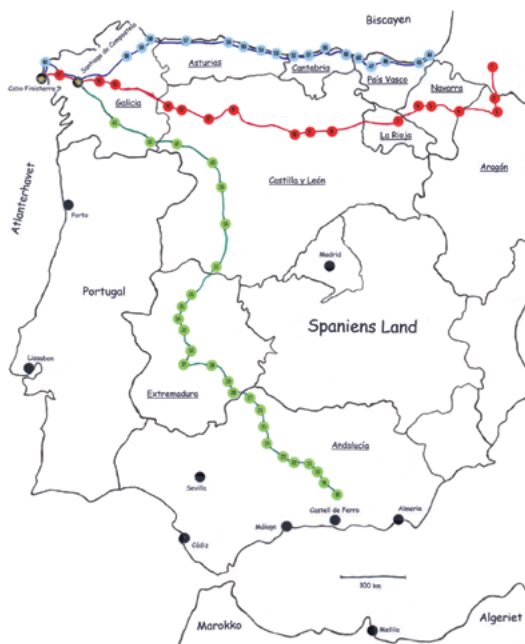
Pris: 198,- kr. 206 sider. (udg. 2 nov. 2007)

Adresse: herodaman@mail.dk /

tf: 40 54 20 25

Forfatteren, Ole Petersen, er født i 1958 og har gået tre caminoer (inkl. omveje og vildveje 3500 km): • Camino Francés, • Via de La Plata, • Camino del Norte

Her ses kortet fra Ole's bog og på den efterfølgende side ses hans etapeplan.

Ole Petersens etapeplan

Camino Frances

- 1 Oloron St. Marie
- Lurbe St. Christau
- Accous
- Urdos
- 2 Canfranc
- 3 Jaca
- Arrés
- Ruesta
- 4 Sangüesa
- Monreal
- 5 Puente la Reina
- 6 Estella
- Torres del Rio
- 7 Logrono
- Azofra
- Vitoria de Rioja
- San Juan de la Ortega
- 8 Burgos
- Hornillos del Camino
- 9 Castrojeriz
- 10 Frómista
- Calzadilla de la Cueva
- El Burgo Ranero
- 11 León
- Villar de Mazarife
- 12 Astorga
- Rabanal de Camino
- 13 Ponferrada
- 14 Villafranca del Bierzo
- Hospital da Condessa
- Babadelo
- 15 Palais de Rei
- 16 Arzua
- Santiago de Compostela
- 17 Olveirón
- Finisterre

Via de la Plata

- 18 Granada
- 19 Moclín
- 20 Alcalá la Real
- 21 Alcaudete
- 22 Baena
- 23 Castro del Rio
- 24 Córdoba
- Cerro Muriano
- 25 Villaharta
- 26 Alcaracejos
- 27 Hinojosa del Duque
- 28 Monrrebio de la Serena
- 29 Castuera
- 30 Don Benito
- San Pedro de Mérida
- 31 Mérida
- 32 Alcuéscar
- 33 Cáceres
- 34 Casar de Cáceres
- 35 Canaveral
- 36 Galisteo
- Caraboso
- Aldenuva del Camino
- 37 Calzada de Béjar
- Fuenterroble de Salvatierra
- San Pedro de Rozados
- 38 Salamanca
- El Cubo de la Tierra del
- Vino
- 39 Zamora
- Granja de Moreruela
- 40 Tábara
- Calzadilla de Tera
- Mombuey
- 41 Pueblo de Sanabria
- Lubián
- 42 A Gudina
- Laza
- Xunqueira de Ambía
- 43 Ourense
- Oseira
- A Laxe
- Capilla de Santiaguino
- Santiago de Compostela

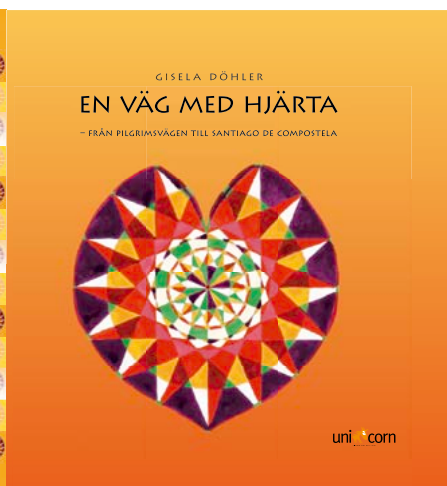
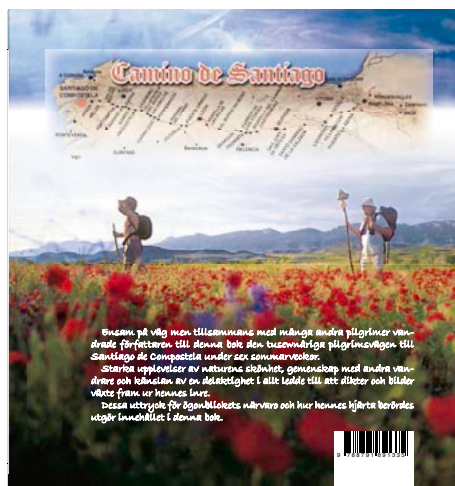
Camino del Norte

- 44 Irún
- 45 San Sebastián
- Zarautz
- Ondarroa
- 46 Guernica
- 47 Bilbao
- Portugalete
- 48 Castro-Urdiales
- 49 Laredo
- 50 Santander
- 51 Santillana del Mar
- San Vicente de la
- 52 Barquera
- 53 Llanes
- 54 Ribadesella
- 55 Villaviciosa
- 56 Gijón
- Avilés
- Soto de Luina
- 57 Luarca
- La Caridad
- 58 Ribadeo
- 59 Mondonedo
- 60 Vilalba
- Miraz
- Sobrado de los Monjes
- Santiago de Compostela
- Negreira
- 17 Olveiroa
- 61 Muxia
- Finisterre

En väg med hjärta - från pilgrimsvägen till Santiago de Compostela

I årenes løb har jeg set og læst mange camino-bøger, mange rigtig gode. En väg med hjärta, er ubetinget den smukkeste. Den udstråler hjertets lethed og vækker alle mine camino-minder. Under læsningen blev jeg lidt misundelig på forfatteren og ønskede, at jeg havde evnet at udtrykke min egen camino-erfaring så godt og let.

Af Bent Jul

Fra et nystartet forlag, Unicorn i Egå, modtog redaktionen en lille kvadratisk bog på 112 sider. Jeg kunne slet ikke slippe den, så jeg insisterede i redaktionen på at det var mig, der skulle anmelde den. Ved bare at holde den i hånden og bladre nogle sider fik jeg følelsen af, at det er den smukkeste Camino-bog, jeg nogensinde har set.

Bogen er skrevet af en svensk pilgrim, psykoterapeut og billedkunstner, Gisela Döhler, som bor i Skåne. Det fængslende ved bogen er at den er bygget op af 44 dobbeltsider

hver med et digt og en mandala. Det er formentlig en dobbeltside for hver vandringsdag på Caminoen. Hver dobbeltside bærer navnet på en by på Caminoen startende i Roncesvalles og sluttende i Santiago de Compostela. Digtene er Haiku-digte. Både digte og mandalaer er tydeligt inspireret af naturen og stemningen langs Caminoen. Farveren i mandalaerne skifter med naturen langs Caminoen, så man som gammel camino-farer ikke kan undgå at genkende steder og stemninger.

>>>

CALZADA DEL COTO

FÖRVANDLINGSTEKEN.
MÅNGA FJÄRILAR FLADDRAR
OMKRING MIG IDAG

Det er tydeligt, at forfatteren har været meget i hjertet på hele turen. Derfor afsætter bogen også en følelse af lethed og liflighed. Digtene giver desuden en overraskelse, der får minderne og bevidstheden til at eksplodere.

Jeg har ikke forstand på haiko-digtning. Kun at de er bygget op med 3 linjer, hvor de to første gerne har med naturen at gøre, mens den sidste tit står i en kontrast til de første. Det er i denne kontrast, at min be-

vidsthed nærmet eksploder og man føler sig beriget. Digtene er i sin form meget konkrete og handler om noget, man oplever med sine sanser: ser, hører, føler, lugter eller smager. De foregår i nuet, beskriver en begivenhed, som når man "fanger en situation" med sit kamera. Netop derfor klæder haiko-digtene og mandalerne hinanden så godt.

Mandalaerne er helt specielle. De følger de klassiske principper med et midtpunkt i en

LEON

LEONS KATEDRAL.
FÖNSTRENS LYSANDE FÄRGSPEL-
TÅRAR AV SKÖNHET

cirkel i en kvadrat, men de er også moderne. I flere af mandalerne er den geometriske form brudt ved, at der er indsat enkle abstraktioner af landskaber eller andre symboler fra turen. Sammen med mandalaernes farver bliver rækken af disse mandalaer til en både smuk og en genkendelig rejse på caminoen.

I Gisela Döhlers tilfælde kan betragteren af disse mandalaer komme ind i en koncentration, der leder videre til en spændende indre proces. Ligesom digtene fører mandalaerne til overraskende resultater.

Bogen har et smukt lay-out. Den er forfattet på let forståeligt svensk. Forlæggeren har gjort ret i ikke at foretage oversættelse til dansk. Enhver nordisk Jakobspilgrim vil kunne nyde bogen.

Pilgrimmen har fået tilladelse til at gengive nogle af digtene med de tilhørende mandalaer. Dem ser du her i bladet. Måske kan vi også i senere numre bringe et par stykker.

En väg med hjärta - från pilgrimsvägen till Santiago de Compostela
Forfatter og billeder: Gisela Döhler
Forlaget Unicorn
Bredkær Tværvej 18, 8250 Egå
www.unicorn.dk - info@unicorn.dk
ISBN: 978-87-91891-33-5

Gisela Döhler

Fra indledningen

Mange af dem som delte vej med mig, vil jeg aldrig glemme. I vores fælles åbenhed blev mødet dybt og afgørende.

- - - -

At gå denne vej kan blive en genopvåkning af følelsen af helhed af at være et med alt. At være lige akkurat i dette skridt, i denne følelse, i denne duft, i dette øjeblik. At glemme alle ord og lade gangens mystiske helende kraft tage over.

Camino-vandring for begyndere

En letvægtsguide. 30 dage og 800 km med rygsæk på pilgrimsruten i Nordspanien

Af Gitta Bechshøft

Flaptekst

Camino-vandring for begyndere er en ny guidebog for dem, der spekulerer på, om 800 km pilgrimsvandring er for barsk eller giver oplevelser og balsam for livet. Simon Graves søgte selv efter bøger, som kunne stimulere ham på hans første lange vandring, men fandt dem ikke og har derfor selv skrevet denne lommeguide, som er overbevisende og anvendelig for enhver, som overvejer udfordringen med 30 dage med rygsæk.

Forlagets forfatter-profil

Simon Graves (f. 1946) er oprindeligt uddannet elektriker og har siden arbejdet med en række forskellige jobs, der til tider har været stressende. Han havde planer om at forsætte arbejdet, indtil han rundede de 62, men til sin egen overraskelse gik han på efterløn i maj 2006, hvor han gik pilgrimsruten i Spanien. Da han kom hjem var tiden inde til at fortælle sin historie, hvilket resulterede i Camino-vandring for begyndere.

Indledning

*Livet er en lang rejse
Kun to ting er sikkert
Man ved ikke, hvornår den slutte
Og man kan ikke lave den om
- men man kan ændre retning undervejs!*

Titel:

Camino-vandring for begyndere

Forfatter: Simon Graves

Forlag: SIESTA/ Filmbyen 21, 4., 8000 Århus C.

<http://www.siesta-forlaget.dk/>

Tlf: 87 42 60 00

Email: post@siesta-forlaget.dk

Størrelse:

120 sider med fotos og kortskitser i sort-hvid. Soft cover.

12 cm bred x 18 cm høj. (vægt ?)

ISBN: 978-87-91822-23-0

Pris: kr. 139,00

Bogen er tænkt som en letvægts-guide med rutekort, refugieoversigt og en vandring med praktiske oplysninger.

Konklusion til sidst, også pakkelisten bliver analyseret, passede valget?

Simon Graves begynder sin letvægtsguide med nogle historiske oplysninger om pilgrimsruten og Sankt Jacobs levned og død. Oplysningerne er iflg. Bogens formål kortfattede. Måske lidt for kortfattede? At Jacob blev halshugget af "kejser Herodes" i år 44 ville sikkert have glædet Herodes Antipas, som var søn af Herodes d. Store, og konge af Judæa. Herodes Antipas blev snart efter sin tronfølge afsat af den romerske kejser, og efterfølgende blev provinsen styret af en statholder fra Rom. Men det er jo så længe siden Herodes levede, og middelalderens pilgrimme har sikkert også rodet rundt i de historiske fakta.

Simon Graves fortæller kort om baggrunden for sin pilgrimsvandring, der falder sammen med sygdom i familien, for høj vægt og for lavt kondital. Han ser pludselig sin egen dødelighed, livets usikkerhed og skæbnens luner i øjnene, hvilket er et ganske godt argument for at begive sig på en pilgrimsvandring.

Efterfølgende giver forfatteren nogle gode råd om planlægning og fortsætter derefter med en dag for dag rutebeskrivelse fra d. 31. maj 2006 og frem til 30 juni, hvor han når frem til Kap Finisterra. Bogen er udformet som en praktisk rutebeskrivelse med personlige dagbogs-kommentarer, der giver den nybagte vandringsmand m/k fornemmelsen af stemning og lokale forhold under-

vejs. Hver dag indeholder start og slutsted, kilometerangivelse samt højdekort (trykt med så små typer, at det næsten kræver lup at læse det). Ligeledes bringes en liste over mulige overnatningssteder. Beskrivelsen er ligetil og jordnær. Det fornemmes tydeligt at indtrykkene er samlet op undervejs, med autentisk pilgrims-dagbogs stemning. Venner, mad, vejr, rutens beskaffenhed samt strø-tanker af mere åndelig karakter præsenteres mellem hinanden. Fotografierne er meget små og i sort-hvid.

Det er svært (på forhånd) at se hvad de forestiller, men har man bogen i hånden mens man går behøver man heller ingen fotos. Man er selv midt i det. Bagest i bogen er tilføjet betragtninger om praktiske foranstaltninger såsom FODTØJ, MAD og VAND, samt TRÆNING og medfølgende erfaringer. Der findes også en PAKKELISTE med bemærkninger. Bogen giver links til De Danske Santiagopilgrimmes hjemmeside, oplysninger om erhvervelse af pilgrimspas og andet nyttigt. Listen slutes med et RESUME af turen på caminoen herunder konklusion og refleksioner. Til allersidst bringes en udførlig refugie-oversigt som læseren kan supplere med de seneste lister der opdateres og publiceres hvert år i utallige udgaver langs ruten, samt på pilgrimmenes hjemmeside....

Alt i alt ikke så ringe når man tager bogens rygsæk-lomme-format og minimale vægt i betragtning. Jeg vil dog nok anbefale at man supplerer oplysningerne med et grundigt besøg på pilgrimmenes egen hjemmeside, samt evt. også erhvervelse af den mere udførlige guidebog af Henrik Tarp, som tidligere er anmeldt her.

Marias lære – Jomfru Marias pilgrimsrute

”Vil du genopdage min pilgrimsrute?” Spørgsmålet stilles til forfatteren, en 54-årig dansk arkitekt, under en meditation. Han er uforberedt på denne indre henvendelse, men ikke et øjeblik i tvivl om, hvem der spørger. Han indvilger, og det bliver begyndelsen på en eventyrlig pilgrimsfærd i selskab med Jomfru Maria. Den 2000 kilometer lange vandring går fra Bingen gennem Schwarzwald i Sydtykland, over Alperne i Schweiz, gennem Italien og Grækenland og slutter i Efesos på Tyrkiets vestkyst, hvor Jomfru Maria levede sine sidste år. Guidet af Jomfru Maria besøger forfatteren en række hellige steder, hvor han oplever mystiske hændelser og ritualer, og undervejs modtager han Marias lære.

Anmeldt af Bent Jul

For små 2 år siden deltog jeg i en retræte med 10 andre kristne. En af deltagerne havde lånt 1-salen på en nedlagt præstegård i Svejstrup ved Ry. Det var et smukt og enkelt rum med sarte farver indrettet af stedets beboere, ægtefællerne Hans Lyngsgaard og Kirsten Pindstrup Thomsen. Jeg overnattede i ”salen” og fornemmet en blid og ren atmosfære i rummene.

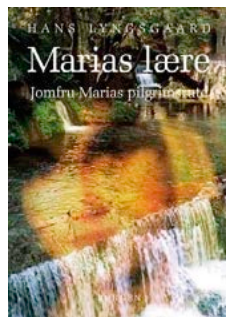
Undervej i retræten fik jeg fortalt, at Hans Lyngsgaard havde foretaget en speciel pilgrimsvandring, som han kaldte ”Jomfru

Marias pilgrimsrute”. Jeg kom i tanke om, at en af mine venner – Børge Jakobsen – har fortalt mig om denne Hans Lyngsgaard, som gennem et par år talte med Jomfru Maria om, hvordan hun vandrede fra Europa til Efesos sammen med Apostlen Johannes. Børge havde overværet Hans Lyngsgaards foredrag, og mente det måtte have min interesse, for Børge kender til flere af mine Maria-vandringer i Frankrig og min interesse for den særlige spiritualitet, der virker omkring hende.

Hans Lyngsgaard
MARIAS LÆRE,
Jomfru Marias pilgrimsrute
Borgens Forlag
ISBN 978-87-21-03000-1
334 sider, illustreret
Pris 269,95 kr.

Portræt af Hans Lyngsgaard

Efter retræten måtte jeg derfor ind og hilse på og aflevere et eksemplar af Pilgrimmen. Jeg blev budt på kaffe og vi fik os en god snak. Jeg fornemmede hurtigt, at interesse ikke drejede sig om langdistancevandring og slet ikke om Sankt Jakob. Nej, Hans havde i 2002 gået de godt 400 km i Marias fodspor fra Bingen (Hildegards kloster lidt syd fra Köln i Tyskland) til Rhinvaldet. Han fandt ud af, at Maria ønskede ham videre, og han brugte derfor 1½ år på at undersøge andre holdepunkter for en tur til Efesos gennem Schweiz, Italien og Grækenland. I 2004 fik Hans ved et besynderligt sammentræf en større pause mellem 2 arkitektopgaver, så han kunne komme af sted for at fuldføre turen.

Fra samtalen husker jeg, at vi forsøgte at finde hinanden. Hans var optaget af Marias vej i Tyskland og sydpå til Efesos i det nuværende Tyrkiet. Jeg havde aldrig spekuleret på den tur, men været optaget af Marias indflydelse på den franske kristendom, hendes ankomst til Sydfrankrig (Marseille), de små Maria-menigheder og de sorte madonnaer i Auvergues højland, de mange kendte og livgivende Mariabønner og den kendte pilgrimsby Vézelay. Hans var mere interesseret i nogle områder af Europa, som jeg ikke havde forbundet med Maria. Da jeg kørte fra stedet, undrede jeg mig over, hvorfor vi ikke rigtigt ramte hinanden. Jeg tror, at årsagen var den, at vi hver især var forskellige steder i vores spirituelle udfoldelse. Hans var optaget af Marias vej ”**hjem**”, hvilket jeg med Jung tolker som en stærk interesse i realiseringen af vigtige aspekter af **Selvet**. Under mine ture i Frankrig lå min interesse i Marias ankomst til Frankrig og hendes videreførelse af kristendommen på steder, hvor Romerriget havde kultste-

der. Jeg var således mere interesseret i hvad man kan se som en **første ”fase”** i en indre og ydre **evangelisering**. Helt let var vores møde altså ikke. Vore landskaber var forskellige såvel på det ydre som på det indre plan. Og alligevel var det et blidt møde mellem to pilgrimme.

Her i August 2007 udkom så Hans Lynggårds bog med titlen ”Marias Lære” og undertitlen ”Jomfru Marias Pilgrimsrute”. Og den havde jeg set frem til.

Bogen er ubetinget den mest reflekterede beretning om en pilgrims indre liv og praksis, som indtil nu er skrevet på dansk. Det er ikke så sært, at et så stort og anerkendt forlag som Borgen, har sagt ja til at udgive denne helt specielle bog.

Bog anmeldelse

Det tog mig lidt tid at komme i gang med bogen. Jeg stillede mig hele tiden spørgsmålet: Kan det nu være rigtigt? Hvis Maria har været i Frankrig, er hun så taget helt op til det nuværende Tyskland. Hvorfor starte i det populære center i Hildgard af Bingens kloster, når jeg nu selv har siddet mere nordligt oppe i katedralen i Köln og mærket hendes nærvær?

Bogen er i starten besværlig. Dette burde ikke undre mig, for alle pilgrimsvandring er netop i begyndelsesfasen meget ”besværlig”, for her bliver pilgrimmen til som pilgrim gennem en proces, hvor man finder sin egen rytme og vandringspraksis. Jeg blev irriteret over en uendelig strøm af detaljerede beskrivelser af samtaler med Maria, senere også med Apostlen Johannes, med ærkeenglen Michael og med andre engle og mytiske figurer. Skal man virkelig dokumentere

hver enkelt samtale med Maria, når de kun handler om man skal dreje til højre eller til venstre? Hvor kommer disse samtaler fra? Er de en virkelighed, en normal intuition eller en forfatters digterisk frihed?

Og endelig har jeg måttet stille mig selv spørgsmålet: Har Maria virkelig gået den vej? I givet fald er der stort sammenfald med de ruter, som er kendt fra korstogene og som hos Hans nu er udvidet til at omfatte store kendte kultsteder, som fx Delfi, og store klostre, som Assisi med Franz og San Giovanni Rotondo med Pater Pio.

Efter denne vanskelige indledning tager bogen fat. Den bliver interessant ikke kun for forfatteren, men også for læseren. Nu har

jeg vænnet mig til Hans's form, hvor han dagligt "tuner" ind på Maria og kommer i dialog med hende. Han reflekterer på Marias svar og stiller uddybende spørgsmål. På den måde bliver bogen en nøje beskrivelse af det indre liv hos en pilgrim med et helt særligt anliggende, nemlig at følge i Marias fodspor til Efesos. Bogen er i denne sidste 2/3 meget indsigtfuld. Hans får reflekteret over det at være menneske, at være indbyrdes forbundet i naturen og i ånden. Bogen har fået en særlig vægt ved at mange af pilgrimmens indtryk er blevet grundigt bearbejdet sammen med en ven og spirituel rådgiver. Dette bevirker, at det ikke kun er førstehåndsindtrykkene, der medtages, men også forfatterens tolkning af den dybere mening.

Forfatteren har en dejlig fri ublufærdighed. Han beskriver tingene som han oplever dem set indefra. Selv store indstrømninger af lys/visdom tør han beskrive; han kalder dem initieringer. I modsætning til klassiske pilgrimsvandring får han flere af dem undervejs. Jeg tror, at han oplever sin ankomst til Efesos som et antiklimaks, for her foregår der ingen at store åbenbaringer med kraftfulde beskeder fra Marial eller andre. I stedet sætter han sig helt almindeligt og oplever en fredfyldt glæde. Marias direkte anvisninger er slut. Pilgrimsturen er slut og han har nu det fulde ansvar for eget liv. Som gammel pilgrim kunne jeg ikke undlade at tænke, at netop denne almindelige, fredfyldte glæde måske er den største nådegave, som en pilgrim kan få. For mig ville det være pilgrimsturens absolutte højdepunkt.

Hans Lyngsgaard ser turen som 3 faser: 1. At blive til, dvs. som menneske i al almindelighed med ånd, krop og sjæl. 2. At være menneske, nemlig om hvordan det enkelte menneske indgår energimæssigt med andre, og hvordan ethvert menneske kan berige sine omgivelser ved at være et lys. 3. At komme jorden i møde, hvilket vil sige at forstå grundbetingelserne for liv på kloden, og dermed at være som elementet vand. På det personlige plan se han det som at komme gennem jeg'ets frygt, og at lade jeg'ets vej smelte sammen med sjælens vej.

Man mærker tydeligt, at forfatteren er arkitekt. Han lægger mærke til landskaberne og deres særlige stemning og energi. Han har blik for arkitektur og dermed også klassisk arkitektur og mytologi. Han har forsøgt at give nogle supplerende oplysninger om byerne og deres kultur. Sådanne turistinformationer hører naturligt med i en sådan

bog, men virker noget påklistret. Bogen er rigt illustreret med forfatterens egne tegninger.

For nogen vil det virke fremmed, at Hans tuner ind på forskellige energifænomener og går i dialog med dem. Men han bruger også disse energifænomener i en større sammenhæng. Han er i bogen meget opmærksom på polaritet. Således fremlægger han en teori om at polariteter kan ses og balancers i 3 dimensioner, alle med centrum i hjertet.

Bogen er ubetinget den mest reflekterede beretning om en pilgrims indre liv og praksis, som indtil nu er skrevet på dansk. Det er ikke så svært, at et så stort og anerkendt forlag som Borgen, har sagt ja til at udgive denne helt specielle bog.

Bogen skal læses! Den vil føre dig ud i undren, den vil føre dig ud over dine forudfattede meninger om en pilgrimsvandring og den vil provokere din tro på ægtheden af de omtalte fænomener. Det vil måske gøre dig ellevild at læse om en medvandrers, der har samme indsigter som du selv har fået på dine egne vandring. Den vil måske inspirere dig til at vandre på Hans's måde. Nogle vil fordømme bogen som new age, nye tider.

Bogen slutter med at Hans Lyngsgaard skriver: I virkeligheden kunne jeg vel være nået frem til det samme derhjemme. Måske endda i min egen baghave. Nogle gange må man gå langt for at finde det nærliggende. Men for intet i verden ville jeg undvære denne omvej.

Hvad har Hans Lyngsgaard fat i ?

Når man læser en så særegen bog som Hans Lyngsgaards, kan man ikke undgå at spekulere på, hvad det er for fænomener han er udsat for på pilgrimsvandringen. Hvad er det, der sker, når Hans Lyngsgaard tuner ind på Maria eller Johannes eller er i kontakt med Marias polære modstykke, ærkeenglen Michael, eller er i samtaler med Franz af Assisi, Pater Pio eller selveste Gaia? Man kan heller ikke undgå at spekulere på, om Hans Lyngsgaard virkelig har genfundet den geografiske konkrete vej, som Jomfru Maria sammen med Johannes vandrede for snart 2000 år siden.

Af Bent Jul

For lettere at forstå de omtalte fænomener, skal man vide, at Hans Lyngsgaard er stærk påvirket af englænderen Peter Dawkins, som også er uddannet arkitekt. Peter Dawkins er clairvoyant og bruger især denne evne til at samarbejde med engle- og devariget. Peter Dawkins arrangerer pilgrimsrejser over det meste af verden og beskæftiger sig med personlig og planetarisk healing. Hans arbejde er stærkt inspireret af den vestlige visdomstradition, Rosenkreuzerimpulsen, White Eagle og Feng Shui. Peter Dawkins er grundlægger af Zoence Academi, som arbejder med udbredelsen af forståelsen for landskabstempler og kunsten at leve i harmoni med sig selv, naturen og verden. Han har desuden skabt Gatekeeper Trust som arrangerer pilgrimsrejser og er aktiv i Francis Bacon Research Trust som arbejder for at udbrede kendskabet til Francis Bacon og den Rosenkreuzeriske visdom.

Hans Lyngsgaard har fået hjælp af Grethe Toftlund Nielsen gennem mange samtaler, idet hun tillige har fungeret som en mellemmand for yderligere kommunikation med Jomfru Maria.

Lad mig prøve at forklare nogle af fænomenerne på Hans Lyngsgaards vandring. Hans Lyngsgaards fænomener er naturligt præget af Peter Dawkinske tilgang til det spirituelle. Jeg er ikke fortrolig med denne tilgang og vil prøve en forklaring i en mere anerkendt forståelsesramme.

Intuitiv vandring

Mange moderne pilgrimme kender til pilgrimsvandring, hvor accenten på visse strækninger bliver lagt på intuition. Dette kan give en helt speciel tilgang til de skabende kræfter omkring en. Ens bedømmelsesevner styrkes. Tit bliver det nære meget nærværende. Ofte får man indsigter, som man ellers ikke ville få. Derfor kan man se Hans Lyngsgaards vandring som en intuitiv vandring.

Åbenbaringer, som svar på essentielle spørgsmål

Mange pilgrimme oplever også undervejs eller specielt ved pilgrimsålet stærke fænomener af enten lys, tale eller visioner og forstår dem ofte som noget der åbenbares direkte til dem personligt. Det er ofte hele pilgrimsvandringens formål, at vandre for

at komme i en optimal situation til at kunne modtage en sådan nådegave på et essentielt spørgsmål.

Astralitet

Det er også et kendt fænomen, at mange pilgrimme oplever såkaldte astrale fænomener med billeddannelser af geometriske figurer, kors og store arketyper og mytiske handlinger. Ofte kommer de i drømme eller under bøn og meditation. De siges, at være synlige i auraen, både set udefra og indefra. For nogle er de stærkt levende. De ”dansede omkring mig på store dele af turen”, hedder det, når pilgrimme beskriver disse fænomener. En kendt spirituel faldgrube er, at man forglemmer sig selv i dem og ikke både kan være i fænomenerne og samtidig sig selv.

Visdomslag

Fra udviklingsprocesserne og dyberegående terapier kender man at få fat i visdomslaget, dvs. et lag hvor man modtager direkte rådgivning fra visdomsskikkelser. Det kan ske både i drømme og intuitivt i mere vågen tilstand. Sommetider er visdommen klædt som fx Franz af Assisi, en munk eller i andre tilfælde som et dyr.

Højere arketyper

Hans Lyngsgaard har kontakt med Jomfru Maria! Har han fat i et højt astralt fænomen, en høj arketype, der udfoldes naturligt, dvs. som udfoldelsen af enhver arketype, som man gribes af?

Foretager Hans Lyngsgaard en intuitiv vandringer, hvor han har oplevet astralitet, har kontakt med visdomslag og høje arketyper og modtager åbenbaringer? At han har fat i kollektive lag i fællesbevidstheden er der ikke tvivl om; men er det en åbenbaring fra Gud?

Med hensyn til om det er Jomfru Marias historiske vej, har Hans Lyngsgaard selv været i tvivl om. Han er kommet til den konklusion, at han har fundet den konkrete vej. I mit sprogbrug betyder det, at der er tale om en åbenbaring, som rækker ud over det personlige.

Læs bogen og find dine egne svar. Tag vandrestaven og gå din egen pilgrimsvandring.

Højskoleopholdt: Pilgrim på Fyn

Pinseugen fra tirsdag d. 6. maj til tirsdag d. 13. maj 2008.

Pilgrimmenes liv afprøves på små vandringer på Fyn

Nordfyns Folkehøjskole har i samarbejde med Foreningen af Danske Santiagopilgrimme arrangeret en uge, hvor pilgrimmenes liv kan afprøves. Kurset er tilrettelagt som en kombination af foredrag, daglige vandringer i den fynske natur og et intenst samvær.

Læs mere på www.nfhs.dk og på www.santiagopilgrimme.dk

Interview med Kaj Højland, medlem i bestyrelsen for Foreningen af Danske Santiagopilgrimme

Kaj Højland blev valgt ind i bestyrelsen i 2006 efter et år som foreningens revisor. Hans store interesse er de gamle pilgrimsveje. Han interesserer sig både for den tid og den kultur, hvori de blev dannet, og deres genopdagelse som moderne vandreveje i vores tid. Han er foreningens repræsentant i Foreningen af Herberger langs Hærvejen og aktivt medlem af vores vejudvalg. Desuden er han redaktør af vores hjemmeside for foredragsholdere.

Hvordan fik du den første tilskyn-delse til en pilgrimstur?

En tilfældig artikel i Kristelig Dagblad om pilgrimsvandring til Santiago i 2000 fangede min opmærksomhed. Så begyndte jeg at læse om middelalderen: den katolske tro, Karl den Store, historien, middelalderens kultur, myterne og meget mere. Og blev grebet af det. Jeg fandt ikke noget om moderne pilgrimsvandring. Det nærmeste, jeg kom det, var Jørgen Johansens bog om 1000 års kulturrejse gennem Europa. Men den skærpede også lysten til en vandring.

Jeg vidste, at jeg ville holde med mit aktive arbejdsliv, når jeg blev 60 i 2003. Ligeledes, hvor godt et arbejdsliv jeg havde, var nok, nok. Kollegaer, venner og bekendte forstod ikke altid, at jeg ville holde med mit arbejde og på deres spørgsmål om, hvad jeg ville få tiden til at gå med som pensionist, blev mit svar ret hurtigt: ”Jeg vil være pilgrim og vandre til Santiago de Compostela”. Ikke noget godt svar, men det gav mangan

god snak. Dengang vidste jeg ligeså lidt om moderne pilgrimsvandring som spørgeren, men det holdt mig fast på, at jeg skulle af sted.

Hvornår kom du af sted?

Den sidste søndag i marts blev motorcyklen startet for første gang i 2003, og så gik turen mod St- Jean-Pied-de-Port. Jeg vidste, at det var der, jeg ville begynde min vandring. Jeg vidste også, at jeg ville besøge domkirkerne langs den gamle pilgrimsvej fra Danmark til Santiago. Jeg havde købt et pilgrimspas i vores forening, så jeg havde egentlig et kort over vejen, jeg skulle køre og vandre. Kortet blev i Roncesvalles suppleret med en forteg-nelse over herberger langs ruten, og så var det ellers bare at gå fra sted til sted. Jeg vidste, hvor jeg ville hen, og skiltene viste mig vejen. Var jeg dårligt forberedt med hensyn til kort, vandring, overnatning og alt det praktiske, vidste jeg til gengæld en masse om, hvad jeg ville se og kunne se, og da jeg først havde vænnet mig til at gå, så kom alle

de store oplevelser helt af sig selv. 6 dage efter var jeg i "St-Jean-Pied", godt træet af motorcyklen og de mange katedraler, men parat til at vandre.

Hvad ville du med turen?

Jeg havde ikke de store mål med turen, men jeg vidste, at det kunne være svært, at stoppe med et aktivt arbejdsliv. Så turen skulle give mig tid til at tage afsked med det, der havde været og finde ud af, hvad jeg skulle bruge min 3. alder til. Set i historiens lange perspektiv er det jo fantastisk, at man netop lever i en tid, hvor den slags er et problem, et luksusproblem. Den første uges tid fyldte fortiden en del: Hvad fik du udrettet? Hvem var det til glæde for? Hvad kunne du have gjort anderledes? Osv. Men pludselig var alt på plads, og vandringen med dens spørgsmål overtog eftertænksum-

heden. Desuden vidste jeg, at mit helbred ikke havde haft for godt af et liv uden de store fysiske udfoldelser, så ville jeg ikke få andet ud af vandringen, så kunne jeg i det mindste gå mig i form. Og efter Pamplona var jeg i form. Afstandene betød ikke noget mere, og jeg tog de nødvendige afstikkere fra ruten, for at dække mit behov for nye oplevelser. Jeg fokuserede ikke mere på at nå frem, men på nuet.

Hvordan var turen?

En vandring, hvor tiden for mig fik et andet indhold. Fortiden og fremtiden smeltede sammen i nuet. Og det var det, der betød noget for mig. En hel ny oplevelse, hvor jeg havde tid til at suge til mig af historie, kultur, spirituelle oplevelser under vandringen, gudstjenester, myter og et samvær med andre pilgrimme. Det sidste havde jeg slet ikke forventet. Jeg havde troet, at jeg sagtens kunne klare mig alene i de par måneder, men allerede på 3. dagen måtte jeg søge kontakt med andre pilgrimme. Dagene var så fyldte med indtryk, at de krævede at blive snakket igennem. Med andre danskere, spaniere, franskmænd og nævn et land, og de var der også. Vores nuværende baggrund er forskellige, men her var vi fælles om det samme mål. De nyforelskede fra Tjekiet, sølvbrudeparret fra Belgien, de nygifte fra Australien, skuespilleren og sagføreren fra Madrid, pensionistparret fra Schweiz, pilgrimme til hest, de enlige og ensomme, hikerne og mange, mange flere. At tænke sig, at få lov til at tilbringe få eller mange aftener med snak og samvær under ens vilkår og betingelser. Det var stort. Det var et privilegium, som det vil være svært at få opfyldt under andre samværsformer. Det var helt anderledes end i mit arbejdsliv.

Kaj Højland på en af sine vandringer.

Hvordan gik dagene for dig?

De daglige vandringer holdt jeg på i ca. 10 timer. Jeg ville ikke bruge eftermiddagene på herberge, men besøgte kirkerne og klostrene, og hvad der ellers var at se for en vandrende turist. Pauserne, og de var mange, blev taget i den dejlige frie natur. At opleve Navarra og baskerlandet, med en strejf af Norge over sig, Aragonien og Rioja med de vinklædte bløde bjerge, Kastillien med Mesetaen og op over Rabanalpasset til det frodige Galicien. Jeg synes, at jeg så det smukkeste fra alle verdener på turen. Så godt som hver dag havde jeg et par timer, hvor tid og sted ingen mening havde. Hvor jeg bare gik og gik og var en meget lille del af vejen og omgivelserne. Hvor man, som Frans af Assisi, næsten er i stand til at tale med fuglene. Man går fremad og er hele

tiden på vej mod de nære mål, som den daglige vandring bygger på, og undervejs fornemmer man i glimt det fjerne mål.

Kan du huske ankomsten til Katedralen i Santiago?

Nemt. For det var for mig ganske forføreligt. Jeg var homesick og træt af middelalderbyer og kirker. Jakob, som maurerdræber var ikke et rart syn. Jeg fik lavet de ritualer, der nu engang skal til; men de sagde mig intet. Og messen dagen efter måtte jeg flygte fra. Jeg kunne slet ikke klare at se de over 20 præster gennemføre messen. Min lettere puritanske og evangeliske sjæl gjorde simpelthen oprør. I stedet fik jeg i Santiago en kæmpeoplevelse, et samvær med andre pilgrimme. De fleste var meget berørte over at have nået målet, Santiago.

Kaj Højland på gravhøjen i Jelling på foreningens pilgrimsvandring 2006

(Foto: Bent Jul)

Og over at det nu var slut. Vi mødtes over en bedre middag, snakkede turen og Santiago igennem. Der var brug for terapi for os alle, men af forskellige årsager. En fantastisk aften og det pudsige er, at vi var 8 danskere, som sluttede turen nogenlunde samtidig, og uden at have mødt hinanden før Santiago. Så vi kunne snakke på vores modersmål og få tingene sat på plads. Og jeg er så heldig, at jeg på vores generalforsamling stadig møder flere fra denne uforglemmelige aften. Og hver gang er det, som var det i går. Pludselig kommer fremmede mennesker, men med fælles oplevelser, til at betyde meget eller alt for en.

Jeg måtte finde en anden måde at slutte min første pilgrimsvandring på. Så jeg fortsatte til Kap Finisterre, Verdens ende. Der kom så forløsningen på min pilgrimsfærd. Stilheden, solnedgangen, stjernerne og eftertænksomheden gav den spirituelle oplevelse, som Santiago ikke havde givet mig. Jeg sluttede med, at glæde mig over mit konfirmationsvers: Peters 1. brev vers 8: Ham elsker I uden at have set ham; på ham tror I uden nu at se ham, og over ham skal I fryde jer med en usigelig glæde, idet I når troens mål, jeres sjæls frelse. Og så kunne jeg tage hjem.

Hvad har turen betydet for dig i et længere perspektiv?

Den betød, at jeg fandt en ny platform at møde resten af mit liv på. Pilgrimsvandring inspirerer mig til et liv med historie, kultur, hiking og samvær med andre med samme behov. Så lige siden har mit udadvendte liv drejet sig om at vandre, om muligt med retræter indlagt. Jeg forsøger at komme af sted 5-6 gange om året, og det er blevet til vandring i det gamle østeuropa,

til Vadstena i Sverige og Nidaros i Norge, Iona i Skotland, vejene i Sydfrankrig mod Santiago og også i Danmark. Ikke at forglemme de andre ruter i Spanien til Santiago, og senere besøg i Santiago har til fulde opfyldt mine spirituelle forventninger til katedralen. Jeg forsøger altid at finde ruter, hvor der er andre pilgrimme eller hikere. Så jeg venter mig meget af at få åbnet herbergerne langs Hærvejen, så den kan blive en pilgrimsvej til Santiago. Fællesskabet betyder meget for mig, og jeg forstår godt, at vi har så stor en forening af danske santiago-pilgrimme. Hvor skulle man ellers gå hen for at få snakket sine oplevelser igennem?

Billeder

Send dine bedste pilgrimbilleder til brug i Pilgrimmen og på hjemmesiden.

Jakobsbøn

Af Bent Jul

Middagen på generalforsamlingen 2007 blev indledt med en benediktinsk bordbøn efterfulgt af en Jakobsbøn.

Jakobsbønnen fandt jeg i 1998 nede i Frankrig, på tysk. Den lå på et herberg, Hospitalité Saint Jacques i Estaing, tror jeg nok. Jeg bad den dagligt i et par måneder under vandringen. Jeg husker, hvor vanskeligt det var i begyndelsen, at hengive mig til en bøn, der var skrevet i en helt anden kultur end den jeg var vokset op i. Den var for svulstig for mig i starten. Så store ord lå ikke til mit temperament. Men med bønner er det som med livet: man må prøve at acceptere vilkårene. Jeg behøver vel ikke at nævne, at jeg er blevet meget glad for denne bøn og at jeg siden har følt mig knyttet netop det Europa og det bibelske aspekt, som Jakob udtrykker. Her er bønne på tre sprog.

Hellige Jakob, Europas Lys, Glinsende Stjerne
Før os på sandhedens vej.

Hellige Jakob, som har forladt alt for at følge Herren
Løs de bånd, der holder os fra hans vej.

Hellige Jakob, Glødende Missionær
Omvend dine pilgrimme
og beskyt dem fra vejenes farer.

Hellige Jakob, første Apostel og Martyr
Giv os tro, mod og kraft
så vi kan blive ved med at forkynde: Jesus lever

ultreia!

Heiliger Jakobus, Licht Europas, glänzender Stern
Führe uns auf den Weg der Wahrheit.

Heiliger Jakobus, du hast alles aufgegeben
um dem Meister zu folgen
Löse die Fesseln, die uns von seinen Wegen abhalten.

Heiliger Jakobus, glühender Missionar
Bekehre deine Pilger
und Beschütze Sie von den Gefahren des Weges.

Heiliger Jakobus, erster Apostel und Märtyrer
Gib uns Kühnheit, Mut und Kraft,
um immer weiter zu verkünden: Jesus lebt....

ultreia!

Most Holy James, light of Europe, shining star
Call us on to the path of truth.

Most Holy James, who left everything to follow the Master,
untie the bonds which keep us far from his ways.

Most Holy James, ardent missionary,
Give new life to your pilgrims and protect them from harm of their
path.

Most Holy James, first apostle-martyr,
Give us conviction, the courage and the strength
to go on, always proclaiming that Jesus is alive....

ultreia!

Danske Santiagopilgrimmes aftensmåltid den 27. okt. 2007

Af Torsten Junge

Når vi nu sidder her så mange pilgrimme og medvandrere sammen for at dele et måltid, kommer jeg til at tænke på de mange måltider, jeg som pilgrim har delt med andre pilgrimme på den lange og bugtede vej mod Santiago. De har ofte været tilberedt af kærlige hospitaleros eller endnu bedre udsprunget af fælles midler og tilberedt og nydt i fællesskab med vin og god snak.

Især husker jeg en særlig lejlighed lige efter Puente La Reina, hvor en ung mand pludselig træder op til mig og siger sådan lige ud: "Har du noget mad, jeg er sulten". Jeg havde faktisk meget lidt mad – lige nok til en mager frokost – lidt brød, ost og pølse. Jeg sagde: "Jeg har faktisk ikke ret meget – har du andre muligheder".

Han så på mig – gjorde omkring og gik hastigt videre. Øjeblikkelig vidste jeg, at det var helt forkert. Men han gik stærkt.

Det tog sin tid, inden jeg fik indhentet ham og pressede ham til at dele, hvad jeg havde med mig.

Først var stemningen noget anspændt, men det løsnede op og senere på vandringsen traf vi hinanden flere gange og vi blev meget gode venner og delte flere måltider og tanker med hinanden..

Af og til tager jeg alene eller sammen med min kone op i et lille kloster i Sverige, Östanbäcks kloster. Der finder vi ro og rytme og deltager i den benediktinske tidebøn. Til bordbøn anvendes bl.a et par linjer fra Davidssalme 145 – dem får I lige her som en bøn og indledning til måltidet:

Herren støtter alle, der falder,
Og rejser alle de nedbøjede.
Alles øjne er rettet mod dig,
Og du giver dem deres føde i rette tid.
Du åbner din hånd
Og mætter alle skabninger med det, de ønsker.

May the road rise to meet you – den danske pilgrimssang

Middagen på generalforsamlingen sluttede med, at vi sang alle 3 vers af, hvad der efterhånden må anses som den danske pilgrimssang: ”Må din vej gå dig i møde”. Det første vers af denne sang bragte vi i Pilgrimmen Nr. 9. I forbindelse med en god vens runde fødselsdag, digtede den gode samledigter Holger Lissner tre yderligere vers. Dem gav han Pilgrimmen tilladelse til at udgive. Du finder dem i Pilgrimmen nr.10. Ikke nok med det, så rejste Fin Buhl sig og fortalte, at han i forbindelse med et besøg i Løgumkloster havde fået at vide, at disse ekstra vers var skrevet til vort medlem Jens Kristian Krarup, som er manden bag Den Danske Klosterrute

Bedst som gæsterne skulle til at rejse sig, brød en af middagsgæsterne ud a cappella og sang den oprindelige engelske udgave af sangen, Det var meget bevægende. Sikke en flot afslutning !

Pilgrimmens læsere skal ikke snydes for den engelske udgave. Men hvad ? På nettet fandt vi ikke bare det kende engelske vers, men tillige yderligere vers. Om disse ekstra vers hører med i den engelske originaludgave står hen i det uvisse.

*May the road rise to meet you,
May the wind be always at your back.
May the sun shine warm upon your face,
The rains fall soft upon your fields.
And until we meet again,
May God hold you in the palm of his hand.*

*May God be with you and bless you:
May you see your children's children.
May you be poor in misfortune,
Rich in blessings.
May you know nothing but happiness
From this day forward.*

*May the road rise up to meet you
May the wind be always at your back
May the warm rays of sun fall upon your home
And may the hand of a friend always be near.*

*May green be the grass you walk on,
May blue be the skies above you,
May pure be the joys that surround you,
May true be the hearts that love you*

Kan man finde et bedre bevis på at pilgrimsbevægelsen er kollektiv. Pilgrimmene befrugter hinanden kulturelt hen over tid og på tværs af landegrænser. Sikke en dynamik!

PS.: Mens jeg sider og redigerer Pilgrimmen hører jeg sangen i P1 sunget af Grenå Kirkes Kor.

Camino sangen fra generalforsamlingen 2007

På generalforsamlingens middag om aftenen underholdt Ole Nordstrøm med en pilgrimssang skrevet til vennerne efter hans pilgrims-tur til Santiago. Sangen blev oprindeligt skrevet til hans egen fødselsdag, fordi der ville være for meget, at fortælle om turen til den lejlighed.

På Ole's to pilgrimsvandringer i Spanien har han optrådt som musikalsk klovn med hjemmelavede musikinstrumenter lavet af genbrugsmaterialer med inspiration fra vikingetidens instrumenter. Derfor blev han opfordret til at gentage det. Det gav stor applaus !

Birgitte Enemark som sad overfor mig mens sangen blev sunget, viskede til mig. " Hvor er det dejligt at sangener lang. Det er som at være på caminoen igen;"

Af Bent Jul

Camino-sangen

Melodi: Guantanamera

Tekst: **Ole Nordstrøm**, Tlf.: 32 59 15 44
Badensgade 17, 2300 København S

Omkvæd:

Guantanamera, Asia Guantanamera
Guantanamera, Asia Guantanamera

1. Se Santiago, hellig stad,
er målet for den lange vandring
med start i Pyrenæerne,
velsignelsen og lidt forandring.
Et pilgrimspas med stempler på, identitet
her på Camino.

2. At rejse som en snegl på vej,
på ryggen bæres al bagagen,
bekymrer ej for morgendag,
strabadser tages, læg bandagen.
Giv tid og se de mange ting, opmærksom-
hed på vej og tanker.

3. Jeg vandrer helt alene her
er ej alene på vejen,
det bobler op fra sindets dyb
tænker på livet og legen.
Far, mor og søster dukker op
husker så meget som du glemte.

4. Har også vennerne i tanken,
som dem du møder når du hviler,
nogle for tidligt gået bort
vi ofte til hinanden smiler.
Den lange vandring smerter lidt
det er vi nødt til at slippe!

5. De gule pile viser vej
muslingeskallen vil beskytte,
som lærermestre lærte dig,
idé og tanker kunne flytte.
Må tænke på: Hvor er jeg nu?
Har jeg den rigtige retning?

6. Bagagen den må være let,
 en tiendedel af egenvægten,
 Vi bærer alt for meget med,
 alt hvad der skete i slægten.
 Skip bare skuffelse og ambition,
 læg bare stenen på varden!

7. Når fødderne bli'r et problem,
 og vabler giver dig smerte,
 når det du bare tog for givet
 vil vise sig, så tænd en kerte.
 drømmen om Kirsten og Viola,
 mon først du skatter, når du mister.

8. Med solen lever du din dag,
 på vandring før den skolder huden;
 mod vest og solen i din bag,
 beskyt dig, ellers bli'r der tuden.
 Føl varmen, lyset i din færd,
 søg altid oplysningen i dagen.

9. Refugier, et billigt hjem,
 du møder mange nationer,
 at sove tæt og primitivt
 med højlydt snork fra mænd og koner.
 Ja lidt komfort er højt i pris,
 det er langt bedre derhjemme.

10. Du bliver glad for sprog du kan,
 fortrolig tale med andre,
 med smil og fakter, Bien Camino!
 du ønsker godt for alle vandre'.
 De mange broer over-flod,
 en hjælpers hånd der letter vejen.

11. Så mange kirker bygget op
 i tusind år - og katedraler,
 historisk sus – må bøje sig
 et tilflugtssted med foteraler.
 Og hvilke skatte samlet her,
 så mange ofringer at døje.

12. De smukke altre, træ og guld
 og billeder på kristentroen,
 så få der kunne biblens sprog,
 Maria – Jesus bygged broen.
 Vi bruger billeder for at forstå,
 hvem/hvad er vigtigt nu at huske.

13. Du "Venlig Moder" på hebræisk
 på kirketage sidder storke,
 en stork slås selv mod overmagt,
 beskytter unger, alt du orke.
 Hvorfor i Danmark kommer få?
 har mor-natur vi bare svigtet?

14. Vi vasker tøj hver en'ste dag,
 strømper og underbukser tørres,
 og kroppen renses ved at gå,
 og sindet skal nok mere smøres.
 Hver enkelt ting der sker på vej,
 kan bruges her i lær'processen.

15. Et dagligt brød, det hedder pan,
 lidt ost og frugt og vandets rislen.
 Den lette kost, du taber dig,
 men muskler vejer mer', som tidslen.
 Og præsten giver brød og vin,
 velsignelse for sjæl og legeme.

16. Er der et formål for din tur?
 er det en idræt eller søgen?
 du finder grænser i dig selv,
 når du er borte, mere nøgen.
 De mange vaner vi har skabt,
 må vige lidt med plads for-andre.

17. Nu Santiago rejsens mål
 diplomtet for din lange søgen,
 og pilgrimsmessens store fryd,
 navne, nationer – dufter røgen!
 Se solnedgang ved Finisterre,
 på bålet nogle klæder brændes.

Keltisk velsignelse

Fra Jette Dahls hjemmeside har redaktionen hentet en keltisk velsignelse, som kan anvendes som bortsendelsesord for pilgrimme. Vi har imidlertid på nettet fundet, at velsignelse findes i flere forskellige udformninger og oversættelser. Derfor 2 udgaver her

Herren være foran dig
for at vise dig den rette vej.
Herren være ved siden af dig
for at følge dig på vejen.
Herren være bag dig
for at holde din ryg fri.
Herren være under dig
for at gribe dig når du falder.
Herren være i dig
for at fylde dig med sin Ånd.
Herren være omkring dig
for at bevare dig for alt ondt.
Herren være over dig
for at velsigne dig.
Så vær du velsignet
af Gud Fader, Søn og Hellig Ånd.

Amen.

Må Kristus være foran dig og vise dig vejen.
Må Kristus være ved siden af dig og ledsage dig.
Må Kristus være bagved dig og beskyrme din ryg.
Må Kristus være nedenunder dig og holde dig oppe, når du falder.
Må Kristus være inden i dig og fylde dig med sin ånd.
Må Kristus være omkring dig og bevare dig fra alt ondt.
Må Kristus være oven over dig og velsigne dig.

Amen.

I solens lys, da sås et frø

Tekst: Henrik Finn Buhl.

Melodi: Gammel Skotsk Folkemelodi (Skuld gammel venskab)

I solens lys – i månens
skær
i en vind, som lufter
blidt,
i regn og slud og al slags
vejr,
medens andre passer sit:
Da sås et frø – et ORD
var sagt,
ideer spirer frem.
Vi vækkes blidt af
søvnens magt
og forlader trygt vort
hjem.

Vor vej bli'r lang – vor
tid er kort,
hvert skridt en
målestok,
vort liv indtegnet på et
kort,
når vi samles her i flok,
med vandrestaven hver
især
i trav, som lig en bøn,
og stævner ud på
pilgrimsfærd
med det faste mål:
Guds Søn.

Pilgrims sang –

In the northern part of Spain

Efter generalforsamlingen er der dukket endnu en pilgrimssang op skrevet af en dansker på melodien "It's a long way to Tipperary". Forfatteren er Niels Henrik Lieberkind.

Af Niels Henrik Lieberkind

Når jeg er vågen, har jeg næsten altid en sang eller melodi inde i hovedet. På min pilgrimsvandring i 2004 dukkede den gammel sang fra første verdenskrig om den lange vej til pigen i Tipperary selvfølgelig også op på et tidspunkt. Det faldt meget naturligt at fifle lidt med omkvædet, så det kom til at passe til min situation på Caminoen, men efter et stykke tid syntes jeg, at der skulle laves tekst til hele melodien.

Det blev til:

**In the northern part of Spain
as west as you can go
is a holy tomb and town
which I would like to know.**

**The Camino to Saint James
is hard and very long.
The stars and yellow arrows guide me
while I sing this song.**

**It's a long way to Santiago –
it's a long way to go.
It's a long way to Finisterre
where the World ends – as you know!**

**Good-bye Roncesvalles
w'come from everywhere!
God be with us all – to Santiago
so we will get there.**

Nyt fra bestyrelsen

Af Henrik Tarp

Bestyrelsen har holdt sit første møde og ifølge reglerne konstitueret sig.

- Formand Henrik Tarp
- Næstformand William Arentved
- Kasserer Carina Glunz
- Sekretær Vivi Tarp
- Redaktør Bent Jul
- Vejformand Niels Henrik Lieberkind
- Ord. medlem Kaj Højland

Møderne for det næste år er fastlagt. For at spare tid og penge er halvdelen af møderne lagt som telefonmøder. Foruden disse møder vil der være en samling/møde for den udvidede bestyrelse og særlig indbudte, hvor der skal diskuteres pilgrimsveje i Danmark og hjemmeside. Det er bestyrelsens tanke til dette møde at invitere foreningens webmaster, som bor i Frankrig.

Bestyrelsen diskuterede desuden årets pilgrimsvandring i Viborg. Alle medlemmer vil høre nærmere og desuden opfordres man til at checke hjemmesiden. Vandringen vil finde sted sidste weekend i maj.

Der taltes desuden om fordele og ulemper ved at have et kartotek over medlemmers e-mail, specielt for at spare porto samt for at få en hurtigere kommunikation. Blandt forskellige emner berørtes foreningens engagement i højskoleophold om pilgrimsvejen samt rejse i efteråret. Se i øvrigt artikler i bladet.

Foreningens hovedaktiviteter 2008

- Hjemkomstretræte afholdes i Vejle – træf for årets pilgrimme (d. 8.-10. februar)
- Udbygning af pilgrimsveje (Start med workshop d. 1. marts 2008)
- Pilgrimskursus til fordybelse: "Pilgrim på Fyn" (d. 6.-13. maj 2008)
- Årets pilgrimsvandring og indvielse af herberger langs Hærvejen (d. 31. maj, 1. juni mv.)
- 1-2 udgivelser af Pilgrimmen (januar 2008 – august 2008)
- Højskolearrangement med vandring: "Pilgrimsvandring til Santiago de Compostela" (i oktober 2008)
- Årsmøde (d. 25. oktober 2008)
- Videreudvikling af hjemmesiden
- Deltagelse i diverse samarbejde med andre danske og udenlandske pilgrimsforeninger

Pilgrimsretræte for Santiagopilgrimme

Hjemkomstretræte i Vejle

Træf årets pilgrimme. Har du lyst til at fordybe dine erfaringer fra din pilgrimsvandring, kan du melde dig til foreningens pilgrimsretræte i Vejle i weekenden d. 8. – 10. februar 2008.

Mange pilgrimme har oplevelser under og efter en pilgrimsvandring, som kan være svære at håndtere for den enkelte. De kan også være svære at dele med andre, der ikke har tilsvarende erfaringer. Retræten kan derfor blive en god mulighed til at fortælle din historie til andre, der også har deres historie at fortælle - til glæde for dig selv og til in-spiration for andre.

Retræten arrangeres, så vi individuelt og i fællesskab efterbearbejder de spirituelle impulser fra pilgrimsturen. Du vil blive ført igennem en fordybende, personlig proces. Vi vil tilstræbe, at gøre dette i en venlig og accepterende atmosfære. I forløbet vil der være indlagt andagter og perioder med tid til stilhed og refleksion.

Retræten starter fredag aften med fælles spisning og en introduktion. Lørdag vil vi arbejde med de vigtigste erfaringer. Du skal derfor medbringe et par genstande eller et par fotografier/postkort fra din vandring. Du bedes desuden medbringe dine eventuelle dagbogsnotater og Det Ny Testamente. Søndagen vil blive brugt til at færdiggøre pilgrimsvandringen, dvs. vi vil konkretisere de spirituelle indtryk og erfaringer og finde en måde bedst muligt at omsætte disse til nye indstillinger i hverdagen. Søndag bliver

der tid til en kort kirkevandring.

Retræten foregår i Sct. Norberts Hus, Bleg-banken 2, 7100 Vejle. Vi har adgang til Sct. Noberts Kirke.

Retræten arrangeres af følgende, der har erfaring med såvel pilgrimslivet og kristne retræter:

Kirsten Mandøe

Psykolog
Tlf.: 97545512

Bent Jul

Kontorchef og redaktør af Pilgrimmen
Tlf.: 32548816

Jan Ophoff, som er præst ved Sct. Noberts Kirke i Vejle, vil forestå nogle af andagterne.

Tidspunkt

Retræten begynder fredag d. 8. februar 2008 kl. 18.30 og slutter søndag eftermiddag kl. ca. 14.30.

Pris

Der vil blive opkrævet et deltagergebyr, der dækker mad, te, frugt mv. Ved tilmeldingen vil der blive opkrævet a conto 200 kr., som ikke tilbagebetales ved eventuel afmelding. Sidste år rakte de 200 kr. til alle ud-

gifterne Deltageren betaler selv logi. Der er reserveret overnatning på Vejle Vandrerhjem (Danhostel i Skibet få kilometer fra Vejle centrum). Udgifter til lokaler mv. afholdes af foreningen. Retrætelederne er ulønnede.

Tilmelding

Tilmelding allersenest d. 6. februar 2008. Der er begrænset deltagerantal. Tilmeldingen skal ske med mail til bent.jul@privatxxx.dk (fjern de to xx i mail-adressen) eller eventuelt tlf. 32548816. Program og andre praktiske informationer vil da blive tilsendt dig.

Spørgsmål

Har du spørgsmål, kan du kontakte de 2 retræteledere.

Et tilsvarende retræte i 2007 er omtalt i Pilgrimmen 13.

Vel mødt til dejlige fordybende pilgrimsdage i Vejle !

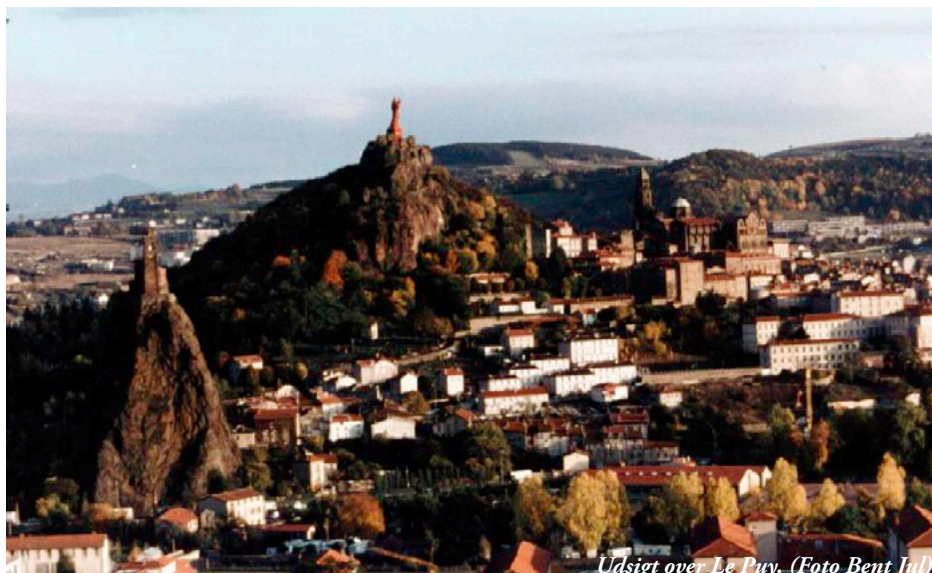

**Hurtig tilmelding!
på 32 54 88 16 eller 25 44 75 62**

Le Puy-en-Valey konferencen

Gamle pilgrimsruter skaber et fælles Europa. Sammen med mange andre europæiske pilgrimsforeninger deltog vores forening i 20 års jubilæet for EU-program for udviklingen af kulturelle veje i Europa. Det skete i Le Puy i Frankrig, en middelalderby med dybe rødder i pilgrimshistorien. Her gengives Kaj Højlands spontane notater fra jubilæet.

Af Kaj Højland

Udsigt over Le Puy. (Foto Bent Jul)

Det hele begyndte for 25 år siden med indvielsen af vejen til Santiago i Spanien. I 1987 bliver ruten som den første kulturvej blåstemplet af Europa Rådet. Siden har vejen været inspirationskilden for udviklingen af andre ruter. I dag er 24 ruter godkendt af Europarådet. Det styres fra Luxemborg af Det Europæiske Institut for Kulturelle Ruter. Instituttet afholder også konferencen fra den 27. – 29. september 2007 i Le Puy under ledelse af instituttets direktør, Michel Thomas-Penette.

Konferencen er fyldt med foredrag om kulturelle ruter, deres historie, kultur og spiri-

tualitet. Rundbordssamtaler om udviklingen af nye ruter. Kunst- og bogudstillinger og teaterforestillinger er en del af konferencen. En økumenisk gudstjeneste med musik og gregorianske sange en sen aften i Katedralen er det følelsesmæssige højdepunkt.

Le Puy-enValey er vært og ramme for konferencen. Den er en del af vejen til Santiago og et godt udgangspunkt for vandringen i Frankrig og frem til St. Jean Pied de Port og så videre til Santiago ad den franske vej i Spanien. Ruten i Frankrig, Via Podiensis, går gennem Figeac, Cahors og Moissac. Det er kulturelle og historiske højdepunk-

ter på den gamle rute. Hver morgen kl. 7 året igennem er der messe i Katedralen foran Jakobstatuen. Her bliver der taget afsked med pilgrimmene. 20.000 årligt begynder vandringen her i Le Puy.

Ideen bag de kulturelle veje er at fremhæve vores fælles europæiske identitet gennem historien og kulturen. Middelalderens historie er fælles for europæerne. Og ved at vandre på de gamle pilgrimsveje rejser vi i fællesskab gennem tiden og historien. Vi deler den samme natur, snakker om ruten, myterne og vejens spiritualitet. Udbygger et fællesskab og en fælles selvpfattelse, som kan føre frem til en fælles europæisk selvforståelse og identitet.

De kulturelle ruter giver social, kulturel og økonomisk udvikling i tyndt befolkede regioner gennem kulturel turisme. Turismen bliver spredt ud over større områder og ikke kun til kulturelle perler. Den skal være bæredygtig. En kulturel rute medfører også masseturisme, ikke vandrere alene, men turister, som hører om ruterne fra pilgrimmene. Et eksempel er vel Santiago. Et slag på tasken, 100.000 pilgrimme om året, men i 2008 forventer man 10-15 millioner turister i byen. Det havde man ikke for 20 år siden. Hvad kræver det ikke af forsigtighed overfor byen, dens bygninger og dens natur?

Vi har ingen blåstemplet kulturel vej i Danmark, men det kunne vi få. Vi har pilgrimsvejen over Sjælland og Fyn. Vi har Hærvejen i Jylland. Kravene til en kulturel rute er, at vejen er videnskabeligt bevist, som en historisk vej. Den skal have sammenhæng med andre europæiske lande. Her binder vi Norden sammen med Tyskland. Den

skal kunne danne basis for netværk mellem forskellige organisationer ikke bare i Danmark, men i Europa. Den skal give kulturel turisme og regional udvikling. Den skal styres og udvikles af organiserede netværk, pilgrimsforeninger, andre foreninger, turistnetværk, kommunale og regionale råd. Det kan lade sig gøre, men det er ikke bare --.

Tre meget givende dage er slut, og jeg står nu alene med de mange oplevelser og indtryk. Det er næsten den samme fornemmelse, som at stå i Santiago efter en pilgrimsvandring. Hvordan kommer jeg videre med mine indtryk. Dette sammendrag er et lille forsøg på det.

En af de 2 sorte madonnaer i Le Puy.
(Foto Bent Jul)

Højskoleopholdt: Pilgrim på Fyn

Pinseugen fra tirsdag d. 6. maj til tirsdag d. 13. maj 2008. Pilgrimmenes liv afprøves på små vandringer på Fyn

Nordfyns Folkehøjskole har i samarbejde med Foreningen af Danske Santiagopilgrimme arrangeret en uge, hvor pilgrimmenes liv kan afprøves. Kurset er tilrettelagt som en kombination af foredrag, daglige vandringer i den fynske natur og et intenst samvær.

Deltagerne vil blive introduceret til pilgrimslivet gennem inspirerende foredrag af erfarne pilgrimme. Foredragene vil afdække pilgrimsvandringens mysterier.

De daglige vandringer gå gennem noget af det smukkeste af Fyns natur og vil have en længde på 8 til 16 km. Tempoet vil blive afpasset efter deltagerne. Hver vandring introduceres med et tema, så man kan afprøve forskellige praktikker til fordybelse under vandringen. Temaet vil blive præsenteret og uddybet af kursets undervisere, der har flere års erfaring fra såvel lange som korte pilgrimsvandringer i ind og udland.

Der vil blive lagt vægt på at skabe en atmosfære, som den der findes på den spanske camino, dvs. vi vil skabe et muntret og intenst samvær. På samme måde som på caminoen,

der fører pilgrimme til Santiago de Compostela, vil spiritualiteten og pilgrimsvandringens fænomener være i centrum, men grundlaget vil være folkeligt.

Der bliver tid til fordybelse. Der bliver mulighed for individuel rådgivning hos kursets undervisere. Kursets struktur vil tage behørigt hensyn til, at vi går ind i Pinsen.

Ugen henvender sig til både nybegyndere og erfarne pilgrimme. Herved opstår der mulighed for at skabe et pilgrimsfællesskab med udveksling af erfaringer mellem deltagerne.

Pilgrim på Fyn Nordfyns

Pilgrimmenes liv afprøves på små vandringer på Fyn

Pinse-ugen fra d. 6. maj - d. 13. maj 2008

Tilrettelæggelse

Bent Jul er redaktør af tidsskriftet ”Pilgrimmen”, som er medlemsblad for Foreningen af Danske Santiagopilgrimme. Han har vandret fra Danmark til Santiago de Compostela i det nordvestlige Spanien, og ligeledes til flere af de klassiske pilgrimsmål i Europa.

Kirsten Mandøe er psykolog og har pilgrimserfaringer fra primært vandringer i Danmark, Sverige, Frankrig og Spanien. En del af disse som såkaldte Maria-vandring.

Begge har erfaringer i kristen spiritualitet og retræter. Der bliver mulighed for individuel rådgivning.

Preben Duedal Rasmussen, højskolelærer, vil stå for kurssets afvikling samt de musiske indslag.

Foredrag

Ud over kursuslederne er der planlagt en række andre foredrag med følgende foredragsholdere:

Henrik Friediger som efter utallige vandringer på Caminoen har skrevet bogen ”Mig og caminoen”.

Torsten Junge som har vandret i Spanien og Sverige og som står for pilgrimsvandring i Betlehemskirken i København.

Hertil vil der komme foredrag om seniorers vandringer på Caminoen i Spanien. En lokal vejleder vil fortælle om den Fynske natur. En lokal præst vil fortælle om Pinsen.

Nærmere oplysning

- Kurset er tilrettelagt som en kombination af foredrag, daglige vandringer i den fynske natur og et intenst samvær.
- Deltagerne vil blive introduceret til pilgrimslivet gennem inspirerende foredrag af erfarne pilgrimme. Foredragene vil afdække pilgrimsvandringens mysterier.
- Ugen henvender sig til både nybegyndere og erfarne pilgrimme. Her ved opstår der mulighed for at skabe et pilgrimsfællesskab med udveksling af erfaringer mellem deltagerne - som på Caminoen!
- Læs mere på Nordfyns Folkehøjskole, www.nfhs.dk og på Foreningen af Danske Santiagopilgrimme, www.santiagopilgrimme.dk

Forventet pris

Pris 3.000 kr. 750 kr. tillæg for enkeltværelse

Vision

Foreningen håber, at samarbejdet med Nordfyns Folkehøjskole vil opbygge en platform med et aktivt miljø til udvikling og støtte for pilgrimsbevægelsen. Det kan blive et miljø med samme gode stemnings som findes på Caminoen. Der er plads til alle.

Generalforsamling 2007

Veloplagte medlemmer, godt foredrag, god mad og fin underholdning. Foreningens generalforsamling var igen i år en solid succes.

Af Henrik Tarp

Efter at bestyrelsen og medlemmer havde været med til at rigge Sorø Akademis festsal til med stole og borde, gik man over til den

vanlige frokost, som foreningen inviterer alle fremmødte til at deltage i. Det har vist sig at være en vældig god måde lige at få hilst på hinanden, møde gamle vandrevenner, udveksle ideer eller bare tale om, hvad der er sket det sidste år.

Efter frokost med kaffe, te, øl eller vand fortsatte man over i den ordinære generalforsamling. Her forløb alt som det skulle under Bjarnes ledelse. Bestyrelsens beretning og regnskab blev godkendt. Der blev taget behørig afsked men Benny kasserer, som havde bestridt posten alle de år foreningen

netop oplevede den store fremgang. I Bennys sted valgtes Carina Glunz fra Køge. Omkring 90 deltog i generalforsamlingen.

Formanden Henrik Tarp og redaktøren Bent Jul måtte ned på knæ for at sikre sig, at Carina Glunz ville stille op til bestyrelsen med henblik på at overtage hvervet som kasserer. (Foto: Peter Glunz)

Benny E. Hansen giver gode råd til Carina Glunz, som gik ind i bestyrelsen for at overtage hans job.

Efter generalforsamlingen og en kort pause fortsatte de fremmødte i små grupper, hvor der var information om og udveksledes erfaringer om

- Den Franske Vej
- Sølvruuten og Nordruten
- Pilgrimsveje i Danmark og Norden med forbindelse til Santiago

Denne måde at fortsætte mødet på har vundet positiv genklang hos de fremmødte al den stund, at der er nybegyndere med, som naturligvis er interesserede i at få så mange facts som muligt. Efter gruppemøderne gik alle ind til Niels-Knud Liebgotts foredrag om pilgrimstegn i Danmark. Niels-Knud Liebgott er uddannet historiker og forfat-

ter til en række bøger om historiske og arkæologiske emner. Han har siden 1998 været museumsdirektør for De Danske Kongers Kronologiske Samling, som udover Rosenborg Slot omfatter en afdeling i Christian VIII's Palæ, Amalienborg.

Niels-Knud Liebgott er endvidere medlem af den såkaldte Kulturklub, et netværk for ledere af københavnske kulturattraktioner. Han holdt et meget interessant foredrag om mange af de pilgrimsfund der er gjort i Danmark. Han har foruden sin dybe viden om emnet sågar rejst til nogle af de steder, hvor mange af pilgrimstegnene kom fra, så man kan sige at den teoretiske viden blev koblet op på et praktisk kendskab.

Med fin indsats fra medlemmerne blev festsalen ryddet, borde og stole sat på plads, service vasket af, så da vi lukkede Akademiet af, for at fortsætte på hotel Postgården til aftenmad, kunne ingen se, at der havde været små 100 mennesker i 8 timer.

På hotel Postgården var bestilt til de ca. 60 der havde meldt sig til spisning. De 120 kr. var givet godt ud, ikke mindst til selvfølgelig maden, men også fordi bestyrelsen havde formået at få nogle medlemmer til at underholde. Der var alt lige fra benediktinsk bordbøn over muntre pilgrimssange til regulær "italiensk middelaldergadeteater", som et af vore medlemmer havde optrådt med på pilgrimsvejen, og derved sommetider også havde tjent til det daglige måltid. Ved 21-tiden lukkede vi dagens arrangement – som fra næste år er omdøbt til Årsmøde. 10 timers hyggeligt samvær med positive og venlige mennesker er ikke at foragte.

Workshop om danske pilgrimsveje

En livlig workshop på generalforsamlingen sluttede godt. Der igangsættes nu et systematisk arbejde for at få vejene fastlagt og beskrevet. Meld dig til at deltage i arbejdet. Det kan jo blive en fornøjelig beskæftigelse.

Af Kaj Højland

Danske pilgrimsveje og deres kortlægning har stor interesse for vores medlemmer. I workshoppen på generalforsamlingen deltog 16 medlemmer. 10 af disse meldte sig til at være med til at gøre pilgrimsvejene bedre. De gav deres e-mailadresser til foreningen og er klar til at give en hjælpende hånd ved udviklingen af vejene. Nu er det op til foreningen, at bruge den viden, som medlemmerne har.

Status efter workshoppen: Ove Wichman har styr på vandrevejene over Sjælland fra Helsingør til i hvert fald Ringsted. Ned over Lolland arbejder Bjarne Enemark. Så mangle Fyn og Jylland, med den store undtagelse, at Hærvejen er godt beskrevet og kortlagt fra Viborg til Grænsen. Her kobler vi os på den tyske Via Jutlandia, som netop er åbnet og beskrevet fra Grænsen til Stade.

Og hvad så? Nils Henrik Lieberkind, som er foreningens vejformand, følger op på workshoppen med en indkaldelse til en arbejdsdag om danske vandreveje som pilgrimsveje. Det bliver Lørdag d. 1. maj 2008. Vil du bidrage til vejudviklingen, så kontakt foreningen gennem vores hjemmeside.

Vores ambitioner er at få kortlagt ruterne i etaper. Få beskrevet seværdighederne på flere faglige niveauer. Få lagt pilgrimsmål ind på etaperne. Henvisninger til Jakob. Kultu-

relle oplevelser på etapen. Åbne og lukkede kirker, vejkirker. Få fundet oplevelser frem, som kun lokale og stedkendte kender til. Trafikale forhold. Overnatningsmuligheder. Og meget meget mere, kun fantasien sætter grænser. Det skal ende med, at fra vores hjemmeside kan man lave en pilgrimsvandring i Danmark over en eller mange dage. Gøre os til det, vi var i middelalderen: gennemgangsland for pilgrimme fra Norden til Tyskland og videre til Santiago. Dengang brugte vi pilgrimsvejene. Gik fra vores egen egn og ud på den vej vi fandt sikrest, bedst og med overnatningsmuligheder: klostre, kirker og kroer. Samvær og kulturelle udvekslinger med andre var en del af målet. Det må vi kunne gøre igen med hjælp fra foreningens medlemmer.

Tilmeld dig nu !

Planlægning af pilgrimsveje i Danmark

Interesserede medlemmer bedes melde sig til en workshop om pilgrimsvejen i Danmark. Foreningen er vært for workshoppen

Workshoppen afholdes på Sorø Akademi lørdag d. 1. marts 2008 kl. 10.00 til 16.00 under ledelse af Henrik Lieberkind og Kaj Højland.

Du bedes tilmelde dig til Henrik Lieberkind på telefon 47315626 eller e-mail til nh.lieberkind@get2net.dk

Pilgrimsgruppe til Santiago de Compostela

Introkursus og 8 dages vandring i efteråret 2008 i Spanien

Nordfyns Højskole planlægger i efteråret 2008 i samarbejde med Foreningen af Danske Santiagopilgrimme at afholde et forberedelseskursus med en efterfølgende rejse til Spanien, hvor der i godt 1 uge vandres til Santiago de Compostela. Kurset og vandring er tilrettelagt for dem, der er lidt utrygge ved at skulle af sted på egen hånd.

Både ny og erfarne pilgrimme kan med fordel deltage. De daglige vandringer er mellem 14 km og 24 km., i gennemsnit 19 km. Man bliver indlogeret på private refugier og små hoteller undervejs. Det forventes, at deltageren kan bære sin egen rygsæk med en vægt på ca. 7 kg.

Inden afrejsen samles kursisterne på Nordfyns Folkehøjskole til en introduktion til vandringsens rødder og tradition. Der gives desuden vejledning i, hvordan man kan forholde sig spirituelt til den forestående vandring. Herefter tager man et fly til Spanien for selv at vandre på den klassiske pilgrimsrute. Hver dag vil der være kyndig vejledning om dagens etape. Der er mulighed for at slå følgeskab med vejlederne og de øvrige danske kursister.

Arrangementet er under planlægning. Kurset begynder lørdag d. 5. oktober 2008 med et par dage på højskolen og herefter godt en uge i Spanien. Forventet hjemkost onsdag d. 15. oktober 2008.

Tilrettelæggelse

Vandring på Caminoen er tilrettelagt af **Henrik og Vivi Tarp**, som begge har gedigen kendskab til spanske forhold. Henrik er mangeårig formand for Foreningen af Danske Santiago-

pilgrimme og forfatter til flere rejsebøger, herunder til bogen "Pilgrimsvejen til Santiago de Compostela". Vivi er medlem af bestyrelsen af Foreningen af Danske Santiagopilgrimme og har erfaringer fra utallige pilgrimsvandringer i Spanien og Frankrig. Henrik og Vivi vil undervejs orientere om ruten. Deres detailkendskab gør dem til de bedst tænkelige ledere af vandringer på caminoen.

Bent Jul og Kirsten Mandøe, der står for pilgrimskurset i Pinsen på Nordfyns Folkehøjskole, vil ligeledes stå for arrangementet på højskolen inden afrejsen til Spanien. Bent er redaktør af tidsskriftet "Pilgrimmen". Han har vandret fra Danmark til Santiago de Compostela i det nordvestlige Spanien, og ligeledes til flere af de klassiske pilgrimsmål i Europa. Kirsten har pilgrimserfaringer fra primært vandringer i Danmark, Sverige, Frankrig og Spanien. Begge har erfaringer med kristen spiritualitet og retræter.

Nærmere oplysning

Nærmere beskrivelse følger på hjemmesiden for hhv. Nordfyns Folkehøjskole, www.nfhs.dk og på Foreningen af Danske Santiagopilgrimme, www.santiagopilgrimme.dk. Programmet forventes at være klar i begyndelsen af 2008.

Inspiration hos Den Hellige Birgitta

Hvordan kan man hente inspiration hos Den Hellige Birgitta som levede i middelalderen, og samtidig "ramme tidsånden"? Dette spørgsmål danner baggrund for de pilgrimsarrangementer, som Mariager Birgittaforeningen tog initiativ til i august måned, hvor en gruppe moderne pilgrimme fik mulighed for at gå en kortere vandring sammen med en erfaren pilgrimsguide. Det foregik i Mariager, hvor deltageren måske fik en oplevelse af frihed, stilhed, åndelighed og fællesskab.

Af Moos Iversen

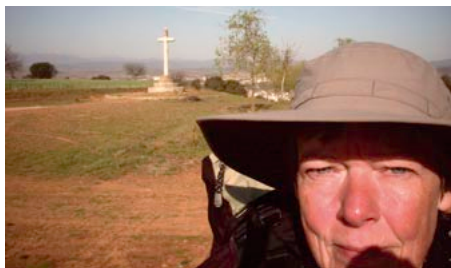
Mariager Klosters åndelige stifter, Birgitta af Vadstena, fik ikke uden grund tilnavn "Pilgrimmenes pilgrim". Hun lagde også navn til følgende pilgrimsbøn, som stadig bruges.

*Herre, vis mig din vej
Og gør mig villig til at vandre den.*

Der er generelt en stigende interesse for pilgrimsvandringer, derfor inviterede Birgittaforeningen Ulla Kobberup, til Mariager.

På mødet i Sognegården den 22. august præsenterede hun sig først og fremmest som pilgrim og fortalte i den forbindelse, at ordet betød at være "fremmed", - at være undervejs, - ligesom ethvert menneske altid er undervejs på sin vandring gennem livet. På den måde fremkaldte hun ikke kun billeder af mennesker vandrende på vej gennem landskaber mod Klostre og kirker, men anvendte også ordet pilgrim som metafor for det "søgende menneske". Pilgrimsvandringer rummer således både et ydre og indre aspekt, idet vandringen kan forme sig som en bevægelse over tid hen imod et "helligt mål" samtidig med, at den rummer potentialet for menneskelig afklaring og

udvikling. At være pilgrim afgrænses ikke til nogen bestemt religion eller tid, men vil altid være knyttet til dét at være menneske, samtidig med også at være præget af sin samtid.

Ulla fortalte i sit foredrag på en meget inspirerende måde om erfaringer og oplevelser fra sine mange pilgrimsture, - om hvordan hun havde oplevet det at vandre, - alene og sammen med andre. Om hvordan tankerne i starten ofte "kørte rundt i hovedet", og om, hvordan hun her fandt ro og rytme ved at synge Ingemann's danske pilgrimssalme: "Dejlig er jorden". Hun kunne fortælle, at pilgrimsvejene er godt afmærkede med kors, pile og musling symbol og at de ofte går gennem smukke, varierede landskaber. Naturens skønhed undervejs fik vi en vis fornemmelse for via de smukke fotos. I spørgerunden blev der spurgt om, hvad

forskel der er på at vandre med Fodslaw og gå Pilgrimsvandring. Ulla mente, det må være et spørgsmål om holdninger og livsanskuelse.

Den følgende onsdag fik man mulighed for at afprøve hendes teorier i praksis. Her mødtes ”Mariager- pilgrimmene” ved kirken, hvor Vagn Andreassen inden vandringen fortalte om Sct. Birgitta og om hendes kloster og kirke i Mariager.

Vandringen indledtes med at Ulla Kobberup gav følgende ord med på vejen, (forkortet gengivelse)

Pilgrimsvandring er

***At vandre gennem livet,
at bryde op – i længsel, håb og tillid.***

At sætte sig mål.

At søge lys i mørke.

At lede efter nye veje og muligheder.

At søge sandhed og kærlighed.

At være nysgerrig og fordomsfri.

Det var en usædvanlig smuk aften. Efter at have været omkring Eremithytten og Helligkilden, vejledte Ulla os til at vandre videre i stilhed. At vandre i stilhed sammen med andre, er for de fleste sikkert uvant. Men da snakken om ”løst og fast” på et tidspunkt forstummede, gav det rum for noget andet. Rum for en anden lydhørhed og øget

sansning, og for en uforpligtende frihed samtidig med at lyden af et halvt hundrede fodtrin hen ad grusvejen også gav følelse af fællesskab. Stilheden gav rum for indre dialog og eftertanke og naturen blev meget nærværende. Undervejs stoppede vi op af og til, hvor Ulla så gav os nogle ord med på vejen om ”at vandre sammen” – ”være i fællesskab” – ”alene men ikke ensom” – ”være i kærlighed” – og om at ”ville livet”.

Vi nåede at opleve aftenstemning på Hohøj, inden solen helt forsvandt bag træerne, og vandringen fortsatte tilbage mod Mariager. Aftenen sluttede af med samvær i Birgitta’s smukke, gamle klosterbygning, hvor vi sang den keltiske bortsendelsessalme: ”Må din vej gå dig i møde...”.

Derefter kunne vi gå hjem oplivet i krop og sjæl efter en fredfyldt aften, hvor vi indimellem måske havde oplevet små glimt af frihed, stilhed, åndelighed og fællesskab.

Ulla Kobberup er mangeårigt medlem af Danske Santiagopilgrimme og tillige medstifter af Pilgrimscentrum i Viborg. Ulla har vandret på mange af de gamle pilgrimsstier i Europa, og kan dermed siges at have vandret ”i Birgitta’s fodspor”.

Tarta de Santiago - igen

Det viser sig, at den gode santiagookage kan tilberedes på flere måder. Her fortæller Merete Groes historien om sin version af Santiagokagen, som hun smagte første gang i september 2001, da hendes 1500 km lange pilgrimsvandring fra Le Puy nærmede sig sin afslutning.

Af Merete Groes

Vel hjemme i Danmark ville jeg divertere venner og familie med kagen. Jeg havde ingen opskrift, så jeg måtte prøve at genkalde mig, hvordan kagen så ud, og hvordan den smagte. På Internettet fandt jeg mange versioner, men ikke én, der tiltalte mig. Jeg mailede derfor til min spanske ven Armando og fik hans udgave.

Om samme Armando kan jeg fortælle, at han ved to lejligheder optrådte som min frelsende engel. Første gang da jeg helt forpint af tendinitis i venstre ben knapt orkede at bære min rygsæk. Han stod pludselig foran mig, tog resolut rygsækken, som blev transporteret de næste 25 km i hans og hans venners følgebil.

Siden mødte jeg ham et par gange. Sidste gang da jeg med rygsæk på ryggen snublede over en brosten i Santiago. Han bar rygsækken til herberget, som viste sig at ligge bare 200 meter fra stedet, hvor jeg faldt.

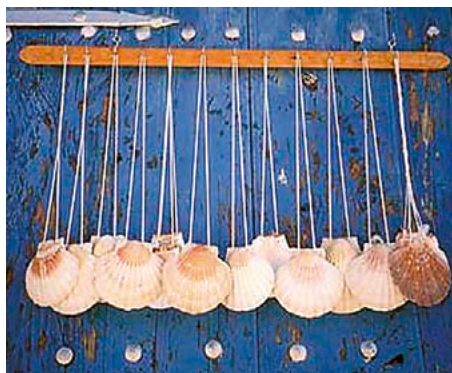
Armando kunne tale og (viste det sig senere) skrive dansk. Da han som ung mand var turist i Danmark, fattede han interesse for det danske sprog. Han nærer en brændende kærlighed til Aksel Sandemoses forfatterskab og sender mig ofte lange citater, som han beder mig fortolke.

Arbejdet med kagen

Jeg lavede min egen udgave. Jeg er kagebogsforfatter, så jeg beskrev fremgangsmåden så detaljeret, at enhver uden besvær ville kunne lave den. Da min forlægger i 2002 bad mig skrive en ny kagebog, (min første udkom i 1998) vidste jeg, at den skulle indeholde et afsnit med tapasopskrifter. Her fik jeg stor glæde af Armando. Kagebogen skulle også rumme opskrifter til den søde tand.

Opskriften på min version af santiagookagen findes i min kagebog, Himmelsk mad - til stjernestunder. Bogen blev præsenteret på Bogforum i november 2005. De, der kom forbi forlaget Tellus' stand, blev diventeret med santiagookage.

Se opskriften på 3. omslagside

Opskriften

Brug en springform på ca. 24 cm i diameter.

Ingredienser

½ pakke (125 g) smør
4 dl (200 g) mandler
2 dl (170 g) sukker
3 mellemstore æg
½ citron
1 dl (60 g) hvedemel
lidt flormelis

Gør sådan

- Tag smørret ud af køleskabet i god tid
- Mandlerne skal ikke smuttes. Blend dem groft. Pas på! Det går hurtigt. Mandlerne må ikke blive til "mel"
- Rør det bløde smør og sukker med en håndmikser, til sukkeret ikke længere knaser i bunden af skålen. Tilsæt æggene - ét ad gangen. Rør meget grundigt efter hvert æg
- Pres citronen, og tilsæt citronsaften, mandlerne og mel. Rør rundt
- Beklæd springformen med bagepapir, og kom dejen i formen
- Bag kagen på ovnrysten (næstnederste rille) ved 175° i 35-40 minutter
- Den er gennembagt, når der ikke længere hænger dej på en kniv, der stikkes ned i midten af kagen
- Ringen klipses af springformen, så snart kagen er bagt, men vent med at fjerne bagepapiret og lempe kagen over på et fad, til den er kølet lidt af
- Sigt til sidst et tyndt lag flormelis over santiagokagen

Variation

- Brug ud over saften af ½ citron fintrevet skal af ½ økologisk citron. Skallen tilsættes sammen med mandlerne og melet.
- Kom dejen i en springform på ca. 20 cm i diameter, og bag kagen ved 175° i 45-50 minutter.

Foreningens generalforsamling d. 27. oktober 2007 var en solid succes.
Veloplagte medlemmer, godt foredrag, god mad og fin underholdning.

